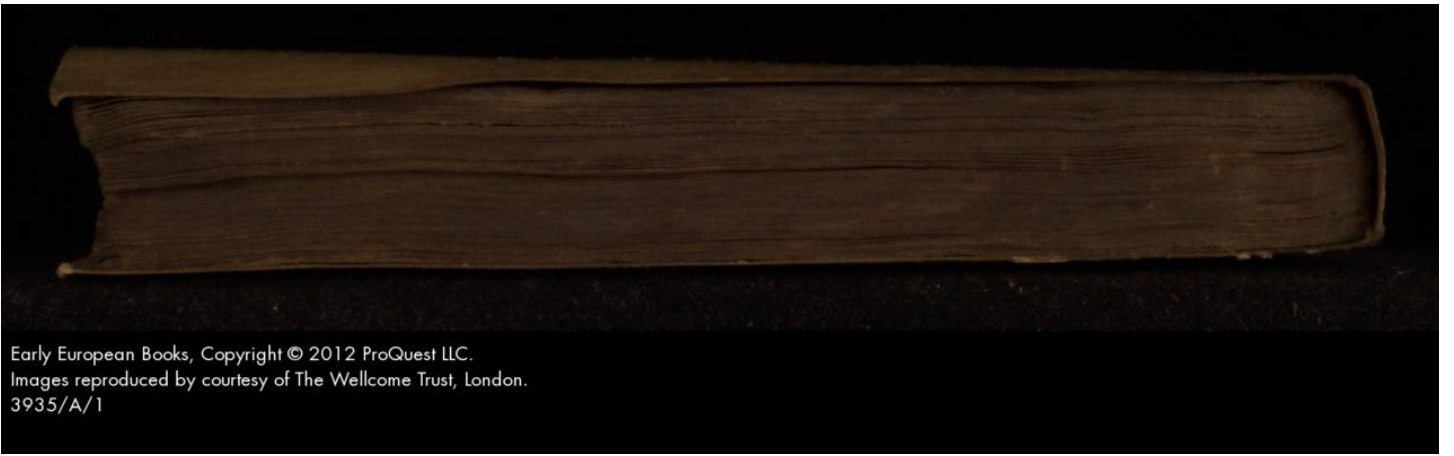

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/1

L. BODIN, LIBRAIRE
Publie un Catalogue de Livres anciens et
modernes envoyé gratuitement
OUVRAGES SUR LES SCIENCES OCCULTES
(Catalogue spécial)
43, Quai des Gr^{es} Augustins - PARIS

3935¹¹⁷
A/1

D
R V
MIL
gann
dum
D. C
Med

A D
com
fruct

DE HERBARVM VIRTUTIBVS ÆMILII MACRI VERONENSIS elegantissima poësis, cum succincta admodum difficilium & obscurorum locorum, D. Georgij Pictorij Villingani doctoris Medici, & apud Cæsaream curiam Ensisheimij archiatrum, expositione, antea nunquam in lucem edita.

AD HAERENTIBVS GRADVVM compendiosa tabula, omniumq; hic contentorum fructuoso indice, & in fine elencho, ut quisq; facile ex eo percipiat omnium morborum à summo uertice, ad imos pedes medicinalem curam.

CVM CARMINE DE HERBA QVADAM exoticica, cuius nomen mulier est rixosa, eodem D. Georgio Pictorio Villingano auctore.

B A S I L E A E.

DI
VIR
roider
linfou
strenu
nau fu
nu

T
pian
Po
tis
& n
um
ros
hy

DIGNISSIMO
VIRO, ET STRENUO HE
roi domino Vuilhelmo Bœcllin à Beck
linsouu, præposito Magdenburgensi, ac
strenuo militi aurato, domino & Meccœ
nati suo, Georgius Pictorius Villinga
nus, Doctor medicus & Cæsareæ
curiæ Enfishemijs superioris
Alsatiæ archiater,

S. D.
S. D.
S. D.

N tibi donamus, dignissimè uir,
& strenue Meccœnas, non Ado
nidas, de quib. Pausanias, ad bre
uem saltem, præsentemq; uolu
ptatè hortulos: sed Lucullianos potius uel
Pompeianos, qui tã à publicis quam priua
tis negocijs cõmissio, lene diuerticulum sint,
& macellum quandoq; seu pharmacopoli
um in annos durabile potius. Neq; est, he
ros ter maxime, quod munus nostrum ceu
hypoemium uel Caricum asperneris, aut

+ 2 nihil

EPISTOLA

nihili habeas, quia herbæ sunt, & flores, uirginibus aut delicatulis amatoribus munus tam conueniens, quàm apta sunt tela Marti. Trifariam enim herbarū florumq; exaggeremus autoritatem. Primò, quòd à rerū initio artis herbulariæ cognitio maximè in precio fuerit, & Adam suæq; coniugi Heuæ, ductu pneumatis desuper elargita: ac quòd Solomon per philosophiã naturalem à Deo Opt. Max. datam, hanc, ut tertio Regum habetur, à cedro tractarit ad hyfopum usq;. Etiam si taceam C. . . n, Hesiodum, Homerum, Pythagoram, Peonem, Podaliriū, Machaonem, Hippocratem, & alios doctrinarū athletas, quos etiam multorum annorum serie libithina sacrauit, & herbularij fuerunt. Secundò, quòd deos herbas tractasse maximè pateat, qui triumphum egisse rati sunt, si unam aut alteram inuenissent. Partenion enim Atlantis nepos Mercurius inuenit, hyosciamum Apollo, panacem Aesculapius, atq; aurea Venus mirtum. Tertio, quòd rerum omnium magistram, naturam quippe, animalia bruta eò pertraxisse comperitum habeamus, ut humanos in usus herbas ostende-

DEDICATORIA.

ostenderent. Quis enim dictami usum contra phalangis ictū docuit quā cerui? Quis chelidoniam oculis mederi quā hirundines? Qui cognouissemus rutā uenenis obfistere, si mustela defuisset? Quomodo curnilā serpentis ictum curare potuisset coclea non doctrice? Serpentes fœniculum dederunt, ursi hederam, anseres syderitim, grues portulacam, & ciconiæ origanum. Accipe igitur, amplissime uir, Macri hortulum, uel magis enchiridion, cum nostris scholijs eo animo, quo nos donamus. Donamus autem satis beneuolo, ut Attici Pomponij ritu à cœna quandoq; animum relaxandum seu refocillandum potius in horto, quē ædibus tuis contiguum habes, legas & relegas. Quam enim horum quæ nos delectant, proficua sit lectio, Alexander Seuerus propensius declarat, qui mensæ finem nunquā expectans, semper in mēsa legebat, optimum ciborum lectionem ratus condimentum. Tiberius item, qui ex quotidiana lectione cōuiuijs excerptas quæstiones proponebat, ut epicycleon, hoc est, iocundam haberent confabulationem, quam uerius animi hilaritatem inducere

†

3

ducere

E P I S T. D E D I C A T.

ducere affirmabat, quam uel Homericā Ne-
penteu uel Buglossam. Id si feceris, am-
plissime uir, dabis nimirum alijs, etiā doctio-
ribus, uerè tessera aut symbolum, ut Me-
cœnatem te Hetruscum facile agnoscant, &
uberius scribant. ualeat interim dominatio
tua felix, quo diutius honorificè sue ditioni,
& multis Christianis prodesse queat. Datū
Enfishemij anno Virginie partus sesquimil-
lesimo quinquagesimo octauo, die
mēsis Septembris uigesi-
mo sexto.

Simplificium

Simplicium quæ hic habentur graduatio.

Anetum		2						Dillen
Ανηθον	2							Hochkraut
Dechonica		1						Pathenien
Κεσρον	1							Braun Betonic
Sabina		3						Seuenbaum
Βραβυς	3							Schmeck palm
Porrum		3						Schnittlauch
Πράσον	3							Bris lauch
Chamomilla		1						Camillen
Ανθεμις	1							Gel camillen
Nepeta		3						Katzen kraut
Καλομίντη	3							Aclerminien
Pulegium		3						Polay
Γλίζον	3							Hertzbleich
Feniculum		2						Fenchel
Μάραθρον	2						3	
Acidula						3		Hufzwurzig
Αείσορον								Donder bar
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida
								Frigida
Folio	32	34	38	39	42	45	47	50
								52

Simplicium quæ hichabentur graduatio.

Portulaca									2	Börgel
Ανδράχνη									3	Burtzel
Lactuca									3	Lattich
Θρίδακx									3	Lactuc
Rosa								1		Rosen
Ρόδον						1				
Lilium		2								weis gilgen
Κρίνον	2									
Saturegia		3								Kirch isop
Θάμβρα	3									Sergen kraut
Salvia		2								salbey
Ελελίσφαγος	2									
Ligusticum		3								Leubstickel
Σμόρνιον	3									
Ostracium		3								Maister wurtz
Σίνφιον	3									
Cerifolium		3								Körbelkraut
Γίνγιδιον	2									
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida	
Folio	55	57	58	61	63	65	67	69	70	

† 5

Simplicium quæ hic habentur graduatio.

Atriplex								1	Scheiszkraut
Α τράφαξις								2	Melten
Coriandrum								2	Coriander
Κόριον									
Nasturtium	4								Kressich
Κάρδαμον		4							Gartē kressich
Eruca		2							weis senff
Ερόσμορον	2								
Papaver								1	Klapper rosen
Μίκρον						1			Korn rosen
Cepe		4							Zibel
Κρόμμυον	4								
Buglossus		1							Ochsen zung
Βόγλιανον	1								
Sinapi		4							Senff
Σινυτι	4								
Caulis		1							Köl
Κράμβη	2								Kabis kraut
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida
Folio	72	73	75	77	79	82	84	86	90

Simplicium quæ hic habentur graduatio.

Mentha		2							Kraus müntz
Ἡδυσσμός	2								Biment
Cyperus		1							wilder galgen
Κύπερος	2								
Peonia		2							Beningen rosen
Γλυκύριδη	2								Gicht wurtz
Borrago				1					Burreich
Seneio		1	1						Grind kraut
Ἡρίχρον	2								Kreützwurtz
Cheidonia		4							Schölmurtz
Χελιδωνιον	4								Schwalbē kraut
Centaurea		2							Tausent gulden
	2								
Colubrina						3			Nater wurtz
Δρακόνθιον					3				
Ilaus						2			Ferb lattich
					1				
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida
Folio	115	116	117	119	121	123	124	125	128

Simplicium quæ hic continentur graduatio.

Cicuta					4					Wietrich
Κέρκον					4					wundtscherlino
Piper		3								Pfeffer
	3									
Piretrum		3								Bertram
	3									
Zingiber				3						Imber
Cuminum		3								Römisch timich
	3									
Galanga		3								Galgen wurtz
	3									
Zedoaria		3								zuwang
	2									
Gariophiton		2								Negelein
	2									
Cinamon		3								Zimet
	3									
Costum		3								Bitter Costen
	3									
Thus		3								
	2									
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Prigida	Humida	Frigida	
Folio	146	147	48	149	150	151	152	152	154	155

GEORGIVS PICTORIVS DOCTOR ME dicus candido Lectori S. D.

NE tantum mihi placuisse Macrum cre-
das, optime Lector, en eiusdem uitam
hic habes per Crinitum doctiss. litera-
rum athletam, in libro de Latinis poe-
tis ad Cosmum Pacium pontificem Arretinum li-
bro tertio, capite quinquagesimo primo descri-
ptam. Ex quo eundem non usque quaque uirum
indoctum fuisse liquido tibi constabit, qui & alijs
quoque, etiam doctissimis placuerit. Fatemur u-
num & alterum uersum leoninum, ac lima indi-
gentem: non tamen adeo deplorandum, ut totum
inde Macri opus repudiandum censuerim. Phrasi
quid donandum asserimus, dum contenti substan-
tia non a uero degeneret. Crinitus sic habet:

Aemilij Macri, poetæ Veronensis uita, ex Petri
Criniti absolutissimæ doctrinæ uiro tertio de
Latinis poetis libro compendiose conscripta.
Aemilius Macer patria Veronensis fuit, uel quæ-
dam existimant, ingenio & doctrina traditur præ-
stitisse, quod eius carmen satis indicat. Floruit hic
maximè temporibus, quibus Messala Coruinus
& Asinius Pollio in Latina eloquentia claruerunt.

Id cum

E P I S T O L A.

Id cum ex alijs multis colligitur, tū ex Publio Ouidio, qui comes illi fuit, dū iter faceret in Asiam, ac Siciliæ regionem perlustraret. Amicos præcipuè habuit Albium Tibullum, & Ouidium ipsum, cum quibus propter suauitatem morum, atque communia studia, magna familiaritate uersatus est. Idem Macer præter opus de bello Troiano, scripsit etiam libros de uenenatis animantibus, ac de herbis, secutus Nicandrum poetam Colophonium, in quibus non mediocrem laudem tulit suæ diligentiae atq; laboris. Fabius Quintilianus elegantiam carminis in hoc poeta commendauit, ac legenda quidem esse illius opera refert, etsi ad eloquentiam oratoris non multum pertinere uideantur. Nonius Marcellus Aemilium Macrum citat in Theogonio, referens hoc carmen:

Et nunc agresteis inter Picunus habetur.

Obijt in Asia paucis annis post Publium Vergilium, ut ab Eusebio relatum est. Hæc Crinitus. Contemporaneum Ouidio fuisse, ex istis Ouidianis scriptis facile quiuis deprehendet:

Sæpe suas uolucres legit mihi grandior æuo,
Quæq; nocet serpens, quæ iuuat herba Macer.

Item:

Tu canis æterno quicquid restabat Homero,
Ne careant summo Troica bella manu.
Sunt qui ab hoc alium fuisse Macrum testantur,
& hunc ex poetarū collegio propter phrasim expungendum censent; quibus planè non subscribimus,

E P I S T O L A

maus, dum omnia quæ scribit, bonorum autorum
ductu scribit, neminem quæ hactenus uerborum læ-
nocinio curatum pateat. Autorum nomina, quos
imitatus est, quorum item suffragio scholia nos
addimus, sequuntur. Tu saltem boni com-
mune Lector optime,
& uale.

A U T O R E S H I S V N T.

Apollodorus	Francisc. Florid.	Nicander
Anicenna	Galenus	Oribasius
Agrippa.	Guanerius	Octaph. Cleoph.
Auerrois	Georg. Valla	Petrus Cunit.
Angel. Polit.	Helianus	Plinius
Arnoldus	Hippocrates	Pythagoras
Anaxilaus	Hemefon	Palladius
Aesclepius	Iustus	Paul. Aegia.
Aristoteles	Iulius Pollux	Plato
Bart. Angl.	Iouianus Pont.	Rases
Cor. Celsus	Ianuenfis	Serenus
Cælius Aurelian.	Iustus	Simphorianus
Cassius Fælix	Leonh. Fuchsius	Syluaticus
Columella	Lucius Apul.	Serapio
Christ. de Honest.	Laertius	Strabus Gallus
Cato Censor.	Meniacus	Theophrastus
Chrysippus	Mesue	Vergilius
Constantinus	M. Vasso	Vlfenius
Conrad. Gesn.	Math. de Gradib.	Variguana
Diocles	Marfil. Ficinus	
Dioscorides	Melinus	

E I N I S.

†

OMNIUM QUÆ IN SCO

LIIS HABENTUR FRV.

Quosus Index.

A

Blinthium f.7.	ἀβρα	20
abrotanum fo.4.	arnoglossa.	21
adonid. fabula	60 arterica	25
aconitum	97 argolici	65
ἀχωρ	16 aristolochia	102
agilops fol.	45 aristoloch. unde dicta	104
αἰμόδια	56 ἀσμα	6
aizoon fol.	54 ascarides	7
agersten zug.	63 asklite	143
agiptii cepas non tetigere.	atriplex	72
fol.	84 azarum	111
xtas Catonis frugi.	92	
aluus quid	3	
allium	15	
alcola	21	
alcides	28	
alumen scissum	93	
alumen iameni	ibidem	
alumen de rocho	ibid.	
aloe	157	
ambrosia	54	
anetum	32	
ἀνθηραξ	39	
anthemion	44	
anthera	60	
apium	27	
apozima	29	
aqua pluuiialis	10	
artemisia	1	
ἀρτυμια	3	

B

Bethonica	34
borrago	119
brionia	127
burzel	56
bupthallon	54

C

Ataplasma	14
cancer	ibid.
cauterium	22
carica	25
carbunculus	39
camemila	42
calamintha	47
cardamon	54
caulis	90
cardiaca passio	85
causon	56

came-

amedis
cepe gradat
cephalarg
cephaler
cenuora
ceruila q
ciston
entolium
ceruilingu
thora
chrysanth
chrysolope
chrysope
cholidon
cinnaum
cicuta par
cinnaum
cinna
cicuta be
cinna e
ciste
cicitoria
cyperu
cinna d
cinna
cicuta p
colici
comita
coronari
codicia
corianda
coriand
coliaci
colob
coltan

I N D E X.

camedris	136	crambe	93
cepe gradus uariat	6.82	creta Cimolæa	157
cephelargia	55		
cephalæa	ibid.	D	
centaurea	124	Diffenterici	21
cerussa quomodo	26	diagridium	158
cestron	37	doll Vurtz	97
cerifolium	70	dropax	89
cera uirginca	71	dropadismon	ibidem
chora	17		
chrysanthemion	45	E	
chrysofermon	54	λεφαντίας	47
chrysippus de brassica	93	enzomon	78
chelidonia	123	ephialta	118
ciminum æthiopicum	145	epiphora	147
cicuta pœna Athenis	11.147	cin rosen	31
ciminum	26.150	eruca	77
cinama	152	eschara	32
cicutæ bezoar	147	exanthima	45
cimices coriandro nomen	74		
cisse	74	F	
circūforancorū imposturę	113	Faus	26
cyperus	116	fellis seruandi ratio	25
climata distinguenda	114	fœniculum	50
clematitis	104	fœniculum serpentes iuuen-	
clauus pedum	63	runt	52
colici	14	fungorum bezoar	11
comitialis morbus	21	furunculi	77
coronandi mos	28		
condiloma	34	G	
coriandrum	73	Albulæ	14
coriambion	74	gangrena	34
cœliaci	120	gaisdone	128
colubrina	125	gamandrea	135
costas	154	gargarizo	144
		galanga	151
		gariophili	152
		git	145
		γάρου	20
		† 2	gradus

I N D E X.

gradus simp. quatuor	5	lemma	57
H		λεξις	63
H eraclius morbus	21	lethargus	65
herculeus morbus	ibid.	libros defendi a muribus	11
hamophthifici	ibid. &	37	lilium
herpes	26	litinum oleum	62
hemorrhoids	34	lilium Iunonis flos	93
helleborus albus	128	lichena	77
hellebor. niger	132	ligusticum	67
hippocrates	41	lethargyron	75
hippocondria	42	limphaticus	131
hisopus	109	lolium	124
hierobotanes	137	lombricorum genera	7
hyosciamus	138	M	
I		M atrix	9
I nula	108	malua	29.140
iris	106	malua cur solsequium	30
icterus	14	malacha	31
ἰκτερος	4	marathrom	52
ἰχίαρ	6	marrubium	105
istatis	6	mania	139
isenkrae	135	medico quae tenenda	112
iusquiamus	137	menta	115
K		mengel uartz	143
K iri	101	minthes	116
καρκίνωμα	24	myriophilon	135
κοιλιακοί	21	morbus caducus	21
κλιθάρια	25	morella	136
καύσος	56	multinernia	21
L		N	
L astica	57	N ardus Celtica	10
laser uartz	70	nausea medela	11
lentigo	29	nasturtium	57
leucanthemion	44	nasturtium uade	77
		νεφριτις	17

[aittom]

I N D E X.

nitrura

nepta

O

O Bolus

opium

opij bezoar

ὄρθοπνοία

oxilaphaton

oxalidis

oxithema

P

P Arthen is

parotis

papaner

pastinaca

paralyfis

papula

paratella

panaritis

pernio

peristeron

peffarium

periodica feb.

πικανον

peptica uirtus

peonia

pfaff hœdlin

piper

piretrum

phlegmon

phrenes

phrenesis

pleuritis

πλινθε

26 plantago

45 platerkrut

portulaca

133 polypos

4 polymeron

4 ποδάγρα

6 porrum

143 præcordia

144 pulegium

34 prifis

prifana

3

14

79

94

104

108

142

157

127

137

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

65

15

21

R

R Agadia

ranis inesse uenena

ranula quid

rhodolzum

rosarum aqua

romę medici expulsi

ros Syriacus

ruta

S

S Anitas

sacer ignis

sabina

S. Barblen plater

sampsichon

satyri

scrophularia

scropha

scotafis

scrupulus

sclyrosis

satiregia

septum transversum

secundina

ibidem

114

55

117

21

35

39

6

67

22

46

102

4

11

60

ibid.

92

97

22

12

21

58

59

48

66

124

21

118

151

70

61

6

17

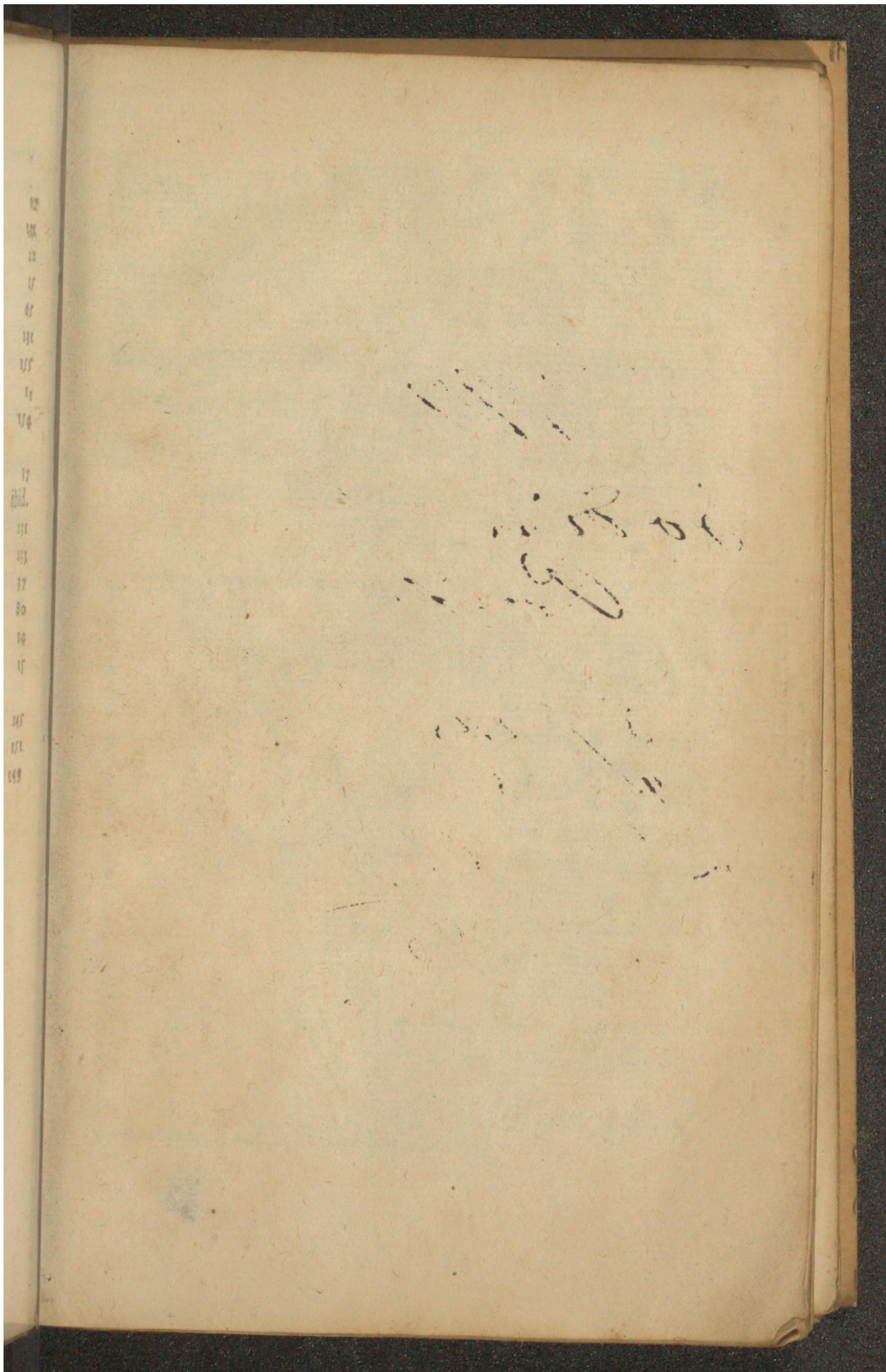
† 3

πλινθε

I N D E X.

σείλιον	38		
sedum	74	T	
serpillum	98	T Enasmus	67
seplasiolum imposturae	113	tetanus	154
sexus cur herbis	118	themison	22
senecion	121	therebiathum	15
schiasis	6	thimus	65
stomachi feruor	10	therentabin	134
σίρυνγίς	22	thus	155
singultus	47	tineas quae arcent	11
filiij Italici mors	61	typus	154
silphion	70		
sinapium	86	V	
smirnon	68	V etonica	37
sozusa	3	uertonos	ibid.
socratis mors	11	uertigo	131
sperma	22	uerbena	133
spica	155	uonica	37
stera	11	uocalis uena	80
stomachi feruor	52	urtica	10
strabus Gallus	68	uulua	15
succida lana	97		
suggillata	11	Z	
		Z erna	145
		zedoaria	151
		zingiber	149

F I N I S.

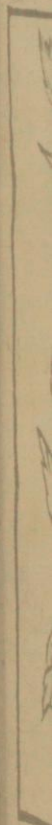
MA

SIS

bus, op

cum Sc

gani, V

 AEMILII
MACRI VERONEN-
SIS DE HERBARVM VIRL-
bus, opus tam utile quàm necessarium,
cum Scholijs Georgij Pictorij Villin-
gani, Doctoris Medici longè utilissis-
mis, & antea nunquam pu-
blicatis.

DE ARTEMI-
sia. Cap. I.

DE Artemisia
describit Gale-
nus lib. 6. sim-
plic. medic. Dioscor.
lib. 3. cap. 118. Aegine-
ta lib. 7. cap. 1. Luci-
us Apuleius de uirtu-
tibus herbarum cap.
10. Plinius libro 25.
cap. 7. Anglicus lib.
17. cap. 16. uulgo bey
fuss.

A Herba-

AEMILIVS MACER

Erbarum varias dicturus carmine vi-
res,

Herbarum matrem (dedit artemisia
nomen,

Cui graecus sermo) iustum puto po-
nere primo,

Huius opem fertur prior inuenisse Diana,

Artemis graecè, quæ dicitur: indeq; nomen

Herba tenet, quia sic inuētrix dicitur eius,

Præcipuè morbis mulieribus ipsa medetur,

Menstrua deducit eius decoctio sumpta,

Hocq; facit matrix si sæpe fouetur eadem,

Vel si cruda mero sociata terendo bibatur,

Aur si trita uirens super alium nocte ligetur,

Pellit abortiuum potu, uel subdita tantum

Duritias soluit stericas, pellitq; tumores,

Vrinam potata ciet, lapidesq; repellit,

Ictericosq; iuuat cum uino sæpius hausta.

Hanc adipi iunctā strumis opponere laudat

Plinius li Plinius, atq; iubet cum uino sumere tritam.

bro 22 Hæc opium nimium si quemq; læserit haustum

cap. 30. Subuenit eximiè, si uino iuncta bibatur,

Affirmant etiam quisquis gestauerit illam,

Quod nullo ualeat nocuo medicamine lædi,

Et quod eum morsu non appetat ulla ferarum,

Radix illius collo suspensa rubetis

Dicitur et cunctis nouis obsistere ramis,

Succus ad hoc eius cum uino proderit haustus,

Si musto contrita recens seruabitur herba.

Vimnm

DE VIRIBVS HERBARVM.

Vinum prædictis reddit medicabile morbis,
Et sapor est et odor uino gratissimus illi.
Confortat stomachum, sanat præcordia, sumptū
Et multis alijs affirmant utile causis.

SCHOLIA.

Indecq; nomen) à Diana Iouis ex Latona filia, quam æpre
Craio dixerunt sermone hanc herbam nominatam scribit
Macer, uel hinc fortassis quòd Artemim deã uotis & precibus
uocatam, id potuisse creditum est, quòd & ui seu uirtuti huius her
ba arcanarum rerum periti quoq; ad scribunt, hoc est quòd sciue
rit trahere menses, elicere fetus, excludere secundas & locorum
inflammationibus mederi. Qua ratione Parthenim quoq; nomi
narunt herbam, id est uirginalem, quòd à uirginitatis dea nomen
sibi traxerit. Sed alijs ab Artemisia regina Halicarnassi, uxore
Mausoli regis Carie dictam impugnant. qua gloriose adoptionis
genere huius herbæ inuentum sibi adscripserit, indeq; Βασμικόν
νάρον, id est regium olus dictam, uel Anactorium, quòd est re
galem, dum Anactas reges græco ideomate nominari constat. Qui
dam Sozysam, quasi sabutarem, ob præsent quod milierū locis sug
gerit, remelium. Tamen quàm in multiplici huius herbæ nomine
ambitu ueteres laborarint, Dioscorides amussatim declarat,
quem legendi auidus tertio libro capite us legat.

Super aluum nocte ligetur) Aluū Dioscorides imū uen
trem interpretatur præfato loco, quem Iulius Pollux in Onoma
stici secundo uolumine hypogastrium, quod est subuentrale nomi
nat, & complures pubem.

Duricias soluit stericas) hoc est matricales, nondū in sani
em uersos tumores, quales nimis barbara uoce Rases quandoq; ra Ad Alms
gadias nominat, uotiq; enim fetui gerendo, uas habile hoc est libro 9

A 2 matricem,

matricem, Galenus nominat. Idem Siluaticus facit cap. 633

Hæc opium nimitū læserit si) Quæ opium læsio gusta-
tum sequatur, Nicander recenser, dum præter perfrictionem cuius
Dioscorides meminit sexto libro, profundum somnum recenser, lan-
guorem, pruriginem, toto corpore odorem, pallidam faciem, labi-
orum igneum colorem, ex quam & frigidam respirationem, liues-
centes ungues, distortas nares & concauos oculos. Est autem opiū
papaueris nigri liquor, frigidus & siccus in quarto, cuius 32 p̄so,
si Rasi habenda fides, hominem interficiunt

Nocuo medicamine lædi.) est enim uenenis singulare
bezoar, & philtis quoque thessalis, quæ ut plurimum insaniam
inducunt.

Nouis obsistere ranis) Rubellis et aliquibus ranis inesse
uenena Plinius 25 naturalis historiae libro, capite 10 docet. Bu-
fones tamen, per ranas nocuas quoq; intelligere datur.

DE ABROTONO.

Cap. 2.

Abrotano describit Ga-
len. libr. 6 simplic. capite 1.
Aucenna libro 2. Dioscori-
des libro 3. capite 26. Serap.
capite 17. Plinius libro 23
cap. 21. Orbasius de simplic.
virtute lib. 2.

Tera

Tertius Abrotono legitur gradus esse caloris
 Et desicandi semē feruētius herba est,
 Vnde iuuat neruos. & causas pectoris oēs,
 Illius elixi si sit decoctio sumpta,
 Sic quoq; dispnoicis prodest, tussimq; repellit,
 Et prodest lumbis, sic uuluarumq; querelis
 Omnibus his crudū cum uīno proderit haustū.
 Vrinam purgat, sic & præcordia mundat,
 Sic schiasim curat, sic sumptum menstrua soluit.
 Serpentes nidore fugat, bibitumq; uenena
 Illorum extinguit, sedat quoq; frigora febris,
 Antea q̄ ueniant, si mixto sumitur amne,
 Aut oleo quo decoquitur, si membra perungas.
 Lumbricos uentris hanc sæpe bibendo necabis,
 Huic panis micæ, & mala cydonia iungens
 In simul amne coquas, oculorum cocta dolori
 Apponas, uel feruori, curabis utrumq;
 Stirpes infixas & spinas abstrahet ipsum,
 Appositum per se, uel adeps si iungitur illi.
 Hæc etiam Venerem puluīno subdita tantum
 Incitat, & uentri nouis potata resistit.

S C H O L I A.

Tertius Abrotono legi. Medicinarum simplicium
 facultates in quatuor gradus, Galenus & alij naturarum in
 dagatores distinguūt, sic ut primus in corpore humano sua
 efficiat qualitate operationem sensu nō perceptam. Secundus qua-
 litatem sensu perceptam, citra tamen læsionem functionum. Tertius
 ut ut lædat, sed non funditus eruat. Quartus qui operando mortifi-
 cationem & destructionē ingerat. Quibus gradibus & metas uel
 A 3 mansiones

mansiones adijciunt, sicut idem Galenus 1. simplicium docet: tamen quia illas ex autorum iudicio fermè incerto limitatas cernimus, ut Cepe indicat, quam autor præfatus in tertia mansione tertij gradus calori assignat: & Auicenna in prima quarti gradus, data opera in harum rerum descriptione quiescimus.

Dispnoicis prodest) aliquod malū quādoq; cōtingere circa fauces quarto libro Celsus quarto capite scribit, hocq; pro ut se intendit, in tres species idem partitur, & primam quæ ægrum modicum angit, sed non strangulat *δυσπνοία* uocat: secundam quæ æger cū sono spirat *ἀσπνοία*: tertiu si tantū recta ceruice aërem captat *ὀρθοπνοία*, idē facit Hippocrates, nisi quod & quartā speciem addit præfatis fermè præsentiolem lib. 3 prognosticorū cōmento 17.

Vuluarumq; querelis.) muliebribus locis, quæ *γυναικεία* nominant.

Præcondila mundat) per præcordia distinctionem intelligit Macer superiorū uiscerū ab inferioribus *διάπρῶμα*, hanc Galenus uocat de usu partium corp. hum. quarto libro. Quidā septium transuersum, Plato phrenen, quod eo inflāmatione affecto mens quoq; lædatur, uelut idem Galen. 4 locorum affect. indicat.

Sic schiasim) Schiasim curat, hoc est, morbum quē *ιοχιάσις* græci uocant in uertebis seu coxendicibus molestātem, quem Hippocrates describit libro de morbis qui extra contingunt.

Lumbricos necat) Lumbricorum tria ponit genera Aegineta quarto libro capite 17. Galenum, ut assolet secutus, rotundes, latos, & astandes. Hippocrates quarto de morbis saltem duo recenset latos, & ascarides. Auicenna quatuor, hos omnes abrotanā decoctum Macer necare ait.

Il. orū extinguit) Pota herba priuatim scorpionū & phalangiorum morsibus aduersatur, inquit Dioscorid.

Sed

DE VIRIBVS HERBARVM.

Sedat frigora febris) hoc est febrü accessiones impedit.
Menstrua purgat) suppressis mensibus medetur dilatan-
do meatur.

Curabis utrumq;) dolorum oculorum & inflamationem
ablegabis, si emplastri modo in cydonio cum pane & aqua herba
decoctum imposueris.

Et uentri nocuis.) omnia uentris animalia proscribere
quidam testantur.

DE ABSINTHIO. Cap. 3.

De Absinthio
Galenus de
morb. cu-
rand. lib. 7.
& in ite de
tuenda sanit.
lib. 6 & ad
Clauconem
de arte cu-
rat. lib. 1. in
cura tertia-
na febris, et
simpl. med.
lib. 6. Auic.
lib. 2. cap. 2.
Mes de sim-
med. Aegi-
nera lib. 2.

Diosc. lib. 3 cap. 24. Serap. simplic. cap. 24. Pan. lib. 27. cap. 7.

4 4 In pri.

IN primo calor esse gradu, uis sicca secundo
Dicitur Absinthii, stomachū corroborat herba
Illius, quocunq; modo qui sumpserit illam:

Pli. libr.

27 cap. 7

Sed melius pluuia si sit decocta liquore,
Et sic sub dio prius infrigidata bibatur,
Sic poterit uarijs eius succurrere morbis
Hocq; modo pellit lumbricos, mollit & aluum
Eius & immodicum sedat sic sumpta dolorem,
Urinam potu producit, menstrua soluit,
Illi si nardum quam profert Gallia iungas,
Et coniuncta teras, & mulsā trita resoluas,
Præcipue tali purgabis menstrua potu,
Hoc quoq; præstabunt cum lana subdita molli,
Si siler & nardus, & acetū iungitur illi
Noxia deterges potu fastidia tali,
Gramina si rutæ iungas huic salq; piperq;
Cumq; mero tundens das hæc, decoctæue potu
Noxius en cūctus stomachi purgabitur humor,
Iri coniuncta pectus mire iuuat hausta
Acri cum uino trita se quilibet ungens
Non metuet culices, istoq; fugatur odore,
Ictericis crudam dabis hanc apio sociatam,
Curat hepar sibi iungatur si gallica nardus,
Splencq; sibi iuncto potata iuuabit aceto,
Sic quoq; fungorum depellit sumpta uenenum,
Obstatt lætiferæ cum uino sumpta cicutæ,
Sicq; uenenatis occurrit morsibus hausta,
Et claros oculos reddit cum melle peruncta,
Hocq; modo suggillatis superaddita prodest,
Decoctæq;

DE HERBARVM VIRIBVS.

Decoctæq; uapor obstrusas liberat aures,
 Si manant sanie, cum melle terens, superadde,
 Subuenit anginæ melli nitroq; iugata.
 Vulneribus prodest contrita recentibus illa,
 Si superaddatur capitis sic ulcera curat,
 Pruritusq; iuuat eius decoctio fotu.
 Nausea non poterit quemq; uexare marina,
 Antea commixtam uino qui sumpserit illam,
 In lini panno si circumcincta geratur,
 Inguinis & modicum fertur cohibere tumorem,
 Olfactu somnum capiti uel subdita præstat,
 Hanc sibi subponi si non præsenferit æger,
 Denigrat crines cinis eius, si bene mixtus
 Cerato fuerit, & eo sic sæpe perunctus
 A tineis tutam reddit, qua conditur, arcam,
 Sub lingua factum curat cum melle tumorem,
 Liuoremq; nigrum qui circa luminis orbem
 Apparere solet, purgabit idem medicamen,
 Auris depellit sonitum cum felle bouino,
 Duriciam splenis eius cathaplasma resoluit,
 Coniuncto sibi melle steræ si subditur herba
 Desiccabit eam, manereq; menstrua cogit,
 Ex oleo fuerit uiridis si cocta iuuabit,
 Nō modicè stomachū qui sit hoc unguine fotus,
 Incausto uino quo sit macerata soluto
 Si scribis chartam mus non teret amplius illam,
 Plinius attollit magnis hanc laudibus herbam,
 Romanosq; refert sacris ex more diebus
 Dum quadrigarum cursu certare solebant

Abinthi succum solitos donare bibendum,
 In capitolina uectori sede locato,
 Credemus precium præ cunctis reddere dignum
 Illi quo firmam posset seruare salutem,
 Quæ constat mundi præcio preciosior omni.

S C O L I A.

Sed melius pluuia) Auicennam sequitur Macer, qui s.
 primi doct. 2 capite 16 ceteris aquis pluuialem maxime præ
 fert, quod eius materiam à uirtute cæli, eam eleuante, subtilia
 ri contingat: sed omnibus laudabiliorem scribit, quæ pluuialis æstiu
 uo tempore collecta est, & ex fissa nube per tonitru inflammata
 & subtiliata cecidit. Galenus in libello de aquis, s. capite. idem fa
 cit & Auerrois 2 tract. primæ partis cantic.

Prius infrigida) Euenit quãdoq; ut nubes propter exha
 lationem terrestrem, quæ uentorum est materia, inspissentur, & a
 quam effundant turbidam, ubi tuior uia est, sicut Macer hic mo
 net, ut sub dio per stationem limpidiorem fieri curemus.

Eius & immodicum sedat) Damus de octu absinthijs
 per pluuiadem aquam anodinum esse, hoc est mitigatiuū immen
 si cruiatus tenasmonis, magis tamen asserimus, si aluus ex eo sæpi
 us fota seu irrigata fuerit.

Illi si nardum) Celticã spicam intelligit, quæ diuretica est,
 complexionem participans spicæ Indicæ: de qua Galen. s. simpliciu.
 cap. 2. Dioscor. lib. 1. cap. 7. Serap. cap. 52.

Cum lana subdita molli) Si cum lana carminata talis
 liquor, pess. rij modo, locellis muliebribus imponatur.

Si siler & nardus) Siler montanum intelligit Massiliense,
 non Aethiopicum, quod falso, ut solent, à seplasiarijs uenditur.

Gramina si rutæ) Ea ex Plin. mutata lego, qui graminis
 nul. an

DE VIRIBVS HERBARVM.

nullam mentionem facit. Vnde tēporis iniuria uocabuli lapsum
arbitror. Plinius lib. 27 cap. 7.

Ire coniuncta) facile thoracem purgat (sunt Plinij uerba)
cum iride sumptum absinthum. de iride sequitur cap. 43.

Apio sociatam) uel adianto.

Sumpta fungorum uenenum) fungis uenenum inest,
quod stomachum distendit, inguen turbat, urinam impedit, pecto-
ris & anhelitus constrictionem inducit, syncopim ac mortem de-
nuo, quibus omnibus medetur absinthium cum aceto pralibatum.

Lætiferæ cicutæ) Cicutæ algoris modum sic excedit, ut
presens uenenum sit: publica, inquit Plinius, Atheniensium pœna,
qua & Socrates uitam dedit.

Suggillatis) id est, percussis.

Subuenit anginæ) faucium morbis aut tumoribus.

Capitis ulcera curat) ἀλωπικιέρ inuit.

Nausea non poterit) Nauseas maris arcet in nauigatio-
nibus potum inquit & Plinius

Atineis tutam) Creditur, inquit Dioscorides, absinthium
scrinijs & armarijs inditum, tutas & incolumes à tineis seruare ue-
stes, tertio libro.

Sub lingua tumorem) sub lingua tumorem intelligit,
quem Rasēs 9 ad Alm. cap. 47 Ranulam uocat.

Coniuncto sibi melle steræ) uas per steram fœtui ha-
bile denotat, sicut in Scholijs primi capituli quoq̄ ostensum est.

Ex oleo fuerit uiridis) Dioscorides oleum ligustrinum
commendat, uel rosaceum

Incausto uino) quin etiam diluto absinthij Dioscorides
inquit, dilutum librarium atramentum, incolumes à muribus libra-
rum chartas tuetur.

Plinius

Plinius attollit) libro 27 cap 7.

Sacris diebus) Latinarum ferijs.

Precio preciosior omni.) Pythagoras Samius satis di-
uitem ratus est sanum, ideoq; edicto statuit ut singulis epistolis ami-
cis quandoq; mittendis ceu genuinū præfigeretur exordium, sani-
tatis opio. de qua re multa habetur in nostra tuenda sanuatis ra-
tione Dialogo primo.

DE VRTICA,

Cap. 4.

De Vrtica Galenus lib. 2
de alimen. cap. 52 & libro 6.
simp. ca. 13 & ad Patern. ca.
283. Auicen. can. 2 cap. 719.
Diosc. 4 cap. 39. Plin. lib. 20
cap. 15 & 22 capite 13.

GRæcus Acale-
phen, nos urti-
cā uocitamus,
Feruida non modicē
uis illi dicitur esse.

Vnde nec immeritò nomen sumpsisse uidetur,
Tacta quòd exurat digitos urtica tenentis.
Hæc solet ictericos cum uino sumpta iuuare,
Illius semen colicis cum melle medetur,
Et tussim ueterem curat si sæpe bibatur,

Frigus

Frigus pulmonis pellit, uentrisq; tumorem
Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus,
Aut succus uiridis cū uino sæpius haustus,
Cum sale de folijs eius factum cataplasma
Ulcerebus prodest, & uulnera sordida purgat,
Et contra morsus ualet hoc cataplasma caninos,
Hoc caneros, & parotidas, luxataq; curat,
Hocq; reformatur caro quæ disscelsit ab osse,
Et solet humores desiccare nocentes,
Acri cum uino radix contrita tumorem
Compescit splenis, podagræ sic subuenit illæ,
Omnibus & morbis sic subuenit articulorum,
Omnibus his prodest superaddita, uel sibi iuncto,
Si coquis hæc oleo, foueasq; hoc unguine mēbra,
Naribus impositus succus, foliūmue, cruorem
Elicit, innata est illi uis tanta caloris.
Quod si manantē cupias retinere cruorem,
Urticæ succo frontem line, reprimet illum.
Si supponatur cum mirrha menstrua pellit.
Si claudit uuluam matrix humore grauata,
Urticæ folijs reserabitur illa fricata,
Cum uino bibitum Venerem semen mouet eius,
Et melius tritæ si iungas melq; piperq;
Et sic cum uino prædicto more bibatur
Pleureticos, pectus, pulmones, ediuuat eius
Semen, si sumptum fuerit cum melle iugatum.
Cum mulsâ bibitum lotiū producit abundans,
Herba recens eius olerum si more coquatur,
Detur & illius decoctio, molliet aluum.

Ore

78 AEMILIUS MACER

Ore diu clausus succus si uoluitur eius,
Vuæ non modicum poterit sedare tumorem:
Sudorem mouet ex oleo decocta perunctis,
Si quadrupes quæcunq; marē præferre recusat,
Urticæ folijs illius uulua fricetur.
Sic naturalem calor excitat illi calorem,
Defluuium capitis, si succo seminis huius
Vngas sæpe caput, reprimat doctore Galeno
Illius semen collectum tempore messis
Et desiccatum, multis erit utile causis,
Omnibus his prodest puluis cum melle ingatus.

SCHOLIA.

TActa quod exurat) ob igneum pruritus urtica nomē
sortita est.

Hæc solet ictericos) Icterus morbus est, arquatus
alijs dictus, aut regius morbus, ex obstructo hepate plerunq; eue-
niens, & ab ἰκτερός nomen habens, auicula quippe quam miluim
interpretantur, & Plinius Galbulam uocat. de hoc morbo Auic.
15 Fen. tertij can. uulgo gelsucht.

Colicis medetur) κολλικοί uocantur, qui colica laborant.
hoc est morbo cuius minera est in intestinis inferioribus aut cras-
sioribus: cum nausea, ex retentione illius quod naturaliter egredi
deberet, sicut flatus esse possunt, feces: humores, aut uermes quan-
doque.

Cataplasma) emplastrum ex herbis & oleis.

Hoc caneros) Cancer idem est quod καρκίνωμα, morbus à se
militudine cancri: atrobilarius, cum duritia & quadam inflamma-
tione.

Et parotidas) παρωτίδας iuxta aures abscessus uocamus,
qui

DE VIRIBVS HERBARVM.

qui subinde post chronicas febres ui morbi impetuose emergunt.

Luxata (q) hoc est, membra à suis locis mota.

Podagræ subuenit) Podagram non esse morbum incurabile in lib. nostro succisuarû lectionû ostēdimus dialogo quinto.

Si claudit uuluam) per uuluam interius matricis orificium intelligit.

Pleureticos) Pleurii: abscessus est lateris, in pellicula obducente costas.

Vux tumorem) hoc est, casum uulæ, das zepflin.

DE ALLIO Cap. 9.

Galen. lib. de
morb. curan.
14 Hippoc. de
uict. rat. morb.
acut. libro 2.
et libro 4. et
libro de morb.
qui extra con-
ting. Aegine-
ta lib. 7 cap. de
scordio et al-
lio, et lib. 1 cap.
76. Cælius Au-
relia 2 chrono-
nion capite 14.
C. Pinius se-
cundus libro 4

de re medico, Serapius libro aggregat. capite 33.

szijedop

Σ *Κόροδον* à græcis sunt allia dicta latina,
 Huius uim medici calidā siccamq̄ periti,
 In quarto posuere gradu mansum uel in-
 unctum,

Curat, quos serpens uel scorpūs intulit ictus.
 Et nocui uermes triti pelluntur odore,
 Sanat & appositū morsus cum melle caninos,
 Et mulla coctum commixtum cui sic acetum
 Et bibitum uentris uermes, rineasq̄ repellit.
 Ex oleo cum ueste sua si decoquis illud,
 Morsus pestiferos reddes hoc unguine sanos,
 Corpus & attritum cura sanabis eadem,
 Unguine uesicæ dolor & tumor hoc reprimuntur.
 Ipse refert Hippocras educi posse secundas,
 Fumo combusti si uulua diu foueatur,
 Pulmonis uarias coctum cum lacte querelas
 Potatumq̄ iuuat, uel crudum sæpe comestum.
 Cum centaurea Diocles dare præcipit illud
 Hydropicis, sic humores desiccet aquosos,
 Idem nephreticis elixum sumere iussit,
 Pythagoras illo fuit usus cum coriandro
 Et uino, causas sic curans ictericorum,
 Et sic potatum dicit quod molliat aluum,
 Cumq̄ faba coctum capitis sedare dōlorem
 Dicitur, attrito si tempora perlicis illo,
 Anseris hinc adipem iunge, tepidumq̄ dolenti
 Infundas auri, præclare subuenit illi,
 Elixum tussim iuuat & suspiria sedat,
 Clarificat raucam crudum, coctum quoq̄ uocem:
 Sed magis

Sed magis elixum iuuat illam sæpe comestum.
 Adiunat incoctum pulti sumptumq; tenesmon
 Porcino iungens adipi si conteris ipsum,
 Nō modicos reprimes superaddēs sepe tumores
 Hunc ignotarum non lædet potus aquarum,
 Hæc diuersorum mutatio facta locorum,
 Allia qui mane ieiuno sumpserit ore.

SCHOLIA.

Morsus caninos) morsus rabiosi canis.
 Tineasq; repellit) id est lumbricos.
 Ipse refert Hippocras) libro de fæminea natura.
 Posse secundas) hoc est embrionis armarium, quod secundam uocant, & Galenus chorani commento 49 in aliquem, aphorif. 5. libri appellat.
 Cum Centaurea) De Centaurea sequitur cap. 53.
 Hydropicis) qui morbo laborant intercutaneo.
 Nephreticis) ut quæritis renū affectus est, aliquando ex innato lapide, aliquando ex apostemate, aut uclere, non dissimilis colico.
 Sumptūq; tenesmon) λεγόμενος uulgo tenasmus, uoluntas est egerendi circa effectum.

B De plantagi-

DE PLANTAGINE, Cap. 6.

DE ἀρνολόωσφι Gale.
 libro de morbis cu-
 randis s. lib. simp.
 ca. 56. Dioscor. li. 2. cap. 25.
 Pli. lib. 25 cap. 8. Serap. lib.
 agg. cap. 213. L. Apuleius li.
 de Herbar. uirtut. cap. 1.

Herbarum quæ
 nostra lingua
 Plantago uo-
 catur,

Hæc ἀρνολόωσφι græcus uocat, est quia linguæ
 Agninx similis folijs. Plantaginis huius
 Sunt geminæ species, & maior prima uocatur:
 Altera uerò minor, quam uulgo lanceo latam
 Dicunt, quòd folijs ut lancea surgat acutis,
 His inflammandi desiccandiq; uocatur
 Tertius esse gradus: maiorem uim tamen esse
 Maior dicunt, nimis humida uulnera siccat.
 Si super addatur cum melle, & sordida purgat
 Cum sale, sicut olus si iuncta coquatur aceto.
 Ventrem restringit nimium, si mansa fluentem,
 Si supradictis lens concocta, iuuabit
 Sic dysentericos, melius cibet & ciliacos:
 Stringit manantem superaddita sæpe cruorem,
 Et

DE VIRIBVS HERBARVM.

19

Etnigris maculis fertur reparare colorem,
Et scrophas spargit superaddita cum sale trita:
Hydropicis ut olus decocta, comestaq; prodest,
Sic iuuat asthmaticos, fertur iuuare caducos.
Sordida purgabit bene uulnera quælibet oris,
Ore diu tentus si succus uoluitur eius,
Hic intus fufus curat syringia succus,
Et dolor hoc auris sedabitur, & sacer ignis
Fert hemophthoicis hic opem si sæpe bibatur
Per se fortior est, si sit coniunctus aceto,
Sicq; iuuat phtisicos, iniectus uerò per anum,
Stringit nõ modicum fluxum dysentericorum,
Pellitur ex oculis tumor hoc feruorq; perunctis,
Sæpius hanc ipsam si dentibus atteris herbam.
Gingiuas reprimet tumidas, & sanguine plenas,
Sicq; solet dentis compescere sæpe dolorem,
Succus dum lana matrici subditus eius
Stringit manantem nimium siccando cruorem,
Cunctis prædictis eius decoctio caulis,
Prodest, & potus cum uino seminis huius
Vesicæ, renumq; iuuat potando dolorem.
Dicunt non nasci scrophas gestantibus eius
Radicem collo suspensam, uis ibi tanta est.
Radices eius tres attere, iungito tritis
Vini tres cyathos, & aquæ fac sit modus idem,
Hæc nondum tremulo potanda dabis febrientis
Sic pelles febrem, cui dat lux tertia nomen,
Bis binæ quoq; quartanis prodesse putantur,
Cum totidem uini cyathis si dentur & annis.

B 2 Cuncta

Cuncta potest plantago minor prædicta iuuare,
 Quamuis non tantas uires uideatur habere,
 Præcipue succus curat plantaginis huius,
 Quod iuxta nares uel lumina nascitur ulcus:
 Si superaddatur cum lanis mollibus illi,
 Perq̄ nouem cataplasma dies istud renouetur,
 Eius si succo tepido uenter foueatur,
 Acri depulso sanabitur ille dolore.
 Lumbricos succus depellere dicitur eius,
 Si porcina uetus axungia iungitur illi,
 Sedabit duros istud cataplasma tumores,
 Parotidas, uulnusq̄ recens hoc adiuuat unguē
 Ante duas horas quartanæ, quam tremor ægrum
 Vexet, si succum biberit plantaginis huius,
 Sentiet eximia facili medicamine curam.
 Eius potatum depellit sperma secundas,
 Si uia longa pedum mouet (ut fit sæpe) dolorem
 Acri cum uino superaddita trita iuuabit,
 Cum passo succus bibitur si sæpius eius,
 Vesicæ uarijs fertur succurrere morbis.
 In desiccando uis est plantaginis ingens,
 Maioris queat ut (ueluti cauteria) corpus
 Appositum siccare, refert, ut Plinius auctor,
 Composuit librū Themeson de uiribus eius,
 In quo præclaris celebrauit laudibus illum.

S C H O L I A.

L *Inguæ agninæ similis.) ἀρνα agnum sonat, γλῶσσορ linguā:
 sed multi non arnoglossam uerum, quia septem crassiori-
 bus fibris quasi costis in dorso, per longitudinem distincta
 est.*

est. pentapleuram dicunt, quod πέντε costam sonet. Dioscorides, quòd non semper fibrarum respondeat numerus (variant enim fibræ pro latitudine folij) polyneuron uocat, quasi multi neruia: alij pentapleuron, quod est quinque neruiam.

Qui folijs surgat acutis) Plantago maior à foliorum latitudine, Germanis braitē wegerich. Minor, quia folium eius arctius in acumen, uelutiq; in lanceæ mucronē fastigiatum desinit, spitz ig wegerich rectissimè dicitur.

Hic disentericos) id est, eos quos intestinorum disturbant cum ulceratione tormina.

Ciliacos) κοιλιακοὶ uocantur, qui aluum induratum habent, quæ nihil reddit, ac ne spiritum quidem transmittit.

Et scrophas spargit) id est, dissoluit. Scropharū Auicenna meminit secunda primi, doct. i. cap. 5. & sunt abscessus à phlegmate, ut plurimum in collo aut sub ascellis emergentes.

Iuuare caducos) id est, morbo affectos, quem hieranoson, quod est sacrum nominant, dum sacram corporis partem, cerebrū quippe possideat, in quo animæ sedes recòdita. Hieraculum multi dicunt, ab Hercule, quem fortitudine uincat, aut comitiam, à comitibus, die fallent sucht.

Vulnera quilibet oris) pustulas intelligit oris cãdidas, quas Rasas qui ad Alm. alcolas uocat.

Syringia succus) hic succus fistulas curat, quæ ulcera sunt profunda à similitudine instrumenti dicta, à græcis σφίγγις nominata.

Et facer ignis) der brand, quem sacram uocant, quod præstantissimum quemq; inuadat, ac saltem cum morte relinquat: alij persicum ignem dicunt.

Fertur hemotphthoicis.) cruorē exspuentibus, de quibus

B s Auicen-

Aurenna decima Pen. tertij tract. tertio, cap. 1.

Sicq̄ iuuat phtisicos) Phthsis expuitio puris est cū
tussi uehementi.

Gingiuas reprimet) Gingiuas, id est carnes, quæ dentes
ambunt: & Pollux óvna & óvna nominat.

Nimium siccando cruorem) menses exundantes nimi
um inhibet Galeno referente s. de morb. curand.

Cui dat lux tertia nomen) τριποδινύ, quæ de tertio in
tertium affligit inuit. Hanc tertianam uocant.

Quam tremor ægrum) ante accessionem seu paroxysmū.

Eius potatum sperina) id est, liquor uel succus ex eo.

Veluti cauteria) est cauterium instrumentum, quo morbos
subinde curamus, alijs uix curabiles: est autem actuale & potentia
le. De quibus multa Albucazes primo lib. cap. 1.

Themison de uiribus eius) Themisonem Plinius fuis
se medicū scribit 25 li. ca. 8.

DE RUTA,
Cap. 7.

De ruta Galenus Simplic.
lib. 7 cap. 19. & lib. 8. cap.
48. Aeginet. lib. 7. Auic. 2.
canon. cap. de Ruta, Dios-
cor libro 3. cap. 47. Theo-
phrast. de plantis, libro 1.
Plinius libro 19 capite. 8.
& capite 7. & 10. & libro
20. cap. 13.

A medi

D B
M
A S
V
Expell
Tulim
Sicoqu
Compe
Pulmon
Costar
Arthe
Haulta
Et toue
Matri
Hocun
Haulta
Lumb
Cum
Profun
Cruda
Et me
Melle
Inde
Cum
Illis
Qu
Narb
Sifit
In co
Aur

A Medicis Rutæ uis feruida dicitur esse
 Siccaq; fertur in his gradus illi tertius esse:
 Vtilis est ualde stomacho si sæpe bibatur,
 Expellit partus b. bita, Veneremq; coeracet.
 Tussim si bibitur. compescit, menstrua purgat.
 Si coquis hanc in aqua, cui nimium iunxeris acre,
 Compescit talis decoctio tormina uentris,
 Pulmones iuuat, & pectus, morboq; medetur
 Costarum, quem pleuresim uocat Attica lingua:
 Artheicos, schiasimq; iuuat, febribusq; medetur
 Hauſta, uel ex oleo, uiridē si coxeris illam,
 Et foueas tepido patientes ante tremorem.
 Matricis prodest intestiniq; tumori
 Hoc unguen, uel clysterio si funditur intus,
 Hauſtaq; cū uino prodesse ualebit utrumq;
 Lumbricos oleo decocta & pota repellit,
 Cum caricis decocta diu, uin q; liquore
 Profunt hydropicis, si sunt superaddita nocte,
 Cruda comesta recens oculos caligine purgat,
 Et melius maratri cum succo felleq; galli
 Melleq; si succus ex æquo iungitur eius,
 Inde q; sint oculi patientis sæpe peruncti,
 Cum ole miscens roseo, nec non & aceto,
 Illius succum, capitis curare dolorem
 (Quamuis immodicū) poteris hoc sæpe perūgens.
 Naribus expressus si succus funditur eius,
 Siftit manantem bene desiccando cruorem,
 In corico mali granati si tepelactum
 Auribus infundas depelles inde dolorem,

B 4 Cerusæ

Cerusæ, roseoq; oleo miscens & aceto
 Illius succum, mirandum conficis unguem
 Ad depellendum sacrum, quem dicimus ignem,
 Ad scabiem dertæ, quæ dicitur herpeta græcè,
 Et græcè dictas acoras hoc unguine purgas,
 Vlcera sunt capitis humore fluentia pingui,
 Curat & ozænas immissum naribus, hæc sunt
 Quæ grauius foetent in naribus ulcera nata.
 Obstat pota mero, uel cruda comesta, uenenis
 Hoc Mithridates rex Ponti sæpe probauit,
 Qui rutæ folijs uiginti, cum sale pauco
 Et magnis nucibus binis, caricisq; duabus,
 Ieiunis uesci, consurgens mane solebat,
 Armatusq; cibo tali quascunq; ueneno
 Quilibet insidias sibi tenderet, haud metuebat.
 Mustelæq; docent obsistere posse uenenis,
 Mirificè rutam comedunt, quæ primitus illam
 Cum pugnaturæ sunt cum serpentibus atris.
 Cum butyro, modicoq; oleo decocta tumorem
 Matricis subiecta tepens fugat illa, coliq;
 Et cunctis intus morbis sic subdita prodest,
 Hac etiam testes poteris curare tumentes
 Cum folijs lauri, bene tritam si superaddes.
 Ex hac antidotum non paucis utile causis
 Conficitur, medici dicunt diape ganon illud,
 Peganon in græca lingua, quod ruta uocatur,
 Illius antidoti confectio talis habetur:
 Pondere iunge pari nitrum, piper, atq; ciminum,
 De tribus his quantum, de ruta ponito tantum.

Sed

Sed prius ex acri uino macerare ciminum
 Conuenit, in ferro post assari calefacto,
 Omnia deinde simul bene trita ex melle iugabis
 Pectoris & lateris, iecoris, renumq; dolores.
 Hoc ex antidoto curantur sæpe comesto
 Extenuat bilem, mollit sine tormine uentrem,
 Confortat stomachum, facit ut bene digerat escã.

SCHOLIA.

EXpellit partus bibita.) genituram expellit in cibo po-
 tuq; ruta Dioscor. inquit.

Menses purgat.) cit menses.

Tormina uentris.) maximè si rutæ concoctum fuerit sic-
 cum anetum.

Pleuresim Attica lingua.) sic græci: nos morbum co-
 stalem dicimus.

Artheticos, schiasimq; iuuat.) artheticam, græci ἀρ-
 θητικόν, quod est morbum articulare uocāt, & est arthetica genus
 ad omnes morbos neruorum, ut σπασμός est χεράγγρα, ποδάγγρα, &
 ἰσχιάς. genus hoc Schiasim Macer nominat.

Vel clysterio.) id est, lauamento, quod κλύστρον græci no-
 minant.

Cum caricis.) carica ficuum genus est.

Profunt hydropicis.) anasarcha laborātibus inquit Dio-
 scorides, uel intercutaneo morbo.

Maratri cum succo.) cum succo fœniculi.

Felleq; galli.) Felle seruandi ad colyria. rationem pulchrè
 Dioscorides enarrat li. 2. cap. 70, ubi Marcel. Vergilius uolucrum
 fel, in siccãdo potentius esse, quàm uel omnium quadrupedum scri-
 bit, maximè galli, perdicis, & accipitris.

B 5 Cerussæ

Cerussæ roseoq; oleo) Modum ostendere quomodo cerussa fiat longum est. Vnde satis duximus descriptionem indicasse 5 li. Dioscorides capite 57. qui eandem uenenum esse testatur libro 6. capite 12.

Herpeta græcè) ἑρπῆς iohannicos ulcus est, à serpendo & corrodendo, etiam ad ossa dictum.

Achoras) ἄχρωρ, capitis ulcus est, squamas surfurum instar habens.

Humore fluentia ping.) capitis apostema innuit, quod fauum dicunt, à similitudine faui mellis.

Curat & ozenas) Circa nares quādoq; ulcera emergunt, græcis ozena dicta, quæ Macer etiam prædicto unguine curanda monet s. d. Cor. Celsus alias adscribit curas sexto libro 21. cap. 8.

Coli q;) ultimi intestini.

Peganon in græca) πῆγανον græci rutam dicunt.

Nitrum atq; ciminum) Nitrum minera genus est, salpeter, cuius Dioscorides meminit quinto lib. cap. 48. Ciminum autem semen est diureticum, Rōmisch timich, cuius Galenus usum describit septimo Simp. cap. 59.

Extenuat bilem) choleram rubeam.

De Apio

DE APIO

Cap. 8

Σελινόρι Galē.
describit lib. 7.Simp. ca. 37. &
cap. 76. & lib.S. cap. 96. Dio
scor. lib. 3. capi
tibus 67. 68.

69. 70 71. Plin.

Natur. histor.

lib. 20. cap. 20.

& li. de Re me

dica 4. cap. 2. L. Apuleius lib. de herb. cap. 9. Cassius Felix cap. de
Macedonico Aegineta lib 7. cap. Selinon.

Est apiū dictū, quod apex hāc ferre solebat
Victoris, ueterū fieret dum more triūphus,
Ipse sibi talem prior imposuisse coronam
Dicitur Alcides, morem tenuere sequentes.

Ast alij dictum credunt, quod apes uehementer
Illius soleant auidē decerpere flores.

Hanc herbam σελινόρι solet Attica dicere lingua
Virtutis calidæ, siccæ quoq; dicitur esse.

Tertius à medicis dat, est gradus huic in utroq;
Illius succo si candida mica terendo

Panis iungatur, oculi sedari tumorem

Dicitur, emplastrī noctu superaddita more,

Sicq; ferunt mammis prodesse tumentibus illā,

Sedat feruorem stomachi, pellitq; tumorem,

Ee

Et quicquid uenti creat, includiturq; nociui
 Desiccans potis assumpta repellit apertis,
 Prouocat urinas hæc cruda comesta uel hausta,
 Sed |mage radicum facit hoc decoctio sumpta.
 Hoc itidē semen operatur fortius haustum
 Tota uenenatis occurrit morsibus herba,
 Sed semen potius uel apozima proderit eius,
 Et bibitur tussimq; modo sedabit eodem,
 Ventrem constringit, uomitum potata coerces,
 Lymphæ commixtum quoq; si iungatur acetū,
 Aegris amissum fertur reparare colorem,
 Cruda à ieiunis fuerit si sæpe comesta
 Vna quaq; die uexantem corpore febrem,
 Cum lymphæ potata fugat, febris ante tremorem,
 Hydroscios, & splen tumidū iuuat illa, iecurq;
 Si cū foeniculi succo contrita bibatur,
 Hæcq; superposita turpis lentigo fugatur,
 Illius succus farris cum polline mixtus
 Atq; oui lachrima, uulnus bene purgat, & ulcus,
 Si superaddatur emplastri more frequenter.

SCHOLIA.

Veterum more triumphus) Coronandi morem
 per apium, nactō triumpho, Plutarchus quarto Symposia
 con tangit, & Angel. Polit. 12. li. epist. ad Merulā decima.

Dicitur Alcides) Hercules, qui sic ab auo suo, patre Am-
 phitryonis nominatus est.

Hanc herbam Σίδων) quasi paludibus impulsam, palu-
 dosis enim gaudet, & in ijs enatum lætius exurgit.

Candida mica panis) panis hordeacei.

Apozima

Apocima proderit) Apozima decoctio est diuersorum medi-
caminum.

Turpis lentigo) deformis, uulgo riselen: græcè φακοί.
Oui lachryma) albumen intelligit.

DE MALVA
Cap. 9.

Μαλαχί græcè, lati-
nè malua, per Galenū
describitur li. 7 Simp.
cap. 91. Auicenna ca-
no. 2. cap. Althea. Dio-
scor. lib. 2. cap. 10. Se-
rap. agg. cap. 76. Ori-
bas. de confect. ciborū
lib. 3. cap. de istis quæ
humect. Pli. secundus
de re medic. lib. 2. cap.
5. in Nat. hist. libr. 20
cap. 21.

Alteam maluæ speciem nullus negat esse,
Alteam'q; uocant illā quod crescat in altū,
Hæc ipsam dicunt Euisicū, quod quasi uisco
Illius radix contacta madere uidetur,
Agrestis'q; solet à multis Malua uocari,
In mulsā coctus flos eius uulnera purgat,

Vel

Vel si cum uino tritum florem superaddas,
 Spargere sic scrophas, anumq; iuuare dolentem
 Dicitur, hocq; modo conquassatis medicatur,
 Elixata prius radix, ad ipi'q; terendo
 Addito porcino, therebintinae q; tumores
 Matricis curat, reliquosq; leuare dolores
 Dicitur, illius neruos sic ipsa relaxat:
 Rumpit uei spargit sic apostemata dura,
 Omnes has causas elixatura iuuabit,
 Si loca morborum foueantur saepe tepenti,
 A dysentericis radicum coctio sumpta
 Cum uino, fluxum stringens compescit eorum,
 Etpellit tardas haec coctio sumpta secundas,
 Ec prodest hemophthoicis, lapidesq; repellit,
 Vesicae q; solet uarijs succurrere causis.
 Acri cum uino contritum semen oliuae
 Iungito, deformes maculas hoc unguine pelles,
 Cum pusca potata potest obstare uenenis,
 Elixata prius, cum melle q; trita, replebit
 Vulnera quae caua sunt, si sit superaddita saepe:
 Sic quoq; duricias mollit lenitq; rigores,
 Decoctis oleo folijs factum cataplasma,
 Quosuis pestiferos morsus combustaq; curat.

SCHOLIA.

MAdere uidetur) Theophrastus maluū humore mul-
 to abundare scribit, ideoq; procliue solem, ac si rationis
 compos sit, insequi testatur, qui ui & calore suo, id quod
 de humido superest, exugat, ut latius uirescat. Existimans auctor
 inds

inde naturam homini bene consuluisse, quæ per oleris folium temporis mensuram, & horarum quodammodo ostenderit rationem, etiã am nubilo cælo, dum sic colligimus meridianas & alias etiã utrinque horas. Maluæ flores cum sole circumagi, Columella carmine suo quoq; ostendit, dicens:

Et Moloche prono sequitur quæ uertice solē.

Ibi antiquo more non Malacham, sed Molochen pro malua dixit Columella. Athenienses primi Malacham maluam et nominarunt.

Agrestis solet malua) Hic Macer agrestis de scribit maluæ uirtutes, quæ sua sponte in locis nascitur incultis: & quasi molua, ut Varro inquit, dicitur quod uentrē molliat. μαλακῆν enim mollire est græcorum idiomate. Quod uentrem molliat Martialis libro decimo hoc disticho declarat:

Exoneratura uentrem mihi uillica

maluas

Attulit, & uarias quas habet hortus

opes.

Alcera malua quam hortensem nominant, & in arborem fermè grandescit baculi instar hoc loci Macer non tangit, u'gò Ein rosen, quod tempore messis floreat.

Spargere scrophas) dissoluere. De scrophis dictum est.

Terebintinæ) Terebintum resina ex arbore eiusdem nominis est, ex Arabia Petraea, Syria, Cypro, Aphria, aut ex Cycladibus ad nos portatilis, bonitate alias omnes resinas bonitate tamen excedit quæ lucida & candida, Dioscor. lib. 1. cap. 98. Galen. ad Paternianum cap. 147.

Tardas secundas) non statim partum sequentes.

Hæmophthoicis) De his dictum est.

Cum

Cum pufca) *Pufca per decoctionem fit ex duabus partibus aquæ, & tribus uini, Galen. in lib. Dynamid. quidam loco uini acetum habent, & Oxycraton uocant.*

Vulnera quæ caua) *ισχάρας intelligit, hoc est ulcera cauernosa & crustis intecta.*

DE ANETHO,

Cap. 10

ἀνέθον describit Gale. lib. 6 Simp. cap. 43. & lib. ad Paternianum cap. 4. Dioscor. lib. 3 cap. 60. Plin. li. 19. cap. 8. & lib. 20 cap. 18. Aegin. lib. 7. Item Plinius de re med. li. 4 cap. 27. & L. Apuleius de herb. histor. cap. 122.

A Medicis calidum, sic cum cibus refertur anethum.

Et dicunt quod sit

gradus huic in utroque secundus,
Lac dat abundanter eius decoctio sumpta
Nutrici, stomachique solet depellere morbos:
Tres cyathos eius tepidæ si sumpserit æger,
Indicio ructus sit, qui demonstrat apertum
Os stomachi, uentumque per hoc exisse nociuum;
Atque grauis tali sedatur nausea potu.
Prouocat urinas, obstantia quæque repellens,

Matri

Matricem iuuat, bene si foueatur eodem.
 Cum tepido tritum patiens si potet aceto,
 Intestinorum curat, uentrisq; dolorem.
 Hoc etiam potu digestio tarda iuuatur,
 Vnde minor fieri uis egestiua uidetur.
 Assidue bibitum uisum nocet, & genitale
 Claudic iter, siccans humorem seminis intus,
 Vuae; si nimio turgens humore grauetur
 Suspendit puluis combusti seminis eius,
 Appositus digitis, aut intus clystere fusus:
 Acrior esse cinis radicum dicitur eius,
 Rodit trescentes cinis hic in uulnere carnes.
 Vulnere quæ serpunt, & sordida uulnere curat,
 Vcera præcipue membri curare uirilís
 Dicitur iste cinis infusus sæpius illis,
 Olfactu reprimit singultum semen anethi,
 Assatum & feruens si sæpius olfacit æger.
 Dicunt feruores oculorum tollere posse
 Eius radices tritas prius, appositasq;
 Apponas hæmorrhoidis si semen anethi
 Vstum, curat eas, & condylomata soluit,
 Flos oleo si decoquitur medicabile reddit.
 Illud præcipue natis de frigore causis
 Prodest, & capitis compescit sæpe dolorem,
 Neruorum laxat tenfuras, frigora pellit.

SCHOLIA.

O S stomachi id est, uentriculi hostiolum, quod Gale-
 nus etiam cor stomachi uocat, commene. in tertio Prædi-
 ctionum, Hippoc. cap. 3.

C Ventum

Ventum exisse nociuum) id est, erucluationem acetō-
sam, quam βήρυλλος uocant, à causa frigida ortam.

Humorem feminis intus) Venerem impedit.

Vua (β) de uua dictum est, quæ σαφύρι dicitur.

Ulcerata quæ serpunt) γάγγραινα, quæ species cancri est,
intelligit, aut ulcera phagedena, cum inflammatione ossa depas-
centia.

Apponas hæmorrhoidis) id est, fluxui sanguinis ex
capitibus uenarum, quæ sunt in ambitu podicis, de quibus Galen.
abbreviat. lib. 6. cap. 79.

Condylomata soluit) hoc est, tumores, ac nodos in fiste-
ri, id est in extremitate podicis emergentes, de quibus multa Aegi-
neta lib. 6. cap. 80.

Neruorum laxat tens.) neruos emollit indignatos.

DEBETONICA

Cap. 11.

D E βήρυλλο Galen. lib.
8. Simp. cap. 20. ☉
ad Paternianum ca.
287. Dioscor. lib. 4. cap. 1. Se-
rap. li. Agg. cap. 322. Plin. li.
25 cap. 7. ☉ lib. 26 cap. 7.

B Etonicam soliti
sunt Cestron di
cere græci,
Vrinas potata ciet, la-
pidesq; repellit,

Fert

DE VIRIBVS HERBARVM. 87

Fert hæmophthoicis cum pusca sumpta iuuamē
Hydropicosq; iuuat cum uino melleq; sumpta.
De folijs eius tritis factum cataplasma,
Non modicum prodest oculis, quos læserit ictus:
Illius succus roseo commixtus oliuo
Auribus infusus, uarios fugat inde dolores.
Betonicæ puluis cocto cum melle iugatus
Hemphecos, tussimq; iuuat, suspiria sedat:
Et stomachi uarios sumptus iuuat ille dolores,
Si febricit ex calida, cum uino si febris adsit.
Cum mulsâ bibitus idem puluis, mouet aluum,
Cum sale contritis folijs cataplasmate facto
Vulnera curabis, fuerint quæ facta recenter,
Tritacq; fracturæ capitis hæc sola medetur.
De folijs eius elixis fit cataplasma,
Vtile non modicum uarijs uicijs oculorum,
Restrigit lachrymas oculorū mansa uel hausta:
Hac etiam caligo solet metuenda repelli,
Aequo si rutæ fuerit cum pondere iuncta,
Et sic cum lymphâ sumatur trita repenti,
Sic oculis nocuus sanguis per subteriora
Dicitur expelli, sic lumina libera reddit:
Sumpta hæc cum tepida purgatur uomica dira,
Pectoris & morbi potu curantur eodem.
Splen iuuat illius decoctio sumpta, iecurq;
Vncia Betonice socianda quaterna uetusti
Vini cum cyathis tribus, at his addito grana
Viginti septem piperis, simul hæc bene trita
Haustacq; purgabunt renes, pellentq; dolores.

C a Vncia

Vncia cum cyathis calidæ potata duobus
 Dicitur immodicum uentris sedare dolorem,
 Hæc tussim cū melle fugat, uentrē quoq; mollit.
 Vna quaq; die febre si uexabitur æger,
 Vncia iungatur plantaginis una, duabus
 Betonicæ, sic cum tepida contrita bibatur
 Antea quàm febris prænuncia frigora fiant.
 Vncia betonicæ calidæ cyatho resoluta
 Prodest hydropicis, si sit potata frequenter.
 Radicum puluis cum mulsâ tritus & haustus,
 Humores uelut helleborum uomitu citò purgat.
 Bis binas drachmas præcepit Plinius harum
 Radicum dare cum passō, mulso ué bibendas.
 Præcipuè phlegma uomitu purgabitur isto,
 Cum mulsâ bibitus prodest puluis foliorum
 Ruptis, asq; steras potus leuat iste cadentes.
 Cum uino sumptus obstat potata uenenis,
 Præcipuè semen: quod si desit, datur herba
 Vncia betonicæ cum uino sumpta tepenti.
 Ictericos curat, cum mulsâ menstrua purgat,
 Pondere uerò fabæ puluis cum melle uoratus
 Post cœnâ, stomachū iuuat ut bene digerat escâ.
 Si de betonica uiridi sit facta corona
 Circa serpentes (ut Plinius asserit autor)
 Audebunt nunq; positam transire coronam,
 Sed morsu proprio pereunt & uerbere caudæ.
 Omnibus antidotis Meniacus eam sociari
 Præcipit, ut stomacho magis herbâ omnibus aptâ
 Plinius hanc, inquit, qui secum gesserit herbam,
 A nullo

Plin. lib.
 25. ca. 8.

A nullo poterit nocuo medicamine lædi:
Et dicunt quòd ea cum uino sæpius hausta,
Plumbeus abscedat color & melior reuocetur.

Plin. lib.
26. ca. 11.

SCHOLIA.

B Etonicum soliti) *Vetonicam* quidam scribendum censent, & ab inuentoribus sic nominatam. *Vetones* enim Hispani hanc inuenisse traduntur, 25. Plin. cap. s.

Cestron dicere Grai) *Cestron* à uarietate & copia remedi-
diorum Græci hanc herbam nominant, qui etiam alia multa hac
appellatione proferunt. *Telum* quippe, quod primo in Persico bel-
lo inuentum fuit, opus interpunctum, item acuius pictum.

Fert hæmophthoicis) de istis & pusca dictum est.

Hemphecos iuuat) id est pulmonarios, qui purulentas ex-
creatione eijciunt.

Suspiria sedat) hoc est, difficultatem anhelitus.

Ex calida) id est, aqua.

Vomica dira) *Vomica* tumor est ex pure collecto.

Vnaquaq; die febre) id est, si ex pituita laborat quoti-
diana.

Velut helleborum) album intelligit, nisi; wurtz.

Præcepit Plinius) lib. 26. cap. 11.

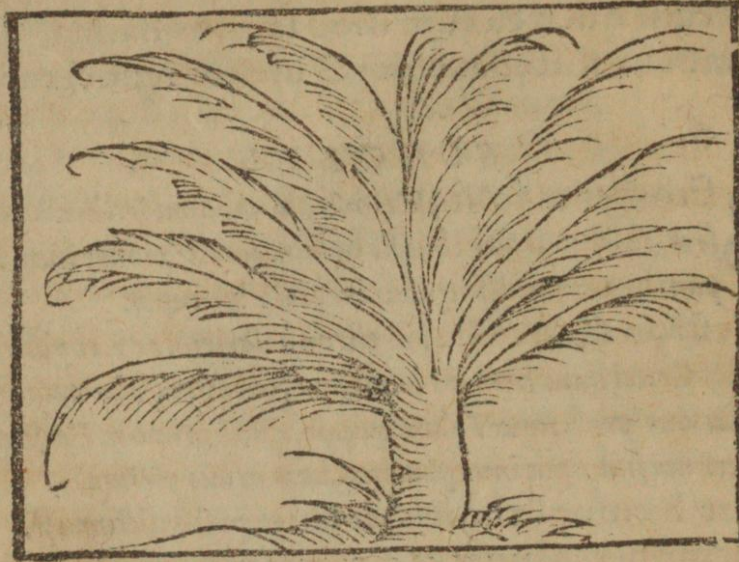
Ruptis) id est, herniosis.

Steras cadentes) ὄσπευ quid sit, in capite recensuimus; pri-
mo de *Arthemisia*

Pondere sabæ) *Hæc* ex Plinio habet.

C 3 De

AEMILIUS MACER
DE SABINA, Cap. 12.

DE Βράβυ. Galen. lib. Simp. 6. cap. Sauina, Auic. canon. 2.
cap. Abel. Serap. agg. cap. Abhel. Galen. ad Patern. capite
132. Dioscor. lib. 1. cap. 86. Plin. in histor. mundi lib. 24.
cap. 1. & 11. & lib. 17. cap. 11. & lib. de Virib. herb. cap. 88. Aegine-
ta libro 7.

BRatheos est græcè, Sabina uocata latine,
Sicca calens eius uis est, & tertius illi
Est in utroq; gradu, uulnus cum melle uel
ulcus

Fortiter exsiccat, sordes quoq; purgat eorum:
Sic iuuat anthracas, bona quæ plebs ulcera dicit:
Menstrua deducit, corruptos extrahit aluo
Conceptus, si cum uino sit sumpta frequenter.
Vel si trita prius matricis subditur ori,
Cerotis admixta cutem facit esse nitentem.

Omni

Omnibus & morbis prodest de frigore factis,
 Illius in uino uel aqua decoctio curat,
 Quos uertigo nocet, si lotum sit caput inde,
 Herbaq; temporibus & fronti cocta ligetur
 Duplum sabinae, si desint cinama poni
 In medicamentis iubet Oribasius autor.

SCHOLIA.

Sic iuuat anthracas) *ἀνθραξ* tumor ex humore melancholico, crasso & feruente natus dicitur, quem saepius Carbunculum uocamus, propter magnam inflammationem nigredine accedente. Constantinus autor est Affricanus. Vulgo die gutte plateren oder S. Barblen plateren.

Si desint cinama) Cinamum dicitur, & Cinamomum.

Oribasius autor) Oribasius Sardinus libro de Virtute simplicium secundo.

DE PORRO.
Cap. 13.

DE porro Dioscor. lib. cap. 188. Serap. aggregat. capite Curat. Aegin. libro 1. cap. 76. Plin. lib. 20. cap. 6.

C 4 In

IN multis causis usus medicamine porri
Dicitur Hippocrates, medicinæ maximus au-
tor:

Istius succum solum dedit illi bibendum
Aegrotis, qui reſciunt ſputant ué tumorem,
Quos hæmopthoicos ſoliti ſunt dicere Græci.
Cum galla dant hunc aliſ, thuriſ ué farina,
Aut geminis drachmis porrorum ſeminis, unum
Apponunt myrrhæ, uino quoq; trita reſoluunt,
Præcunctis aliſ dicunt hæc ſumpta iuuare:
Manantemq; potes nariſ retinere cruorem,
Vngas ſi nares intus medicamine tali
Contractas uuluas ſucco curabis eodem.
Reddit fœcundas manſum perſæpe puellas,
Vlcera cum melle tritum iuuat, appoſitumq;
Humorem capitiſ, ſi diſtillatio fiat,
Pulmones, pectusq; nocens, uocemq; canoram:
Indeq; conſurgat tuſſiſ præcordia lædens.
Cum ptiſana ſuccum porri ſorbere iuuabit,
Et per ſe ſolum prodeſt hiſ omnibus ipſum,
Si porri partes in lymphâ coxeris albas,
Sic ut aquam primam mutes, addaſq; ſecundam,
Vtiliſ eiſ aquæ duro fit potio uentri.
Dicitur hæc eadem cum uino ſtringere uentrem,
Cum uino potuſ datur hiſ quos læſerat anguiſ,
Quodlibet aut animal fundens lætale uenenum,
Nec minus hiſ prodeſt ſi uulneribuſ ſuperaddaſ,
Sic uelut emplaſtrum porrum cum melle ſubactū.
Comixtuſ porri ſuccuſ lacti muliebri,

Et

Et bibitus tussim fertur sanare uetustam,
 Et uarijs uicijs pulmonum subuenit idem.
 Auris compescit cum capræ felle dolorem,
 Præstat idem pariter cum mulso mixtus, & auri
 Infusus tepidus, fungis si manditur obstat,
 Eius iungatur succo pars tertia mellis,
 Et sic per nares tepidum fundendo, uel aures
 Immensum poteris capitis sedare dolorem,
 Ex uino bibat hunc, lumborū quem dolor angit.
 Dicitur utilius tali nihil esse dolori,
 Fracturas solidat citò, duriciasq; relaxat
 Appositū, uulnusq; recens citò cum sale claudit.
 Si crudum fuerit sumptum leuat ebrietatem,
 Sic uentrem stimulat, sic duram molliet aluum.

S C H O L I A.

Dicitur Hippocrates) id quod cernere licet Epidem.
 5. libro, de Victus ration. 2. & libro de Morbis, qui extra
 ueniunt.

Maximus autor) Maximū fuisse Hippocratem uel id argu-
 mento est, quòd hunc pari suffragio omnes medicinæ principem
 statuunt, quòdq; huic ob diuinam artis cognitionem non aliter sa-
 era habere curauerunt antiquitus, quàm Dioni cuiusdam uel Apol-
 lini, quem item Plinius primo medicinam inuenisse 10. libro, secun-
 do capite scribit, & 29. cap. 1. scripta repetit.

Cum galla) gallam fert quercus, Dioscorides inquit lib. 1.
 cap. 127. gall. apffel.

Thuris farina) cum polline thuris.

Contractas uuluas) Quod Macer contractas dicit, hoc
 Dioscorides præclusos seminarum locos nominat, quos porri sue

cus aperit. Si destillatio fiat) si rheuma diffluat à capite in membra subiecta.

Cum ptisana) Ptisana ex hordeo confectus est cibus Hippocrati & alijs multum laudabilis. De ptisana Hippoc. libro 4. de Vict. rat. morb. acut. & Cristoph. de honest. ad finem antidotarij Ioannis Mesue, item Arnold. de Villa noua in lib. de aquis medicinal.

Duro uentri) quem remollit.

Stringere uentrem) nimis fluentem.

Lumborum quem dolor angit) qui hypocondria suspensa habet, & murmure repleta. de quibus Hyppocrat. lib. 4. Aph 73. Sunt autem hypocondria loca sub costis, aliquibus lateralia dicta.

DE CHAMA
emila, Cap 14.

DE Anthemi
seu Chamaemila Galé.
3. Simplic. & 6. de
Simpli. medic. cap.
45. Auic. 2. canon. ca
pite 122. Dioscori
des libro 3. cap. 145.
Serapius aggregat.
in capite Berthoni.
Plinius libro 22. ca
pite 21.

Anthemi-

ANthemiu magnis comendat laudibus autor
 Aesclepius: q̄ Chamimela, nos uel Camomilla
 Dicimus, haec multu redoles est & breuis her
 Herbę tam similis, qua iusto nomine uulgus (ba.
 Dicit Amariscam, quod foeteat & sit amara,
 Ut collata sibi uix discernatur odore.
 Autores dicunt species tres illius esse,
 Quas solo florum distingui posse colore
 Tradunt, est cunctis medius flos aureus illis:
 Sed uarijs folijs flos circumcingitur ille
 Albi, uel lutei sunt purpurei ue coloris,
 Dicitur Anthemion proprie, cuius foliorum
 Purpureus color est, maiorq; & fortior haec est:
 At leucanthemion folijs deprehenditur albis
 Melinis crysanthemion, uis omnibus illis
 Sicca calensq; gradu primo conceditur esse:
 Prouocat urinam cum uino quaelibet hausta,
 Vesicae frangit lapides, & menstrua purgat.
 Si foueatur aqua matrix, qua cocta sit herba,
 Aut si cum uino potetur saepius illa,
 Tormina sic sedat, stomachicq; inflatio potu
 Pelletur tali, squamas de uultibus aufert:
 Si tritam apponas solam, melli ue iugatam,
 Ictericis prodest eius decoctio sumpta,
 Et mire prodest iecoris potata querelis:
 Pellere cum uino potata refertur abortum.
 Hac oleo cocta foueas si febricitantem
 Frigus depelles, febrem quoq; saepe fugabis.
 Vnguine purgantur hypocondria turgida tali
Pesti:

Pestiferos morsus serpentum, pondere drachmæ
 Cum uino, prohibet anthemis sumpta nocere,
 Plinius affirmat hac quadraginta diebus
 Vna quæq; die bis sumptam pondere drachmæ
 Cum geminis cyathis uini subtilis & albi,
 Cum lotio sensim totum purgare lienem:
 Aegylopas curat, si quis commasticet illam,
 Et sic apponat, sic ulcera sordida purgat.
 Ebullire caput febris feruore grauatum
 Sæpe solet, uel collectis humoribus in se
 Vlcerata producit: uocat anathemata græcus
 Hæc, decocta uirens oleo camomilla repellit.
 Quod si de fuerit uiridis, maceretur aceto,
 Et caput inde lauet, nullum magis adiuuat unguẽ.

SCHOLIA.

A Esclepias) *Aesclepiadem ex scriptis Plinij citat, quæ
 22. libro cap. 21. habentur, qui de hac herba integrum li-
 brum conscripsit.*

Et breuis herba) *Nam rami palmum uix excedunt. Dio-
 scorides à mensura dodentalem uocat.*

Dicit Amariscam) *quidam Amaracum, non quem samp-
 sychon uocant, sed parthenium, uel solis oculum, aut cotulam foeti-
 dam, Krotten dill, uel wild Camillen. graui odore florentem her-
 bam & multum amaram. Vnde Macer iusto nomine Amariscam
 dictam innuit, quasi amaram & foetentem.*

Dicitur Anthemion.) *Dioscor. ἀνθέμιον uocat, quòd
 uere floreat, Germani à similitudine calcaris, ritter sporn. Conso-
 lidam regalem latini.*

At Leuchantemion) *λευκάνθημον in ambitum candidis
 folijs*

folijs circumposita est, & Camillen uulgò dicitur, latinè Camomilla.

Melinis Chrysanthemion) χρυσάνθεμον Dioscorides à suis floribus nominat aureis, Germani ad græcam appellationē aludunt & gold plūmen, streich plūmen, uel lang Camillen nominant.

Hypocondria tali) ileosorum & inflatorum, de Hypocondrijs dictum est.

Aegilopas curat) ἀγίλας oculi uicium est circa angulū lachrimalem, quem domesticum uocant. id muli fistulam nominant.

Ebullire caput) & mollire caput legendum arbitror.

Exanthemata græcus) Exanthemata in summa cute exulcerationem Alexander uocat, haud absimilem uesticis, quæ urticarum insequuntur tactum cap. de Psidracia. De his item pulchra scribit Ioannes Alexandri. sophista super primum Epidimiarum Hippocratis commento 12.

DE NEPTA, Cap. 15.

DE hac Dioscor. li. 3. cap. 38. Aegin. lib. 7. Plin. Nat. hist. li. 20. cap. 14. & lib. de re med. 4. cap. 22. L. Apuleius de uirtut. herb. cap. 91. & 94.

Herbā quā Neptā uulgari more uocamus, Hanc medici græcè Calaminthi nomine dicunt. Sicca calēsque illi uis est & tertius itē. (cūt: Est in utroque gradus, cum mulla trita tepenti Sumpta solet totum sudore reuoluere corpus, Ex oleo quo fit decocta perunge fricando Illum, uenturæ metuit qui frigora febris, Non frigus tantum, sed febrem sæpe repellit:

Illi

Illi qui schiasim patitur, coxæ superadde,
 Contritam uiridem fertur comburere pellem,
 Et sic humores siccando fugare dolores,
 Apposita, potuq; suo cita menstrua purgat.
 Est lepræ species, Elephantiasisq; uocatur,
 Quæ cunctis morbis maior sic esse uidetur,
 Ut maior cunctis elephas animantibus extat,
 Hunc in principio morbum potus calaminthes,
 Cum uino curat humores extenuando.
 Serpentum morsus superaddita trita nocere
 Non sinit, & pellit cum uino sumpta uenena
 Potus, & iniectus lumbricos enecat eius
 Succus, & in mēbris uermes necat omnibus ipse:
 Si mel iungatur huic, cum sale plus operatur,
 Si bibit hęc prægnans, aut tritam subdit abortit:
 Purgat & ictericos, cum uino curat anhelos,
 Asthmaticos medici quos Græco nomine dicunt,
 Et iccoris morbos cum uino mitigat hausta,
 Hocq; modo ueterem lateris iuuat illa dolorem
 Atq; cicatrices nigras superaddita trita,
 Hęc naturalem reddit purgando colorem,
 Vino decocta facit hęc melius cataplasma.
 Compescit stomachi cum uino sumpta dolorem,
 Fumis de domibus serpentes effugat eius.
 Tollere singultum cum uino dicitur hausta,
 Hocq; modo Venerē cohibet potata frequenter.

SCHOLIA.

C Alaminthi nomine Calamintham complures quasi
 bonam uel utilem mentam nominatam dicunt.

Reuoluere

DE VIRIBVS HERBARVM. 47

Reuoluere corpus)aperiendo & dilatando corpus suda
refacit.

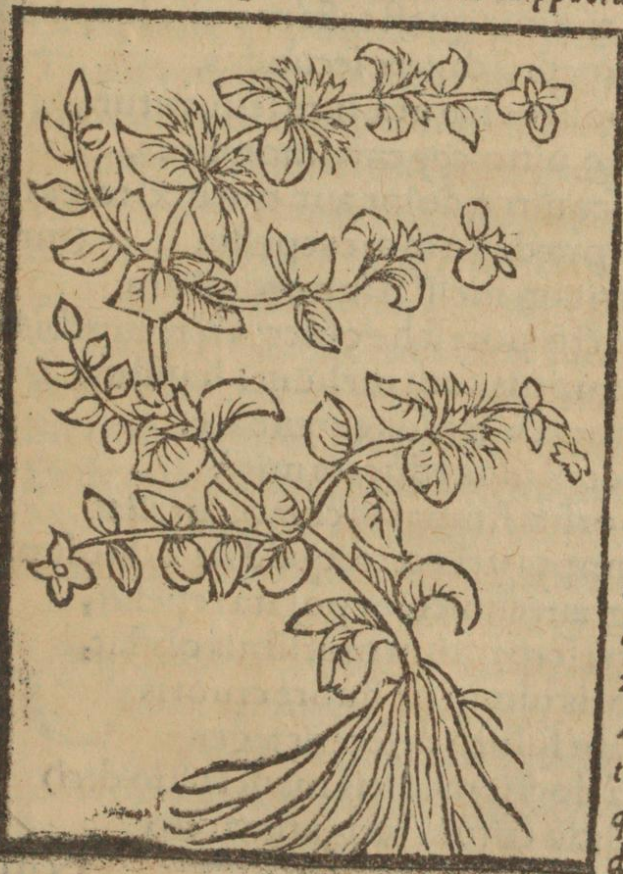
Schiasim patitur)de schiasi dictum est.

Est læpre species)λεπρωσιας, morbus ex humore melan-
colico fit, quo corpus multis maculis squamisq; induratum defor-
matur, ad modum cuius elephantis, & est species lepræ.

Curat anhelos)hoc est, nisi recta ceruice spirantes.

Tollere singultum)αυγμός latine singultus est, ex stoma-
chi oris affectione superueniens, sicut tussis ex pulmone, & sternuta-
tio ex cerebro. Singultus mentionem Hippocrates habet libro . 7 .

Aphorif. 13.

DE PULE-
gio, Cap. 16.

DE Pule-
gio Ga-
lenus 6.

Simp. capite 110.
Dioscor. lib. 3. ca.
31. Oribasius de
uiribus herbar.
lib. 2. Serap. cap.
Sandenig Pli. li.
20. ca. 14. Lucius
Apulei. de uirtu-
te herb. cap. 94.
qui non negligens
da scribit.

Feruida

Feruida pulegij uis siccaq; dicitur esse,
 Tertius a medicis datus est gradus huic in utroq;
 Sæpius hanc herbam si prægnans sumit, abouit,
 Menstrua deducit cum uino sumpta tepenti,
 Hocq; modo tardas hæc extrahit herba secūdas:
 Hoc nomen quia non notum reor esse quibusdā,
 Exponam tali quid nomine significetur,
 Ut non dum natus testa circundatur oui
 Pullus, sic infans matris uestitur in aluo
 Quadam pellicula matris de semine facta,
 Quam nascens rumpit quasi testam pullulus oui:
 Istas pelliculas medici dixere secundas,
 Quod mox expositos naturæ iure sequantur.
 Hæc si plus iusto, uitio cogente, morantur,
 Aut mors subsequitur, dolor aut qui uix tolera-
 Istas pulegium prædicto more repellit, (tur:
 Cum sale contritam melli si iunxeris illam,
 Vnguine cōtractis potest hoc succurrere morbis,
 Illius puluis sumptus cum melle uel haustus
 Pectoris humores uiscosos extenuare,
 Et per sputa potest illos educere mirè:
 Nausea, uel morsus stomachi curabitur illa
 Cum pusca sumpta uel aceto quod sit aquo sumis
 Cum uino nigram choleram potata repellit,
 Sicq; uenenatis serpentum morsibus obstat,
 Si per uim febris nimio uē fluore cruoris
 Aut aliquo casu subito defecerit æger
 (Quod solet a doctis medicis madefactio dici)
 Pulegium ualido tritum iungatur aceto

Nari-

Naribus ægroti sic apponatur, odore
 Solo confestim dicunt releuare iacentem.
 Gingiuas sicci puluis confirmat, & iusti,
 Appositum uiridem dicunt sedare podagram,
 Et quosuis alios solet emendare tumores:
 Si superaddatur tepidæ permixta polentæ
 Addita ceratis, papulas de corpore tollit.
 Epleneticis multum superaddita cū sale prodest,
 Slixatura si quisquam sepe tepenti
 Illius abluitur, pruritus non patietur,
 Et sic matricis poteris curare tumorem.
 Tussim compescit cum uino sumpta tepenti,
 Et sic urinam compellit reddere largam,
 Et magis ex uino si sit decoctio facta,
 Aut oleo mixtam contritam si superaddas.
 Si radix acri trita iungatur aceto,
 Sedabit quosuis superaddita sæpe tumores:
 Obstat serpentum cum uino sumpta uenenis,
 Et sic assumptum Venerem stimulare fatentur,
 Sic quoq; pulmonis prodest iecorisq; querelis,
 Et sic nutriti sumptum lac præbet abundans,
 Herba uirens curat morsus cum melle caninos,
 Si superaddatur, & uino mixta bibatur.

S C H O L I A.

Contractis morbis) hoc est, conuulsionibus & potissimum opisthotono, Plinio t este.

Viscosos extenuare) id est, exsereabiles facere.

Stomachi morsus) Morsum Dioscorides & Plinius erosionem interpretantur.

D Cum

Cum pusca sumpta) Id quidam ad uitæ referunt frugalitatem, & eos homines minus nauseam & stomachi erosiones incurere testantur, qui paucis contenti ex horto uiuunt & agro: hoc est, qui pulegio, uictitant cum pusca, quàm qui popinariùm luxum ex foro, & macello comparant. Pulegium enim pro sanitatis usu quotidianum ueteribus fuisse cibum, seruatamq; hanc herbam omnium salgamorum ritu, sale conditam Columella ultimo sui operis uolumine scribit.

Defecerit æger) Angustius hanc rem contraxit Plinius. & eos tantum defectus animæ, qui in fœminis strangulatu uulvæ conidentibus fiunt, intellexit: in quibus obmutescendi uerbo plerunq; Plinius uititur. Sed Macer hoc loco omnes ex quacunq; causa obortos intelligit.

Papulas tollit) id est, uaros seu uenarum scrotos.

DE FOENICULO, Cap. 17.

DE fœniculo Galē.
7. Simplicium, cap.
93. ad Paternian. ca
pite 108. Auic. cano.
2. capite 181. Diosco
rides lib. 3. capite 74.
Serapius capite 324.
Plinius libro 8. capi
te 27. & libro 20. ca
pite 23.

Fœniculū

Foeniculum medici calidū, siccūq; secundo
 Dicūt esse gradu, Marathrū græc, uocat illud:
 Cum uīno cunctis obstat hæc herba uenenis;
 Hæc mansa serpens oculos caligine purgat,
 Indeç; compertum est humanis posse mederi
 Illam luminibus, atq; experiendo probatur.
 Radicis succus mixtus cum melle recentī,
 Pulsa reddit eos omni caligine claros,
 Expressus marathri uiridi de semine succus
 Soleç; siccatus, magnum medicamen habetur,
 A quiscunq; uelis oculorum pellere morbos.
 Auribus infusus uermes succus necat eius:
 Renibus in ptisana radix decocta medetur,
 Cum uīno fugat hydropicos potata tumores,
 Sicç; uenenatis obstat morsibus illa,
 Sic quoç; pulmonis obstat iecorisç; querelis,
 Et sic nurrici sumpta, fit copia lactis.
 Cum uīno uel aqua radicis coctio sumpta
 Nephreticis & uesicæ morbis medicatur,
 Urinas purgat, & menstrua sumpta resoluit:
 Vel si trita super pectus hæc herba ligetur,
 Nausea cum uino sumpta sedabitur illa:
 Feruorem stomachi cum lymphâ mitigat hausta:
 Radix illius uino decocta dolores
 Fomento curat: patitur quos uirga uirilī
 Hoc quoç; si iungas oleo facit, hocç; perungas
 Ictus, uel factos subito quoscunq; tumores,
 Apponas tritam iuncto sedabit aceto.
 Semen cum uīno bibitum Veneris mouet actus,

D 2 Hocç;

Hocq; modo lateris diros sedare dolores
 Dicunt, aut herbæ si sit decoctio sumpta
 Tradunt autores, eius iuuenescere gustu
 Serpentes, & ob hoc senibus prodesse putatur.

SCHOLIA.

MArathrum græcus uocat) Fœniculum d'ctum
 putant, quòd satum magno cum fœnore semen reddat:
 sed Marathrum à marcescendo, quòd ad condienda plu-
 rima cum inaruerit, commendatissimum sit.

Hac mansa serpens) Fœniculum, si Nicandro in Theria-
 cis credimus, & Plinio quoq; octauo Naturalis historie, in primis
 serpentes nobilitauere gustu exuentes senectutem & succo huius
 aciem oculorum roborantes. Quos humana denuò sequuta est so-
 leria, fœniculum collyrijs addens, ut uisus deponat caliginem, aut
 amissum reparet. In quem item finem secundis mensis fœniculi co-

mas, caules & semen adde-
 re nò sunt ueriti antiquitus,
 Marcello scribente Vergilio.

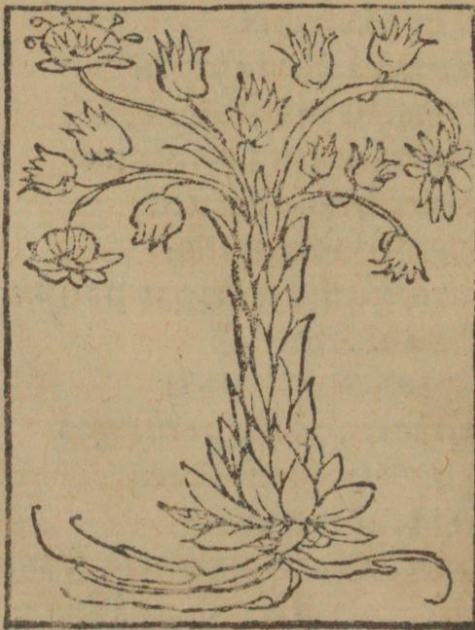
Nephreticis) de ne-
 phreticis dictum est.

Feruorem stoma-
 chi) stomachi aestuatione,
 quam uulgò densaut uocât.

DE ACIDVLA,

Cap. 18.

DE à'isio Galen. lib. 6.
 Simp. cap. 5. Dioscor. lib. 4.
 cap. 86. Plin. Nat. hist. libr.

18. cap. 17. & lib. 25. L. Apuleius in histor. de uiribus herbarum.

Dicimus acidulam, quā græcus dicit aiozon,
Sic dici credunt sapor illi quod sit aceti:

Crescit arenosis in pratis, & secus amnes,
Hanc auide quidā concedunt in tempore ueris,
Expertumq; ferunt sibi, quod fastidia tollat.

Virtus est illi siccans & frigida ualde,
Tertius à medicis datus est gradus huic in utroq;
Hac fugit apposita sacer ignis, & herpeta mordax

Et tumor ex oculis trita cataplasmate redit,
Ulcera quæ serpunt cohibet, combustaq; curat,
Et multum calidæ dicunt prodesse podagra,
Si fuerit folijs illius operta uirentis.

Aut cataplasmata mixta contrita polenta,
Eius cum roseo succus per mixtus oliuo
Dicitur antiquo capitis prodesse dolori,
Qui dictus dolor est lingua Cephelargia græca,
Omne genus fluxus uentris restringere mirè
Cum uino potata solet, uel mansa frequenter:

Hocq; modo nimium manantia menstrua sistit,
Vel si matrici tritam uiridem superaddas,
Sic quoq; lumbricos pellit potata rotundos:
Taliter & cunctis prodest potata uenenis,
Exhilarat uisus illius succus inunctus.

Cum uino uarijs obstat potata uenenis,
Affirmant istam, qui secum gesserit herbam.
Quod hunc non appetat lætali scorpius ictu:
Auribus expressus succus si funditur eius,
Adiuuat auditum mirè, pellitq; dolorem.

D 3 Altera

Altera uerò minor species est istius herbæ,
 Quam semperuinam dicunt, quoniã uiret omni
 Tempore, barba Iouis uulgari more uocatur.
 Esse refert similem prædictæ Plinius istam,
 Nec minus omnibus hanc prædictis posse iuuare,
 Manè solent adeo palpebræ glutine quodam
 Flegmaris astringi, ualeant ut uix aperiri,
 Hac mirè succus herbæ deglutinat huius
 Illo si tactæ fuerint, digito uè perunctæ.

SCHOLIA.

C Rescit arenosis) Habet se hæc herba ad alias herbas,
 non aliter quàm homines quidam, qui uitam suam non ex
 aliorum adminiculo dimetiuntur, sed ut meliorum haben
 tes fortunam, ex bonitate propria se bona ualetudine, & uita frui
 arbitrantur. Hæc enim in domuum tectis maximè crescit, & raro
 in pratis: ab alijs sequestrata herbis, æterna gaudens uiriditate, nõ
 curans æstum, non frigus seu alias cœli aut naturæ iniurias, super
 biens in tanto suorum nominum ambitu. Nam aizoon quasi sem
 per uirens græci dixerunt. Ambrosiam quidam ab immortalitate,
 Chryso spermon ab aureo seminis colore: Zoophthalmon alij prop
 ter oculorum animalium similiudinem. Stergethron multi ab a
 more, quem conciliare fertur, seu Bupthalmum, quasi bouis o
 culum.

Hanc auidè quidam) Scribit Columella 13 libro, sedum
 inter iuris salgamata quoq; locum habuisse mensisq; frequēs fuis
 se ornamentum. At non est quòd maius sedum uel aizoon intelliga
 mus, de quo hoc loci Macer tractat: sed herbam quandam congene
 rem, quam alij portulacam uocant, germani burgel, herbam gustu
 quoq; acetosam.

Et

Et frigida ualde irrepfit iam pridem uulgaribus, indigna
 celo, superstitio: quippe hanc herbam propter suam frigiditatem
 sic cœlestibus aduersari ignibus, ut ubi floreat, domus habeant
 tur à fulmine indemnes. Circa quæ tales ignes facile ignauos duxe
 rin, minimeq; timendos, si tam exigua plantæ frigus, tam impetuo
 ses flammæ cœli, mortales faceret, aut non accendi curaret, potif
 sumum quum tantam cœlestibus firmitatem & robur indies inesse
 uideamus, ut non uel magnis quandoq; fluminibus etiam frigidissi
 mis, Iouis extinguamus tela.

Sacer ignis) de his dictum est.

Aut cataplasmata) Hic cacosyntheiō est aut cacephaton.
 Cephalargia lingua græca) κεφαλαργία capitis dolor
 est: debilior tamen quam Cephalæa.

Glutine quodam)
 Lemarum uitur paraphrasi:
 per eiusmodi enim glutem i-
 stum humorem intelligit in o-
 culis concretū, quem lemam,
 unde leptitudo uenit, uocamus.

DE PORTULACA,
 Cap. 19.

DE portulaca Galen.
 9. Simp. cap. 41. & 2.
 de Alimentis cap. 45.
 Dioscor. 2. cap. 113. Auic. ca-
 no. 2. cap. de Portul. Serap. ca-
 pite. 849. Et L. Apulei. de uir-
 tu, t herbarum lib. capite 104.

D 4 AN

Andrachne græcè quæ portulaca latinè
 Dicitur, hæc uulgi pes pulli more uocatur:
 Humida uis eius & frigida dicitur esse,
 Vnde iuuat febrem, quam dicit græcia Causon:
 Tertius humori, stridori uero secundus
 Huic gradus est, utilis stomacho quoq; habetur.
 Trita super stomachum uiridis si ponitur herba,
 Præstat idem succus si sumitur, herbaq; mansa
 Aut ut olus accepta, solet lenire calorem:
 Mansa uel hausta, potest nimium restringere fluxū
 Sanguinis, & uentris nimium cohibere fluorem.
 Esse uetat dentes illis contrita stupentes,
 Et tumidis oculis prodest superaddita trita,
 Feruorem solis æstate comesta nocere
 Non sinit, & uentrem cum uino & sale mollit:
 Vesicæq; solet sedare comesta dolores,
 Est hæmophthificis hæc sæpe comesta salubris,
 Acidulæ similes huic penè per omnia uires,
 Effectusq; pares testatur Plinius esse.

S C H O L I A.

Portulaca latinè) Germanicè Burzel, corrupta tamen
 uoce, quum porcell efferendum sit, ac si porcellorum herbã
 dixeris, quòd porci eam in delicijs habeant.

Græcia Causon) *καύσων* tertianæ febris species est, & ar-
 dens interpretatur uel adurens, à cholera intra uenas cordi pro-
 pinquas ortum trahens, quæ continuò patientem affligit.

Dentes stupentes) Dentium stuporem *ἀνωδία* græci
 nominant, malum quippe, quod nulla grauiore intrinseca causa
 sit: sed ab acidis acerbisq; ciborum succis ita contingit, ut sæpe aded
 corpe.

torpeant, quòd sine dolore commanducare aliquid & atterere nequeant.

Hæmophthificis) sanguinem spuentibus.

DE LACTV

ca, Cap. 20.

De thridaca Galen.

6. Simp. cap. 4. de Aliment. lib. 2. capit. 19.

Dios. li. 2. capite 125.

Serap. agg. cap. 249.

Auic. can. 2. cap. 451.

Plin. lib. 19. cap. 8.

FRigida lactuce uis constat, & humida ualde,
Vnde potest ni

mios hæc mansa leuare calores,
Et præstabit idem superaddas si bene critam.
Vtilis est stomacho, somnum dat, mollit & aluū:
Omnibus his melius prodest decocta comesta,
Et stomacho potius non lota comesta medetur.
Lactuce semen comescit somnia uana,
Cum uino bibitum fluxum quoque reprimat alui,
Lac dat abundanter nutrici sumpta frequenter,
Vt quidam dicunt, oculis caligo creatur
His quibus assidue fuerit cibus eius in usu,

D. Scholia.

Non lota comesta) illota, & iam primum ex terra e-
ruta, maiorem uim stomacho cibum non continenti, infer-
re etiam Diosc. testatur.

Fuerit cibus eius in usu) Conditur enim in fictili ad con-
tinuum usum muria, aliorum salgamorum modo.

DE ROSA,
Cap. 21.

DE Rosa Auic. ca-
pite de Viribus cord.
& 2. cano. capite 570.
Dioscorides 115. Ga-
lenus 8. Simplic. capi-
te 77. & ad Patern.
capite 228. Mesue sim-
plicium capit. s. Sera-
pius. aggregat. capite
108. Rasus 23. contin.
capite 7.

Dici flos florum nobis rosa iure uidetur,
Quod specie cunctos præcedat, odoreq; flores:
Nontamē hæc tantū specie, nec odore iuuare
Nos ualet, & uarijs nos adiuuat illa medelis.
Eius sicca gradu uis est, & frigida primo.

Compescit

DE VIRIBVS HERBARVM.

19

Compescit sacrum, si trita apponitur ignē:
Sic quoq; si stomachus calet, aut præcordia, sedat
Fluxum matricis, cum uino stringit & alui,
Illius succum collyria plurima quærunť,
Et siccæ puluis morbis bene subuenit oris,
Infrictus per se tantum, cum melle uē mixtus
Omnes feruores superaddita trita coerces.
Ipsa recens, uel si mulsæ contrita bibatur,
Ex hac conficitur oleum, roseumq; uocatur,
Diuersis morbis & multis utile causis.
Si bibitur uentrem mollit, stomachiq; calorem
Extinguit nimium bene si foueatur eodem:
Et dolor & feruor capitis curabitur illo.
Permiscendo illi si fortè iugatur acetum,
Expurgat sordes, uulnus repletq; profundum,
Et combusturis præclare subuenit ignis.
Ore diu tentum, dentis sedare dolorem
Dicitur, & duras palpebras reddere molles.
Aufert suppositum pruritus interiorum,
Et stereticis uarijs ualet hoc succurrere morbis.
Hoc oleum quoniam uariatur conficiendo,
Dicam Palladius quid scripserit inde peritus,
Quod rubrum fuerit foliorum sumito floris,
Vncia sic purgatorum iungatur oliui
In libra, uitreo sic claudens omnia uase
Sub phœbo tantum septem suspende diebus,
In medelarum uarios seruetur ad usus.

Scholia.

SCHOLIA.

Dici flos florum) Rosam florum omnium florem meri-
 diò dicimus, qui non solum à coloris præstantia, odorisq;
 bonitate gratiam & honorem sibi conciliat, sed etiã maie-
 statem quandam ob diuinos natales sibi captat. Nam græcorũ poe-
 tæ à Venere rosam primò hac temporum serie inuentam tradunt,
 qua Paris Priami filius tres deas in unum conscripserat, ut se pul-
 chritudinis iudicem audirent. Licet Iouianus Pontanus à græcis
 dissentiat, & secundo libro Eridani uersu ad Venerem conscripto,
 eo tẽpore per eandem deam inuentam teste tur, quo Adonidem in
 delicijs habuit. Nisi quis uel inde rosam præ alijs floribus nobilita-
 re propensius uelit, quòd in rosæ totius fabrica nihil reperitur quod
 cum fruge non in usus maximè cadat humanos: proficua enim ho-
 mini sunt folia, ut Macer scribit: semen medio inclusum & anthera
 dictum. nam oris collutionibus ualet, & gingiuas roborat. Calix
 item qui coctus, uentris fluori remedio est, & hæmorrhagiæ. Et
 aqua denuò ex ea per sublimationem collecta, cuius bonitas tam
 est nota, quàm etiam rhodolæi utilitas, multis commodo esse po-
 test.

Et stereticis uarijs) matricis passionibus.

Quoniam uariatur conficiend.) Variatur, sicut a-
 pud Mesue & Nicolaum in antidotarijs legitur, qui conficiendi plu-
 res ostendunt modos.

Dicam Palladius) in libro de Simplici medicina in ele-
 mento R.

De

DE LILI
is, Cap. 22.

De lilijs Galen.
ad Patern. cap.
152. & Simpl. li.
7. cap. 53. Auic.
de Virib. cord.
Rafes 22. con-
tin. cap. 5. Dio-
scor. lib 3. capit.
107 & li. 1. cap.
1. Plinius libro
21. cap. 8.

L Aurofas (ut credo) rosas argentea debent
Lilia iure sequi, quæ nec specie nec odore
Cedere creduntur, roseo collata decori:
Nec minus in multis hominū sunt apta medelis.
Eius radicis bulbus, quæ lilia profert,
Sub prunis reclusus, iuncto quoque tritus oliuo,
Prodest ustris mirè superadditus ignis,
Et melius roseum sibi si iungatur oliuum,
Dumicias stericas mollit, si subditur idem,
Elixis eius folijs, cataplasmaque factum,
Mollescunt nerui, combustaque membra iuuatur:
Sicque superpositus morsus curabitur anguis,

Aus

Aut secum uino bulbus potabitur ipse:
 Sic quoque fungorum uetat ille uenena nocere;
 Hunc uino coctum tritumque pedum superadde
 Clauis, nec soluas, nisi cum lux tertia transit.
 Pingui porcino, si decoquis hunc uel oliuo,
 Reddere posse pilos membris narratur adustis.
 Cum uino potum nocuum purgare cruorem
 Per uentrem dicunt, & sic prodesse lieni.
 Sicque iuuat uulnus, sic idem menstrua purgat:
 Vel si cum uino ueteri coctum superaddes,
 Præcisus neruis tritus cum melle medetur.
 Expressus succus foliorum mixtus aceto,
 Et melli coquitur, sint mellis, sint & aceti
 Ut geminæ partes prædictis quinque liquoris,
 Ad desiccandas nihil est magis utile plagas.
 Inque cicatrices ducit, licet inueteratas,
 Elixus bulbus, & cæratîs bene mixtus
 Rugas distendit uultus, maculas fugat omnes:
 Lichenas purgat, faciem quoque furfure mundat:
 Exprimitur succus de tritis floribus eius,
 Qui uulvas mollit cum lana subditur illis.
 Illius asseritur sudorem posse mouere,
 Turgida maturat, primo coquit & citò purgat.

S C H O L I A.

L Aurosas rosas) Cur laurosas nominet Macer, non intel-
 ligo: nisi ad Plinij uerba alludat, qui 21. libro capite 5. rosas
 cognatione quadam unguento Lirino, quod alias Susinum
 uocant, & ex liliorum folijs coadunatur, proximas esse docet.

Argentea) candida. Et ne quid in rerum natura uoluptatis
 foret,

foret, quod antiquorum superstitio nō suis dijs ad scribere lilij can-
dorem Iunoni adpropriarunt. Ex huius enim profuso in terram
laete, cum dormiens Herculem mammis repleisset, lilium primo ena-
tum Græcorum poeta fabulati sunt.

Pedum clavis) Pedum clauus apostema melancholicū est,
quod Auicenna cornu nominat, uulgo agersten aug. Clauo Silium
Italicum perijisse tertio epistolarum Plinius secundus scribit, sed nō
pedum clauo. Est enim & capitis quidam intolerabilis cruciatus,
quem clauum dicunt, & eo perijt poeta.

Lichenas purgat) Græcis λικηνας impetiginis seu menta
græ species est. nam cutem asperam facit & squamosam. quidam
Gallicum morbum nominant, aliqui lepram. lege Hippocratem
Prædictionum secundo libro.

DESATV
regia, Cap. 21.

De Thymbra
Dioscorides li-
bro. 1. capit. 40.
Aegin. libro 7.
Plinius libr. 19.
capite 8. Serap̄s
us capite 313.

Thymbra

Thymbra solet græcè dici, Satureia latinè:
 Illi sicca nimis uis est, sed feruida ualde
 Prouocat urinam, cū uino menstrua sūpta,
 Pellit abortiuum, muliebria uiscera purgat:
 Illius puluis cum cocto melle subactus
 Et mansus, uel cum uino si sumitur idem,
 Pectoris humorem pellit persumpta tenacem.
 Cum uino tepido compescit tormina uentris,
 Si largè bibitur: uerū iam sæpe probauī,
 Est quidam morbus læthargus nomine dictus,
 Oppositum medici quem dicunt esse phrenesi,
 Quod uetat hic somnum, somno grauat hic ni-
 mis ægrum:

Hoc tamen lethali somno depressus aceto
 Thymbrā cōmiscens foueat caput inde frequēter,
 Si cuius pigri poterit depellere morbi.
 Hanc herbam caueat mulier contingere pregnās,
 Nam non mansa modò, se partum subdita tollit:
 Nausea sedatur hac, si bene trita bibatur
 Cum modico uino: sed si sumatur in ouo,
 Hocq; modo mirè Venerem solet illa mouere,
 Si largo potu uiridis, uel sicca bibatur.
 Quo si cū uino mel iungitur, & piper illi
 Non modicum Veneris succendere dicitur ignē:
 Hinc est à Satyris merito satyreia uocata,
 Quod sint in enerē nimis hæc animalia prona.
 Si desit thymus, pro thymo ponere thymbram
 Præcipiunt medici, quia uis est æqua duobus.

Scholia.

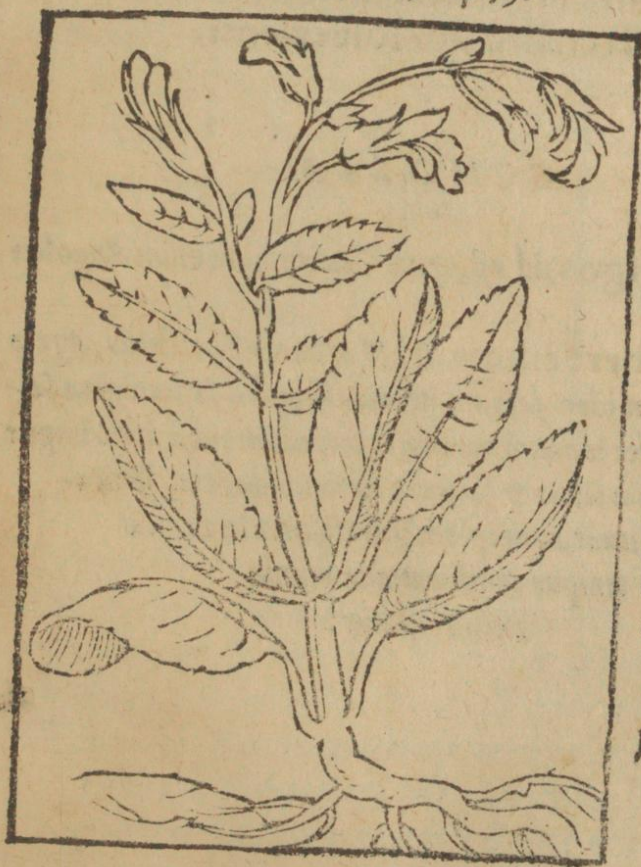
SCHOLIA.

HVMorem tenacem phlegma viscosum.
Lethargus nomine dictus) *ληθαργός* morbus
est, ab obliuione omnium rerum dictus, qui accidit cum me-
tis alienatione, ac dormiendi inexpugnabili necessitate.

Oppositum q̄ dicunt phrenesi) *φρενέσι* re insanie spe-
cies est cum dementia continua & insomnietate non cessante.

Pigri morbi id est, lethargi.

Thymus si desit) Thymus herba est, quae per inferna pitui-
am ducit. Dioscor. autor. lib. 3. cap. 39.

DE SAL-
uia, Cap. 24.

DE *ἐλάσιος*
Galeni libro 6.
Simplicijum capi-
te 124. Dioscori-
des libro 3. capi-
te 11. Serapius li-
bro aggregat. ca-
pite 154. Plinius
libro 26. capite
6. Aeginet. lib. 7.

SAluia cui
nomen
Eielis-
phacus est a
pud Argos,
E Cum

Cum multa iecoris prodest potata querelis,
 Pellit abortiuum lotiumq; & menstrua purgata
 Trita uenenatos iuuat, & superaddita morsus
 Crudis uulneribus, quæ multo sanguine manant
 Apponas tritam, dicunt retinere cruorem.
 Cum uino succus tepidus si sumitur huius,
 Compescit Venerem, tussim laterisq; dolorem.
 Pruritus uulua curat, uirgaq; uirilil
 Si foueas uino, fuerit quo salua cocta,
 Illius succo crines nigrescere dicunt,
 Si sint hoc uncti crebro sub sole calenti.

SCHOLIA.

A Pud Argos) id est, apud Græcos. sunt enim Argolici
 Graci.

Retinere cruorem) Huc ponendū uidetur, Agrip-
 pam hanc herbam ideo sacram nominasse, quod suffumigata sal-
 tem mulierū fluores nimium manantes impediatur: quod item impræ-
 gnatas multum laxas & fluentes commanducata, sanita-
 ti restituat, conceptumq; arctissime in debitū
 tempus contineat, quæ omnia
 Aetius testatur.

De

DE LIGV S
tico, Cap. 25.

De ligustico Diosco-
rides libro 1. capite
53. Plinius libro 19.
capite 8. Aeginet. li-
bro 7.

A Ligurū
patria
sumple
re ligustica nō
men,
Copia q̄d ma-
ior ibi nasci-
tur illi, herbæ,

Tertius huic gradus est calidi sicciq; uigoris.
Maior radicis uis est & seminis eius.
Et par est illis uis in medicamine quouis.
Inflato stomacho cum uino sumpta medetur,
Et tali potu uis digestiua iuuatur.
Omnibus & morbis sic prodest interiorum,
Vrinas sic sumpta mouet, & menstrua purgat:
Tota uenenatis medicatur morsibus herba,
Si bibitur bene trita prius, uinoq; soluta,
Et pars contritæ ponatur desuper herbæ,
Non modicū colicis prodest hæc māsa uel hausta.

E 2 Vel

Vel si radicis elixatura bibatur,
 Nec solum colicis decoctio proderit ista,
 Sed supradictis medicabitur omnibus hausta.
 Digestibilibus semen bene iungitur eius
 Omnibus antidotis, quod sit huic peptica uirtus,
 Hanc oculis Strabus, potuq; & odore nociua
 Afferit, antidotis eius tantummodo semen
 Misceri iussit, hoc uerum dixerit à se,
 Aut à doctorum libris, non est mihi notum:
 Hoc scio, quod ueteres non paruis laudibus istam
 Attollunt herbam, nec me legisse recordor
 Vllum qui Strabi sermonibus astipuletur.

S C H O L I A.

SUmpere ligustica nomen) Sunt qui ligusticum, de
 quo Dioscorides tertio libro, & hic Macer scribunt, non hanc
 herbam esse uolunt, quam uulgo libstiel nominamus: & ali-
 ter Smyrnion dicta est, quod myrrhæ odorem referat. Quibus cer-
 tè facile subscribendum duxerim, nisi breuibus textum illustrare sta-
 tuissemus, & non uolumen scribere.

Peptica uirtus) Pepticam uirtutem Siluaticus digestiuam
 interpretatur, & Peptica omnia nominat, quæ concoctricem adiu-
 uant.

Hanc oculis Strabus) Strabus Gallus, qui tempore floru
 it Ludouici imperatoris, anno Virginei partus 1340.

Potu & odore nociuam) Strabi scripta ex duodecimo
 capite sui hortuli adponimus.

INter odoratam memorare Lybistica syluam
 Fortia, suadet amor parui diffusior horti,
 Hoc germen succo quamuis & odore gemellis
 Orbibus

Orbis officere, & tenebras inferre putetur:
 Semine sæpe tamen quæsitis addere curis
 Parua solent, famamq; aliena laude mereri.

DE OSTRUCIO, Cap. 26.

*De Strutio Plin. li. 13. cap. 21. & li. 24. capit. 11. Dioscorides libro
 3. capite 87.*

STruthion, Ostrutiū quod uulgi more uocatur
 Vim icalidam siccamq; tenet, radix fugat eius
 Cum uino morbos iecoris: si trita bibatur
 Ictericos sic sumpta iuuat, splenisq; tumorem
 Durum, quem græci sclyrosin dixere, repellit.
 Hocq; modo lapides uelicæ frangere dicunt.
 Menstrua sic, loriumq; mouet, tussiq; medetur:
 Sic orthopnoicis prodest, si sæpe bibatur.
 Subdita matri depellere fertur abortum,
 Et sic tarda nimis seducere menstrua tradunt,
 Acri cum uino si iungitur atq; polenta,
 Illius succus lepras emendat inunctas.
 Hoc etiam succo iuncto cum polline, quem dant
 Hordea, curatur (ut dicunt) pustula quæuis.
 Si superaddideris emplastri more dolori,
 Illius succus cum melle terendo iugatus,
 Humores capitis purgat si nare trahatur,
 Sternutamentum per se puluis mouet eius.
 Naribus iniectus ueratro non segrius albo,
 Ictericis succus mirè medicabitur eius,
 Hunc si nare trahant lacti mixtum muliebri.

E 3 Scholia.

SCHOLIA.

S Truthion Ostruthium) Silphiō recti nominis adhuc
 umbram tenet, à maioribus tractam, qui hoc laserpitium dixe-
 runt, & nos Osteritiam seu Ostrutium diuino quasi nomina-
 mus idiomate, quam umbram item uulgò insequuntur: & quum la-
 serwurtz dicere deberent, conciso uocabulo maister wurtz dicunt.

Græci sclyrosim dixerunt quod est tumorē durum ex cra-
 fssimo humore melancholico, uix sentientē ortum.

Sic orthopnœacis) id est, illis qui spiritum non nisi recta
 ceruice ducere possunt.

Veratro non segnus albo) elleboro albo.

DE CAERI
 folio, Cap. 27.

DE Carifolio
 aut Gingidio Dio-
 scorides libro 2.
 capite 126. **L. A-**
 puleius in histor.
 herb. capite 5. **Ae-**
 gineta de oleri-
 bus libro 1. capi-
 te 74. & libro 7.
 Plinius hist. mūd.
 libro 20. capite 5.
 & de re med. 4. li-
 bro, cap. 37.

ER

E St cærifolio uis acris & ignea ualde
 Appositum cancris tritū cū melle medetur,
 Cum uino bibitum lateris sedare dolorem
 Sæpe solet, tritam si nectis desuper herbam.
 Cum mulsa bibitum pituitæ noxia soluit,
 Ex oleo coctum frigus depellit inunctum:
 Si tritum mixto uiolento soluis aceto,
 Lumbricos tali potu, tineasq; repellis:
 Cum uino ciet urinas, & menstrua purgat,
 Virgine cum cæra uetus huic axungia mixta
 Non modò parotidas, uerū quoscunq; tumores
 Curat, uel reprimat, si sæpius hæc superaddas.
 Intinctum ualido si manducetur aceto,
 Sæpe solet uomitum, uentremq; tenere solutum:
 Si trito tegitur pectus, succusq; bibatur,
 Vrinæ clausos referat quoscunq; meatus,
 Illius elixatura uertigo fugatur,
 Si caput hac tepida patientis sæpe lauetur,
 Herbaq; temporibus & fronti cocta ligetur.

SCHOLIA.

L Ateris sedare dolorem) costalem intelligit, quæ pleu-
 riticum nominant.
 Virgine cū cæra) Cæram dicimus uirginem, quæ
 est de trunco apum examine.
 Non modò parotidas) quid sit Parotis, dictum est.

E 4 De

DE ATRI-
plice, Cap. 28.

Galenus libro 6. Sim-
plicium capite 69. Li-
bro 2. Alim. capite 44.
Dioscorides libro 2. ca-
pite 110. Serapius ag-
gregat. capite 140. Pli-
nius libro 27. Columel-
la libro 12. Rases 1. ad
Almansorem.

Infrigidare gradu primo, humectare secundo
Atriplicem dicunt, eius mollit cibus aluum,
Duritias soluit varias, clavisq; medetur
Emplastrum crudæ uel coctæ si superaddas:
Hocq; superpositum scabros citò detrahit unguis,
Ignibus & sacris dicitur sic posse mederi.
Atriplicem tritam cum nitro, melle & aceto
Dicunt appositam calidam sedare podagram
Istericis, dicitq; Galenus tollere morbum,
Huius semen cum uino sæpius haustum.

SCHOLIA.

Clavis medetur id est, pedum porris melancholicis,
scu melancholia ortis.

Scabros

DE VIRIBVS HERBARVM. 71

Scabros unguēs) citò, id est sine iniuria, sic Plinius 4. de
Re medica, cap. 7.

Cum nitro) sale nitri, de quo Dioscorides lib. 5. capite 84.
salpeter.

Dicit Galenus) In libro simplicium medic. sexto, cap. 69.

DE CORIANDRO,
Cap. 19.

De Coriandro Dioscorides li-
bro 3 capite 64. & libro 6. ca-
pite 9. Serapius libro aggre-
gat. capite Diabora. Galenus
libro 7. Simplicium libro capi-
te 41. Auic. libro 2. capit. 144.
Plin. lib. 20. cap. 20.

FRigida uis herbæ
coriandri dici-
tur esse,
Austæreçq; simul quid-
dam uirtutis habere:

Hancç Galenus ait, per quam depellere uentre
Lumbricos, tineasçq; solet, si trita bibatur.

Cum uino uel si mixta sumatur aceto,

Vna cum passa coriandrum, melçq; iugatum

Sedabunt uarios superaddita trita tumores:

Præcipue testes tumidos iuuat hoc medicamen.

Illius semen uentrem stipare solutum

E 5 Fertur,

Fertur, aquæ iunctum fuerit si sæpius haustum.
 Argenti spumam cerussæ contere mixtam
 His tritis succum coriandri iunge, & acetum
 Quatuor his roseum miscendo iugabis oliuum,
 Ista terendo simul preciosum conficis unguen,
 Quo sacros ignes pellas, calidosq; tumores.
 Si tibi difficilis confectio tanta uidetur,
 Succus cum solo prodest commixtus aceto:
 Et si frumenti panis mundissima mica
 Iungitur huic succo, sedat quemcunq; calorem.
 Huic succo si iuncta fabæ sit sola farina,
 Et superaddatur scrophis, medicabitur illis,
 Et cedit feruens emplastro pustula tali.
 A multis scriptum legitur, febris ante tremorem
 Si tria grana uoret coriandri seminis æger,
 Euadet febrem, cui dat lux tertia nomen.
 Præstat idem lectum coriandrum mane, priusquã
 Sol surgat, cervicali si subditur ægri.
 Xenocrates scripsit totidem cessare diebus
 Menstrua, quot mulier coriandri grana uorabit.
 Assiduum quidam condemnant illius usum,
 Nempe putant mortẽ, quemuis u[e] parare dolorẽ.

SCHOLIA.

Coriandri dicitur esse) Persuasum aliquibus est co
 riandro cimices nomen fecisse, quod folia eius & caules
 cimices post frictum oleant. Sed multi quoq; quasi Coriam
 bion dici fatentur, quod herbam significat oculorum pupulas hebe
 rantem; oculis enim proficuum nusquam legitur.

Vna

Vna cum passa) cum uino cocto.

Argenti spumam) per argenti spumam lythargyron intelligit, quod uulgò silber glettin dicimus, & uenenis, si propinemus connumeratur, sicut Diosc. lib. 6. cap. 72. bene indicat. De hac spuma qua arte fiat, idem Dioscor. lib. 5. cap. 56.

Cerussæ conterere) De cerussa, quam Germani bly weis nominant, Dioscor. lib. 5. cap. 57. & lib. 6. cap. 22.

Nempe putant mortem) Btenim uenenum esse rerum periti testantur, nisi ipsius malitia aceto, in quod per dies aliquot infunditur, ressecetur. Venenum esse apud Dioscoridem leges libro 6. capite 9.

DE NASTUR
tio, Cap. 30.

DE Cardamo Dioscorides lib. 2. capite 144. Galenus Simpli. lib. 7. cap. de Natur. Ras. 3. ad Alm, Auic. primo can. Fen. 4. capite 7. Plinius libro 20. cap. 19. Et lib. de Re med. 4. cap. 12. Lucius Apulei. in hist. herb. cap. 20.

Dicunt

Dicunt feruētes quōd habent nasturtia uires,
 Et ficcas hac re Venerem ceu ruta coerces,
 Siccando semen fuerit si sumpta frequēter,
 Fermento commixta recens hæc herba terendo
 Andracas curat, bona quæ plebs ulcera dicit:
 Si superaddatur, curaq; furunculus ista
 Emittit saniem, cum qua dolor ipse recedit.
 Illius succus crines retinere fluentes
 Illius asseritur, dentisq; leuare dolorem,
 De qua parte dolens dens est infusus in aurem,
 Fortius est herba semen, depellit abortum.
 Haustum cum uino, uentrisq; animantia pellit,
 Et sic serpentis dicunt obstare uenenis.
 Solus odor positi carbonibus effugat illos,
 Splen reprimit mixto, si sæpe bibatur, aceto.
 Herbam uel semen cum polline iunge & aceto,
 Hæc contrita simul schiasis superadde dolori.
 Vtile non modicum confirmant hoc medicamē,
 Lichenas succus purgabit melle perunctus,
 Si prurigo caput aut ulcera turpia fœdant,
 Anseris admiscens adipi nasturtia trita,
 Sæpius unge caput, uitium pelletur utrumq;
 Si coquis hanc herbam capræ cum lacte recenti,
 Illius aut semen dolor angit pectora quisquis
 Assumpto tepido potu sedabitur isto.
 Semen cum tepida contritum pondere drachmæ,
 Et bibitum, dicunt duram quod molliat aluum.
 Tussim compescit semen cum melle uoratum.

Scholia.

SCHOLIA.

N Asturtia uires) *Nasturtium*, Plinio & Varrone testibus, a naribus torquendis appellatum est, quòd odore & seminis acrimonia sternutamēta prouocet. Sed græci *Cardamon* dictum arbitrantur, quod cordi, cor enim *cardian* uocant, utile & accomodatū habetur.

Andracas curat) de his dictum est.

Cura (q̄ *furunculus*) *Furunculi* grana sunt minuta in facie, seu pustulae albæ, quas alio nomine *papulas* uocamus.

Lichenas) *cutis asperitatē*, quæ aliquando in leprā mutatur.

DE ERUCA,

Cap. 21.

DE Eruca Dioscorides libro 2. capite 129. Galenus libro 2. Aliment. capite 51. Plinius libro 19. capite 8. Serapius aggregat. cap. 214.

E Rucam calidā dicūt medio criter esse, Siccam non adeo, cibus eius digerit escam:

Tertius erucae fertur gradus esse caloris,

Et ualet urinas hæc mansa uel hausta mouere.

Man-

Manditur utiliter pueris, tussimq; repellit.
 Emundare cutem maculis cum melle iugatam
 Tradunt, & mundos lentigine reddere uultus.
 Elixata prius radix ualideq; subacta,
 Osibus & fractis superaddita, reijcit illa.
 Cum uino tritum si semen sumitur eius,
 Quosuis pestiferos ictus curare uidetur.
 Hæc nigras maculas purgat cum felle bouino
 Illita, mira loquor, cum uino largius haustam
 Indurare ferunt hæc contra uerbera sensum.
 Si condituris coquus hanc admisceat herbam,
 Aut semen, gratum dicunt præstare soporem,
 Euzomonq; solent hac causa dicere græci
 Erucam, succus quod gustu sit bonus eius:
 Nō modicè māsam Venerē stimulare, uel haustā
 Confirmant medici pariter, pluresq; poetæ.
 Est cum lactucis hæc herba comesta salubris:
 Namq; calor dat temperiem cū frigore mixtus.

SCHOLIA.

Lentigine reddere) *Lentigines faciei maculæ sunt, à similitudine lentis dictæ.*
Euzomonq; solent) *Cibos saporosos facit hæc herba, & peculiarem illis parit gratiam. Vnde hoc nomen Græci indidere. Sed ab erodendo Erucam nominatam fama habet, hanc enim si gustaueris, linguam uellicat, satisq; acriter mordicat.*

De

DE PAPA
uere, Cap. 32.

DE papauere
Galen. 7. simp.
cap. 102. Auic.
Cano. 2. cap. de
papau. Serap.
agg. capite Caz
chax. Diosc. lib.
4. cap. 62.

Dicunt uim gelidam siccamq; papaueris esse,
Tres illi tribuunt species, flos unius albus,
Alterius roseus, rubeusq; minoris:
Flos est, hanc uulgo dicunt agreste papauer,
Cunctis nobilior est, cui flos innascitur albus,
Ex huius teneris faciunt opium capitellis.
Incisa leuiter summa cute, lacq; quod inde
Defluit, accipiunt cocleis succumq; reseruant
Antidotis multum aptum, uarijsq; medelis.
Sunt qui contundunt cum lacte suo capitella,
De quibus expressum, siccant in sole liquorem:

Post

Post primum succus uires habet iste secundas,
 De specie uero roseos, quam gignere flores
 Dixi, conficiunt oleum de semine rosæ,
 Non modicum gustu iucundum somni ferumque.
 Tertia cui flos est rubeus, semenque nigellum
 Præstat, si bibitur, reliquarum more soporem
 Elixatura tepida cuiuslibet harum.
 Aeger si foueat faciem, uel si bibit illam,
 Optatum capiet, nisi mors sit proxima somnum.
 Sperma nigri bibitum cum uino stringere uentrē
 Dicitur, hocque modo menses retinere ualebit.
 Somnum dat bibitum, tussim compescit iniquā,
 Pondere denarij debent hæc semina sumi.
 Nam plus lethargum uel mortem sæpius infert.
 De folijs eius tritis factum cataplasma
 Eximiæ fauces dicunt curare tumentes:
 Quosque uocant sacros extinguere dicitur ignes,
 Frigore, uel cantu, potuue, ciboue, uel æstu.
 Aspera si fuerit uocalis reddita uena,
 Apposito tali fiet medicamine lenis.
 Candida Miconi species (sic nempe uocari
 Græcorum lingua dicunt quodcunque papauer)
 Longè nobilior est, utiliroque duobus:
 Tunc cum lacte fluunt capitella papaueris huius
 Lecta coquantur aqua, cui sit pars tertia mellis
 Addita, cuncta coquis, donec decoctio spissa
 Sit quasi mel, uarios sic conseruetur ad usus.
 Supta facit somnum, tussim fugat, abstinet aluū.
 Vocalis uenæ bene rheumatismata siccant,
Eiusdem

Eiusdem teneris opium factum capitellis,
 Sicut iam docui, roseo miscebis oliuo:
 Vnge caput mixtis, sedabitur his dolor omnis.
 Et solet hoc unguen somni præstare quietem,
 Prædictis admisce croci rodolentia fila.
 Auris curabis hæc infundendo dolorem:
 Hoc quoq; foemineo cum lacte crocoq; subacto
 Vngendo calidam poteris sedare podagram:
 Ano suppositum solet hoc adducere somnum,
 Illud idem solo præstare uidetur odore.

SCHOLIA.

Incisa leniter) Quomodo conficiatur opium scribit Macer.
 De opio dictum est ex sexto Dioscoridis libro.

More soporem) Per soporem non simpliciter somnum
 intelligit, sed profundum quasi, uel longiorem, uelut ex his Plinij
 uerbis deprehendimus: Quando inquit curandum est, ne somnus so-
 por fiat.

Sperma nigri) liquidum ex papauere.

Lethargum infert) Notandum est Lethargum ex tota uo-
 cis aestimatione nihil aliud esse, quàm uel obliuiosam desidiam, uel
 desidiosam ob liuionē, inexpugnabilemq; dormiendi necessitatē, Ga-
 leno autore in suo Diffinitionum libro.

Fauces tumentes) Branchum intelligit.

Vocalis uena) trachæam arteriam, uocalem uenam nomi-
 nat. quam quidam spiritalem fistulam uocant, græci pharingam.

Croci redulencia fila) id est, croci flores.

F De

DE CEPIS, Cap.

33.

DE Cepis Galen. Simp. libro
7. cap. 16. & lib. 2. de Alm. ca-
p. 1085. Serap. agg 355. Plin.
lib. 19. cap. 6 & lib. 20. cap. 5.
Diosc. lib. 2. cap. 139.

DE cepis medici
non consentire
uidentur,
Nāq; Dioscorides in
flare caputq; grauare,
Atq; sicut cepas dixit
succendere manfas:
Fellitis non esse bonas,
ut ipse Galenus,

Phlegmaticis uero multum putat esse salubres.
Non modicum sanas Aesclepius asserit illas,
Præsertim stomacho, pulchrumq; creare colorem
Affirmat, quoties aliquis conspexerit illas,
Et dicit quisquis ieiunia soluerit illis
Vnaquaq; die, quod uiuet hic absq; dolore.
Affirmant omnes manfas inferre soporem,
Et dicunt illas mollire salubriter aluum:
Appositos perhibent morsus curare caninos,
Si tritæ cum melle prius fuerint uel aceto.

Appo

DE
Apponit
Tranlati
Saltrium
Moribus
Fumino
Pelliclar
Hic succu
illos quo
Naribus
Humor
Manfe
Trituras
Duricia
Cum ga
Mane lit
Dicunt
Viceria
Iningen
Sedat qu
Contrit
Sape fr
Oris fe
Hasq;
Illarum
Admir
Euentu

Apponunt alij cum uino melleq; tritas,
 Transactisq; tribus soluunt cataplasma diebus:
 Sal tritum cepasq; Dioscorides iubet, anguis
 Morsibus apponi, sic asserit ille iuuari.
 Fœmineo lacti commixtus succus earum
 Pellit sæpe graues infusus ab aure dolores:
 Hic succus commixtus aquæ, bibitusq; iuuabit
 Illos quos subitus facit obmutescere morbus.
 Naribus attractus harum tantummodo succus
 Humores nocuos capitis deponere cogit:
 Mansæ uel potæ tardantia menstrua purgant,
 Triturasq; pedum soleæ quas uel caligarum
 Duriciæ faciunt, succo sanabis eodem.
 Cum gallinarum pingui si sæpe perungas,
 Manè sibi dentes qui succo perfricat isto,
 Dicunt hunc dentis nunquam sentire dolorem.
 Ulcera compescunt oris cum pane comestæ,
 Intingens oleo coctas qui sumpserit illas:
 Sedat quos intus dat dyssenteria morbos.
 Contritis cepis loca denudata capillis,
 Sæpe fricans capitis poteris reparare decorem.
 Oris fœtori profunt, fastidia tollunt,
 Hasq; iubent hæmorrhoidis superaddere tritas,
 Illarum succus caligine lumina purgat:
 Admixtus melli maculas quoq; iunctus aceto
 Emendare solet, si sint hoc sæpe fricata.

F 2 Scholias

SCHOLIA.

DE cepis medici) Apud Aegyptios morsu cepas laderè fuit religio, saltem quòd eas sacras crederent, & utrasq; lunæ fortunas imitari, facile enim patet, luna toto orbe fulgente cepas augeri, ac syderis fulgore minuto eas minui. Tamè medicinis adhiberi nulla lege cautum fuit, neq; edicto prohibitum. Vnde Macer dissonantiam autorum allegat, qui cepas antidotis in sinuare statuunt.

Fellitis non esse) id est, cholericis quibus exundat bilis.

Galenus) libro secundo de Aliment. cap. 685.

Quisquis ieiunia soluerit) id est, qui ieiuno stomacho quotidie cepas uorauerit.

Illos quos subitus) id est, qui loquelam amiserunt.

Trituras pedum) calles pedum intelligit.

Dyssentè-
ria morbos)
Dyssentèria cum in-
testinorum excoria-
tione fluxus uètris
est.

Hemorrhoi-
dis) de his dictum
est.

DE BVGOS
so, Cap. 34.

DE Buglossò Dio-
scor. libro 4. capite

123. L. Apuleius lib. de Virt. herbarum cap. 41. Plin lib. 25. cap 8.

Lingua bouis graio sermone buglossa uocatur,

Hæc cholera rubeam nimio feruore perustâ
Purgat, cum uino fuerit si sumpta frequenter
Cardiacum cholerae quem fecit copia nigræ,
Consimili potata modo curare ualebis.
Humores nocuos pulmonis detrahât hausta,
Mixtus aquæ tepidæ si succus sumitur eius,
Illi qui patitur schiasim mirè medicatur.
Vim memorem cerebri dicunt seruare periti
Vinum potatum, quo sit macerata buglossa.
Lætas conuiuas decoctio dicitur eius
Reddere, si fuerit inter conuiuia sparsa.

SCHOLIA.

Buglossa uocatur) Quam nulla in herba istius reperia-
tur autorum symmetria, Leonicens Manardus, Vergili-
us Macellus, & L. Fuchsius bene ostendunt, dum omnes fer-
mè Boraginè, Buglosson esse contendunt. Sed quia Macrû interpre-
tari deliberatum est, lectorem ad præfatos remitto, ut ex illis anci-
pitem opinionem postponat, & rectissimè Buglosson à Boragine
distingueret addiscat.

Cholera perustam) bilem incineratam.

Cardiacum) Cardiaca passio cordis tremor est, uel oris sto-
machi dolor & punctura ab Hippocrate lib. 5. de Loc. affect. uapô's
ω, μός dicta.

Cholerae nigræ) id est, melancholia.

Lætas conuiuas) Vinum Buglossatum animi uoluptates
auget, & uocatur inquit Plinius Euphrosinum. sed de eo multa ha-

B 3 bes

bes apud Arnoldum de Villa noua in libro de uinis.

DE SINAPIO.

Cap. 35.

De sinapio Auic. secund. ca-
no. cap. 681. Serap. lib. aggre-
gat. cap. 373. Plinius lib. 20.
cap. 22. Galen. 7. Simpl.

INter eas quas Py-
thagoras laudaue-
rit herbas,
Afferitur primam lau-
dem tribuisse sinapi,
Quartus ei gradus est
in ui sicca calidaq̄,

Extrahit humores uiscosos extenuatq̄,
Comburit cutem, uis illi est tanta caloris,
Maior uis eius in semine dicitur esse,
Sensus exacuit, cibus eius commouet aluum,
Confringit lapides, urinamq̄, menstrua purgat,
Si tritam iungas tepidæ uersesq̄ palato,
Ad solem capitis purgabit phlegma nociuum,
Sternutamentis hoc admiscere salubre est.
Isto nam capitis strictura resoluitur omnis,
Mansum confortat stomachum, suspiria sedat:

Morsum

Morsum serpentis trito si iungas acetum,
Et superponas tali medicamine curas,
Mansum pestiferos uetat intus lædere fungos,
Vi nimium feruente cutem comburere dixi.
Sed tamen hæc multis est utilis ustio causis,
Hac oculis nocuus capitis sedabitur humor,
Et qui distillans pulmonum concaua lædit,
Et stomachi morbosq; curat tussimq; phthisimq;
Huc per uellicas coxæ dolor inueteratus
Elicitur, schiasim quam Græco nomine dicunt,
Hacq; tumor splenis durus iccorisq; fugatur,
Et multum causis hæc subuenit inueteratis,
Vtile tot causis quoniam cataplasma sinapis,
Sæpius à medicis uariatur conficiendo.
Hoc dicam qualiter fieri iubeat Meniacus,
In mortariolo tritum bene pone sinapis
Semen, iungatur panis huic candida mica
Sic, ut tertia pars sit panis iuncta sinapi,
His ficus siccas & mel iungas & acetum
Aetatis quantum uel morbi causa requiret.
Nam quo plus ficus siccæ, uel mellis habebit
Ille sinapismus, tanto solet acrior esse:
Debilior, quo plus panis micas & aceti.
Ne tibi sit uilis moneo confectio talis,
Effectum cuius in multis sæpe probaui,
Non tamē hanc iubeo cunctis apponere morbis,
Sed raro, magnis & causis inueteratis.
Plinius in musto cum semine præcipit huius
Radices mergi, sic postquam senserit harum

F 4 Omnem

Omnem uim uinum, multum putant esse salubre,
 Faucibus & stomacho potatum, luminibusq;
 Pluribus & capitis dicunt prodesse querelis:
 Infuso faciunt oleum de semine quidam,
 Utile lumborum uicijis, stupidis quoq; neruis:
 Exprimitur succus tenero de caule sinapis,
 Quod sicco mandens dentis tormenta fugabis,
 Vocales uenas semen lenire sinapis
 Mansum confirmant, adipi tundendo uetusto
 Commixtum scrophas dispergit si superaddas.
 Illius fumus multum prodesse caducis
 Dicitur, atq; steræ causas siccando iuuare,
 Cum ficu tritum capiti superaddere raso
 His qui læthargum patiuntur magna medela est,
 Vel si sæpe pedes ungero fricabis eorum.
 Semen contritum melli coniunge uel uncto,
 Illud alopecias iuuat unguem sæpe fricando,
 Acri cum uino lepras emendat inunctum,
 Hoc quoq; curatur manso periodica febris,
 Antea quam diri ueniat commotio morbi.

S C H O L I A.

VIs illi est tanta caloris) id est, causticam uim habet,
 quam aduratiuam quidam uocant.

Tepidæ) aqua.

Versesq; palato) hoc est, si eo seminis decocto pro collu-
 tione utaris.

Sternutamentis) quod est pulueribus naribus insufflatis.

Suspiria sedat) à uiscoso humore difficultatem anhelitus
 proscribit.

Vetat

Vetat lædere) fungorum coerces malitiam, qui uentrem inflando disturbare comesti solent, atq; cū anhelitus difficultate quā doq; mortem pariunt.

Vtilis uftis caufis) De sinapismo loquitur Macer, quem sæpe Dropacem nominamus, aut Dropodifmon. Et est rubificatium medicina ex sinapi, seu uesicatoria.

Hac oculis nocuus) hic usum & utilitatem dropodifmī ostendit.

In mortariolo) quomodo sinapismum arte parare debemus docet.

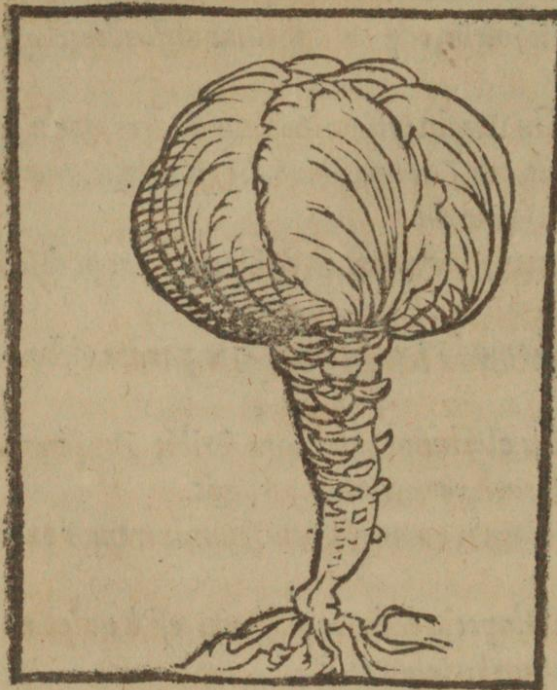
Infuso faciunt) De olei huius cōfectione scribit Auicenna.

Vocales uenas) trachæas arterias intelligit.

Steræ caufas) uuluarum conuersionem feminis tremor excitat, inquit Plinius.

Illud alopecias) Alopecia casus capillorum est, à uulpe nomen habens, qui eo item morbo laborat.

Periodica febris) id est, interpellata, ex cholera extra uenas putrescente, quæ de tertio in tertium diem manifestè affligit.

DE CAULE,

Cap. 36,

De caule Galen. 7. Sim

plic. med. ca. 47. Auic.

cano. secund. cap. 143.

Serap. aggreg. cap. 32.

Galen. 2. de Alim. cap.

143. Diosc. li. 2. ca. 111.

M. Varro de re rust. ca

pite 177. Plin. li. 19. ca. 7.

CAulis Ro-

mana, Greg

corū Bras-

sica lingua

Dicitur, is quāuis

passim nascatur

Est tamē illius ad multa salutifer usus. (in hortis,
 Annis sexcentis usos medicamine caulis
 Romanos Cato testatur, medicina priusq̄
 A medicis Romæ descripta fuisset in usu:
 Tunc hortus escas illis dabat, & medicinas,
 Vulnere non tantum curare recentia caulem
 Ipsemet affirmat, sed quamuis inueterata
 Et caneros etiam, loca sed prius amne lauari
 Præcipit, aut uino tepido sic deniq̄ crudum
 Vnaquaq̄ die his, tritum apponere caulem
 Hordea quam dederint caulī miscere farinā
 Idem præcepit, tritum quoq̄ cum coriandro
 Et sale permodico, sic omnia mixta terendo

Apponit

Apponi diræ docuit cataplasma podagræ.
 Hoc etiam morbis medicabitur articulorum:
 Hoc quoq; syringas ait & luxara iuuare,
 Atq; superpositum varios sedare tumores,
 Illius urinam fuerit qui caulibus usus.
 Causis neruorum calefactum censuit aptam,
 Hac ex urina pueri si sæpe lauentur,
 Afferit illorum multum conferre salutî.
 Hæc narrat de caule Cato, scripsisse libellum
 Chrysippum dicunt, huius de uiribus herbæ
 Omnes confirmant, caligine lumina tergi
 Eius, qui uiridi uescatur caule frequenter.
 Auget lac mammis cibus eius, menstrua purgat,
 Atq; iuuat stomachū sumptas ut cōcoquat escas.
 Si multum coquitur, restringere dicitur aluum,
 At semicrudus solet illum soluere sumptus:
 Ac sumptus crudus, sic ut tingatur aceto,
 Splen reprimît tumidum: semē depellit abortū,
 Vino cum ueteri coctos bene contere caules,
 His oleum roseum quantum res postulat addas.
 Ardores nimios iuuat hæc confectio febris,
 Si superaddatur stomacho, membro ué calenti
 Acri non scissum si mergis alumen aceto
 Et caules, sic ut corpus redigantur in unum
 Cuncta terendo dici potes hoc compescere leprā,
 Et plures alias maculas his sæpe perungens.
 His etiam crinis poteris retinere fluentes,
 Dicitur & testes istud curare tumentes,
 Et uarios morbos genitalia quæ patiuntur.

Es

Et melius si prædictis faba cocta iugatur,
 Cum fœnu græco si tundis hanc & aceto,
 Et super artheticos apponas ista dolores.
 Multum subueniet illis, uicij'sq; podagræ
 Non modicum poterit istud cataplasma mederi.
 Vino cum ueteri caulis cineres bene triti
 Profunt ad ueteres lateris coxæq; dolores.
 Sit licet hæc uilis, tamen est medicina salubris,
 Si caulis semen mixto potatur aceto,
 Pellere sæpe solet animalia noxia uentris.
 Fit cinis ex siccis caulis radicibus ustis,
 Subditus, hic uiam reieuat siccando iacentem:
 Dentibus attriti succum glutire uirentis
 Affirmant raucæ multum succurrere uoci,
 Naribus infusus succus, purgat caput eius,
 Qui prius est caules, uix sentiet ebrietatem,
 Euulsam caulis radicem, postea terram,
 Quæ non attigerit, collo Melinius inquit,
 Suspensam uarias uuæ depellere morbos.

S C H O L I A.

Quamuis passim nascatur in hortis licet propter sui copiam uilis habeatur. Vilia enim sunt & contempta ferme, quæ abundant, sicut his uerbis Octavius Cleophilus ostendit,

Optima quadriuiò non inueniuntur in omni
 Nobilius quanto rarius omne uides.

Medicina priusquam) Vsq; ad tempora Catonis Censorij saltem hortorum cura, sine medicis usi fuerant Romani, sed eodem Censorio suasore ex Græcia denuò uocati sunt, quorum præsidij

dijs frui sanitate sperabant. Qui tamen, quod Romanos Barbaros ducerent, in eos falsa dolosaq; usi sunt medicatione, & ob hoc ad unum omnes turpiter ab Vrbe proscripsi, eorumq; in locum rationales medici, sicut hoc loco Macer innuit, plantati. Ea pulchre describit Plinius libro de re medica quarto cap. 29.

Ipse met affirmat) loco præscripto.

Cum coriandro) De coriandro dictum est cap. 29.

Vna quaq; die) Plinius id medicaminis antidotum Catonis nominat.

Syringas) id est, fistulas, ut prius dictum est.

Chrysippum dicunt) peculiarem de Brassica, omnium morborum curas continentem librum conscripsit Chrysippus, auctor est Plinius.

Confectio febris) februm ardores mitigat.

Non scissum alumen) Vt differenter scribit Macer, alumen non scissum suæ traditioni infert, innuens utendum esse uel rotundo, quod saccarinum uocant, seu alumine de Roche uel Lipparino. Nam tria genera Cassius Felix capite de passionibus stomachi habet.

Qui prius est) id est, qui prius comedit.

Non sentiet ebrietatem) Aristoteles Brassicam, quam Iulius Pollux Cramben, Theophrastus raphanum uocat, ebrietati obniti, saltem propter suam dulcedinem scripsit: id quod in rei medicae professoribus notum esse quoq; deprehendimus. Etenim si uinolentia grauatos uiderint, mox aduersus euaporantis fumi, ex uini reliquijs, uim, panē melle illitum porrigunt, ut repercussu malo grassanti obueniatur dulcedo. de qua re prolixius scriptum habetur in mea tuenda sanitatis ratione ad mediū fermè tertij dialogi.

De

DE PASTINA
ca, Cap. 73.

DE pastinaca Dioscor.
lib. 3. cap. 76. Plin. libro
19. cap. 5. Serap. 299. lib.
cap. 265. Galen. libro 6.
Simpl. cap. 105. & ad Pa
tern. cap. 218. & 8. simp.
cap. 116. Plin. item in lib.
de re medic. libro. 4. ca-
pite 32. L. Apuleius libro
de uirtut. herbarum ca-
pite 81.

Est pastinaca
uirtus in se-
mine tanta

Et radice sua, mulsā si decoquis eius
Radices, multum decoctio proderit eius:
Si potanda datur splenis, iecoris & querelis
Lumborum & iuuat eadem potata dolorem,
Has si lacte coquas, decoctio sumpta iu uabit
Asthmaticos, quamuis ueteres, uentres & fluētes.
Radix illius collo suspensa, tumores
(Vt quidam dicunt) compescit testiculorum.
Qui pastinacam fert, aut qui mandidit illam,
Dicitur à nullo serpente posse noceri;

Accen

Accendit Venerem, si largè fumitur illa,
 Si circum scalpīs dentes radicibus eius,
 Dicunt ingenti per sæpe dolore iuari.
 Ex uino pastinacæ si sperma bibatur,
 Compescit diros, quos scorpion intulit ictus:
 Sic quoq; fœminei uentris curare tumorem
 Dicunt, quod mulier quasi prægnans esse uidetur:
 Appositum cancris totum cum melle medetur,
 Quòd pastum tribuat est pastinaca uocata,
 Namq; cibum nullæ radices dant meliorem.

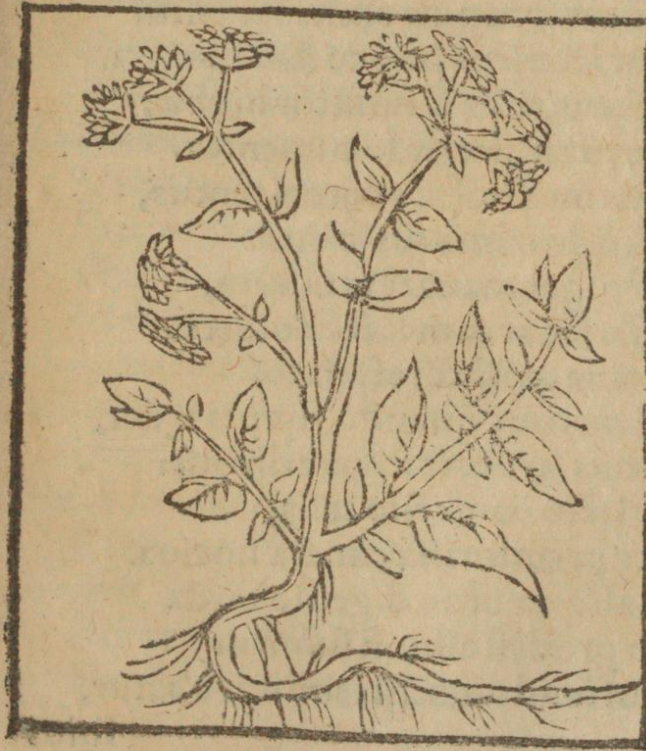
SCHOLIA.

Sperma bibatur) sperma, id est, semen.
 Fœminei uentris tumores) Molam intelligit, quæ

Aegineta magnū
 uentris tumorē,
 omnia uera im-
 prægnationis sig-
 na ementientem,
 nominat.

DE ORI-
 gano, Cap. 83.

Ori gan
 uires ca-
 lidæ si ræq;
 legun ur,

Ter

Tertius huic in utroq; gradus conceditur esse:
 Illius in uino curat decoctio sumpta,
 Quosuis pestiferos morsus, si sepe bibatur.
 Cum mulsa sumpta prodest aconita bibenti,
 Sic multis alijs dicunt obstare uenenis:
 Donquassata iuuat mansum uel saepius haustum,
 Hydropicos reprimat bibitum, siccatoq; tumores.
 Cum mulsa bibitum choleram deponere nigram
 Dicunt, oxybaphi fuerit si pondere sumptum:
 Menstrua deducit bibitum, uel si superaddas
 Tritum, uel cocta mulier si se fouet herba.
 Illius puluis tussim cum melle repellit,
 Pruritus, acoras, maculasq; cutis fugat omnes.
 In quo decoquitur si saepius amne lauentur
 In lauacro, iuuat ictericos haec coctio sumpta.
 Succus praedictae uiridis si sumitur herbæ,
 Vuas & fauces curat siccando tumentes.
 Oris uulneribus medicabitur ore retentus,
 Naribus infusus, Irio mixtus oliuo:
 Infusum capiti coget manare cruorem,
 Auribus infusus sedat cum lacte dolorem.
 Hic succus mixtus cepis & rosyriaco,
 Ponitur ad solem tunc quando Syrius ardet,
 Sicq; quater denis feruebit in aere diebus:
 Si supponatur lecto confectio talis,
 Effugat (ut dicunt) animalia cuncta nociua.
 His quibus ex aliquo uitio digestio tarda
 Euenit, ex uino prodest albo: si sumitur
 Cum calida morsus stomachi lenire probatur,
Illius

Illius succos oleo mixtos & aceto
 Succida lanæ bibat, & sic superaddita membris
 Laxatis uel contusis multum iuuat, illa
 Prouocat urinam, lumbricos projicit hausta.
 Dente diu tritum solet inde fugare dolorem,
 Omnia potatus succus iuuat interiora:
 Eius cum succo si carica trita bibatur,
 Sudorem poris producere fertur apertis,
 Appositus coxis succus cum polline farris,
 Harum sæpe grauem pellit reprimi ué dolorem.

SCHOLIA.

A Conita bibenti) id est, uenena, doll wurtz.
 Pondere oxybaphi) Siluaticus oxifabū habet,
 & est ponderis genus, græcis oxonosos dictum, faciens di
 mi dium sextarium.

Acoras pellit) id est, capitis tubera, quæ aliquibus ptiriā
 nominantur, sicut in Galeni libro de facile acquisibilibus legimus.

Vuas curat) uuulam.

Fauces tumentes) Branchum intelligit.

Oris uulneribus) id est, Alcolæ.

Irino mixtus oliuo) oleum irinum describit Mesue distin
 ctione duodecima, de oleis, & est oleum de lilio, quod cæleste uocāt,
 Blaum gilgen.

Etrosyriaco) Ros syriacus manna est, teste Simphoriano tra
 ctat. de febribus, cap. 10.

Syrius ardet) id est, caniculæ sidus, quod est in centro fer
 mē cæli.

Bibat) pro, imbibat.

Succida lana) impurgata, uel suis adhuc sordibus repleta,

G qua

qua ad unguentum utimur,
quod Esopū humidā no-
minant medici.

DE SERPIL-
lo, Cap. 36.

DE serpillo Diosc lib. 3.
cap. 41. Theophrast. lib. 6.
de plant. historia. Plin. de
re med. lib. 4. capite 38. L.
Apuleius cap. 100.

Serpillum uete-
res dixerunt
quod quasi ser-
pat

Terræ uicinum, huic feruida siccaq; uis est,
Acri cum uino coctum contundis oliuo,
Cui rosa dat nomen, hoc unguine perlue frontem
Aegroti, capitis solet hoc sedare dolorem:
Nidor combusti serpentes effugat omnes,
Et quod uis animal infundens ore uenenum,
Hoc ideo miscere cibis messoribus est mos,
Ut si fortè sopor fessos depresserit illos,
Vermibus à nocuis tutò requiescere possint.
Pestiferos morsus bibitum iuuat, appositumq;
Prouocat urinas, compescit tormina uentris:
Splen iuuat admixto si sæpe sumatur aceto,

Si

Si mel prædictis iungatur, sputa cruenta
 lactantes, mirè potus solet ille iuuare.
 Haustum cum uino iecoris sedare dolorem
 Dicitur, hicq; solet producere menstrua potus.

SHOLIA.

CVi rosa dat nomen) oleum rosaceum intelligit.
 Nidor) id est, cremor

DE VIOLIS, Cap. 40.

De uiolis Galen. lib. 6. Simpl. cap. de uiolis, Mesue in li. de simpl.
 med. cap. 90. Serap. lib. aggreg. cap. 141. Plin. lib. 22. cap. 6. Dioscor.
 lib. 3. cap. 129.

NEc roseus superare decor, nec lilia possunt
 Fragrantes uiolas specie, nec uis, nec odore;
 Dicitur humida uis illis & frigida primo
 Esse gradu, species tres esse leguntur earum;

• • Noscere

Noscere quas tantum diuerso flore ualemus.
 Nam sunt purpurei flores, albicq; nigrisq;
 Cunctis penè pares sunt in medicamine uires:
 Inflammata iuuant loca, trita si superaddas
 Crapula discutitur bibitis, capitisq; grauedo:
 Olfactum solo, uel si caput inde coronas
 Anginis potæ medicantur aqua resolutæ.
 Purpuream uiolā dicunt curare caducos,
 Præcipuè pueros, si mixto sumitur amne:
 Radices uiolæ cum mirrha tunde, crocoq;
 Hæc inflammatis oculis apponito nocte:
 Contritis folijs uiolæ cum melle perungens,
 Ulcera sanabis capitis si iungis acetum,
 Et cataplasma facis, cedit collectio quæ uis:
 Illius curat elixatura tumorem
 Matricis, tepida si sæpe fouebitur illa.
 Ani fissuras quas appellant ragadias,
 Addita ceratis medicatur sæpe perunctis,
 Pustula si fuerit, melli superadde iugata:
 Illius semen cum uino, menstrua purgat,
 Tritæ cum mixto radices eius aceto:
 Splen siccans bibitæ, uel spleni si superaddas,
 Hocq; modo calidam dicunt sedare podagram,
 A stomacho choleram rubeam potata repellit.
 Herba uirens uiolæ, uel flos siccus uel recens uel,
 Morbos de cholera rubea uel sanguine factos
 Mollibus in costis, aut in pulmonibus ipsis
 Sedat, si mixto potabitur amne recenti:
 Infantum tussim, sic & suspiria sedat,

Ex

D E
 Ex uiolis
 Conficitur
 Auribus
 Et capitis
 Leniter in
 Lumbis
 Et capitis
 Os capitis
 Infantu
 Fac pri
 Postea
 Contri
 Arque
 Os reli
 Ut iust
 Altera
 Albe
 Et cran
 Vulner
 Hans

 A
 an se
 Pre
 puerile
 capite

Ex uiolis oleum sicut de flore rosarum
 Conficiunt, multis quod dicunt utile causis:
 Auribus infusum, sonitum fugat atq; dolorem,
 Et capiti prodest, quocunq; dolore laborat,
 Leniter infrigidans, corpusq; sopore resoluens.
 Lumbricos necat infusum, bibitum, uel inunctū,
 Et capitis furfur oleo depellitur isto,
 Os capitis ictu fuerit si forte plicatum
 Intantum ut lingua patiens amiserit usum.
 Fac prius hanc uiolam cum uino sumere tritam,
 Postea si fuerit capitis pars dextera læsa,
 Contritam plantæ pedis hanc adnecte sinistri,
 Atq; econuerso facias si læua plicata est.
 Os resilit, linguæq; die redit usus eadem,
 Vt iustus tradit medicus, qui talia scripsit,
 Altera uis uiolæ fertur mirabilis esse:
 Albæ si uiolæ radix teneatur in ore,
 Et transglutitus sic succus sæpius eius,
 Vulneris immodicum tradunt mox sistere fluxū,
 Hanc liquiritæ tradit uim Plinius esse.

SCHOLIA.

Albi nigriq; Per nigros luteos intelligit Macer, Arabum lingua feiri nominatos, uulgo gâle negelein.
 Anginis potæ) per anginam *owârxlw*, quæ fauicem seu gutturis tumor est, intelligit.

Precipue pueros) Hunc caducum morbum, quo subinde pueri laborant, quidam infantilem nominant, & Auicenna proprio capite matrem puerorum.

G 3 Raga-

Ragadias) Ragadiae sunt in ano fissurae, uel à complexione sicca oriæ, uel ab humoribus acutis, aut medicinis baurachijs inflictae. Sic Ioannes Math. de gradibus in 9 ad Almanforem.

Vtile caulis) ad que oleum conducatur uiolarum Mesue scribit antidotarij distinct. 12.

Et capitis furfur) squamulas capitis innuit.

DE ARISTOLOCHIA, Cap. 41.

DE aristolochiali. 6. simp. cap. 3. Auerr. simplicium cap. Aristol. Theoph. 9. de plantar. histor. Diosc. lib. 1. cap. 4. Serap. libro agg. cap. 171. L. Apul. lib. de uirt. herbarum capite 19. Plinius libro 25. cap. 8.

Aristolochiæ species tres dicimus esse, Longa prior radix est, cuius longa uocatur: Dicta rotunda sequens, quod sit radice rotunda, Tertia Clematis Græco sermone uocatur: Viribus hæc pene par dicitur esse rotundæ.

Omnes

Omnes uim calidam siccamq; leguntur habere,
In primo uis sicca gradu, feruensq; secundo est:
Pestiferos morsus cum uino sumpta rotunda
Curat, & assumptis prodest sic hausta uenenis:
Hocq; modo tardas educit sumpta secundas,
Cū pipere & mirrha putredine mundat ab omni.
Post partum potata steras, uel subdita tantum
Asthmaticis prodest, & frigora sumpta repellit:
Pleureticos curat, mixta si sumitur amne.
Quodlibet infixum superaddita trita repellit,
Vulnera cum mellis purgat repletq; liquore,
Quod si prædictis irim coniungis, & inde
Vngas gingiuas, dentesq; putredine purgas.
Splenis duritiam soluit, laterisq; dolorem,
Si mixta potatur aqua, febresq; malignas
Hoc potata modo fertur compescere mirè.
Sic etiam spasms super omnia subuenit hausta,
Et sedat diram sic sæpius hausta podagram,
Et morbum curare solet sic sumpta caducum,
Et uentris nimium sic mitigat illa dolorem.
Sic quoq; fit sumpta leuior paralyticus illa,
Dæmonium fumus depellere dicitur eius:
Infantes fumo dicunt hoc exhilarari,
Fistula curatur huius radicibus herbæ:
Si bene purgatis eius loca concaua farcis,
Singultus sumpta sedari dicitur illa:
Omnia longa potest, quæ dixi posse rotundam:
Longa tamen uires habet illa debiliores,
Vnde quidem si defuerit quādoq; rotunda,

Par pondus longæ ponatur dimidium q̄,
 Fomento longæ prodest decoctio mirè.
 Matricum morbis humores extenuando
 Pingues & purgat, eadem si sumitur, illas:
 Plinius hanc formare mares cum carne bouina
 Appositum uulvæ postquam conceperit, inquit,
 Trita necat pisces admixta calce rotunda:
 Hanc ideo quidam terræ dixere uenenum.

S C H O L I A.

Aristolochiæ species) Dicta est aristolochia, quòd op-
 tima puerperis sit, & menses remoratos, hærentes secun-
 das & reliquias omnes sua uì sedulò proscibat.

Tres dicimus esse) Duas aristolochias in nostris usitatio-
 res habemus officinis, rotundam, quæ fœmina est: & longam, quæ
 masculus: tertiam Clematitim uel sarmentariam folijs fermè ruta-
 ceis, quia nec passim nec omnibus obuia, negligimus.

Pleuriticos curat) de his dictum est.

Trita repellit) attrahendo.

Irim coniungas) radicem ireos, von blauwen gilgen.

Spasms) contractionibus nervorum.

Paralyticus) παρὰ νόσος neruorum resolutio dicitur.

Fistula curatur) de fistula dictum est.

Concaua farcis) replet.

Singultus sumpta) Sunt in singultuum genere, qui reple-
 tione oriuntur, inanitione & eroso, ab acrioribus stomacho: uulgò
 der nôsch oder gluxer.

Hanc ideo quidam) Plinius quippe lib. 21. cap. 8.

De

DE V

Semine
 Pectori
 Ermetu
 Asthma
 Accider
 Simel
 Hocq
 Dicitur

DE MARRV
bio, Cap. 42.

De marrubio Diosc.
lib. 3. cap. 10. Theoph.
lib. 6. de plant. histor.
Plinius lib. 2. cap. 22.
& L. Apuleius lib. de
uirtut. herb. 45.

MArrubi-
um no-
stri di-
xerunt, Prasion
Argi,
Hanc herbã me-
dici calidã sic-
camq; secũdo
Dicunt esse gra-
du, decoctio
totius herbæ

Seminis aut eius, pthysicos mirè iuuat hausta:
Pectoris hæc uarios compescit potio morbos,
Et melius prodest illi si iungitur iris,
Asthmaticos sic sumpta iuuat, tussimq; repellit,
Accelerat partus eadem, pellitq; secundas,
Si mel marrubio iungatur, uulnera purgat:
Hocq; modo curat quæ rodunt ulcera carnem.
Dicitur hoc bibitum lateris sedare dolorem,

G r Omni-

Omnibus his succum siccatus proderit eius:
 Illius succus cum uino melle ué mixtus,
 Prodest luminibus caligine debilitatis:
 Siciuuat ictericos, iniectus naribus idem,
 Auriculæq; grauem dicunt curare dolorem.
 Hunc mixtum roseo si fundas intus oliuo,
 Vsum marrubij non dicunt esse salubrem
 His qui uesicæ morbo, renuncq; laborant.

SCHOLIA.

Q Verodunt ulce
 ra)herpen esthiome
 num, siquidē qui ser-
 pit & ad ossa rodit, perfecte
 curat: talia Celsus theroma-
 ta nominat.

DE IRIDE,
 Cap. 43

DE Irīde Dioscorides libro
 1. capite 1. Plinius libro 21. ca-
 pite 7. Aegineta lib. 7. & Ga-
 lenus simpl.

Iri dat

Iri dat florum nomen color ipse suorum,
 Cœlestis similes sunt nempe coloribus iris,
 Illyricam dicunt illam, quia plurima nasci
 Fertur in Illyria, uis eius sicca calensq;
 Dicitur, atq; gradum dāt huic in utroq; secundū:
 Maior uis huius est in radicibus eius,
 Has desiccandas per frustra rotunda secatas,
 Sicut se partes non tangant, insere filo:
 Inq; loco sicco fac suspendantur in umbra,
 Vix aliter totum poteris siccare per annum.
 Cum uino sedant tussim, præbentq; soporem,
 Si latitans intus sanies præcordia lædit,
 Pellitur illarum cum uino puluere sumpto:
 Cum mulsa bibitus choleram depellit iniquam,
 Tormina cum mixto bibitus sedabit aceto,
 Hocq; modo sumptis dicunt prodesse uenenis,
 Spleni contractis & quouis frigore læsis.
 Cum uino bibitus puluis medicabitur eius,
 Hocq; modo sumptus tardantia mēstrua purgat,
 Duricias stericas radicum coctio mollit,
 Si subtus tepida foueantur sæpius illa:
 Hæc cum clysterio si sit subiecta per anum,
 Non modicum schiasis dicunt prodesse dolori.
 De radicibus his mixto collyria melle
 Fiunt, quæ uuluxæ pellunt subiecta secundas,
 Inq; locis hæc fixa cauis syringia curant:
 Commixtus melli desiccet uulnera puluis,
 Carnēq; nuda replet, si sit superadditus, ossa
 Pulueris hellebōri pars tertia iungitur illi

Iris

Iris radicum tenui cum puluere duplo
 Puluis uterq; simul commixto melle ligatus,
 Hoc superappositum purgat caligine uultum,
 Et papulas eius istud cataplasma repellit.

SCHOLIA.

Collyria melle) id est, pessaria hoc collyrio inuncta.
 Syringia curant) fistulas intelligit.
 Papulas eius) furunculos.

DE INULA,
 Cap. 44.

De enula Aegineta li-
 bro 7. Plinius libro 20.
 capite 5. Dioscorides li-
 bro 1. capite 27. Colu-
 mella libro 13.

Inula quā uul-
 gus Elnā uo-
 cat, oliniūq;
 Dicitur à medi-
 cis, est forma co-
 gnita cunctis:

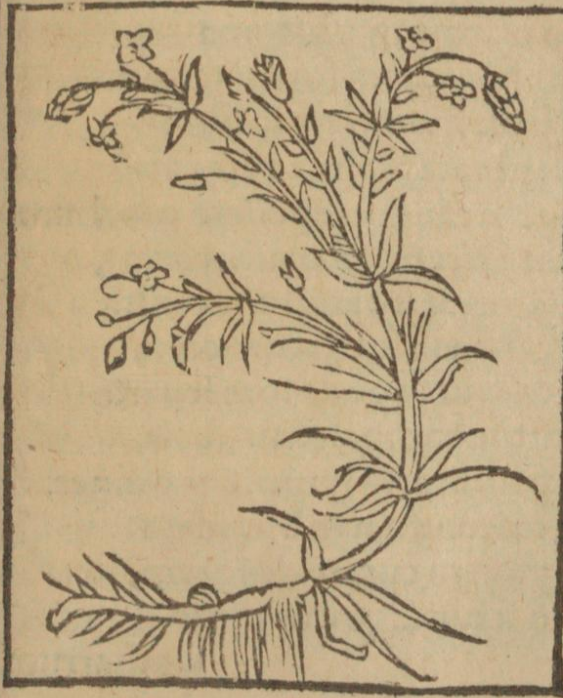
Humida uis eius, & feruida dicitur esse.

Humor

Humor habet gradum primū, feruorq; secundū
Dicitur, illius decoctio menstrua purgat:
Si bibitur mouet urinam, depellit abortum.
Dicitur hæc eadem stipatum soluere uentrem:
Radix trita fugat schiasim superaddita coxæ,
Ex eius folijs cum uini nectare coctis,
Mirè nephreticis renes inuoluere prodest.
Eius radicem puluis cum melle uoratus
Tussim compescit, orthopnoicisq; medetur:
Cum succo rutæ succus si sumitur eius,
Affirmant ruptis quòd prosit potio talis.

SCHOLIA.

Mirè nephreticis) id est, calculosis.
Orthopnoicis) ὀρθόπνοια defectus est, qui nisi erecta
cervice, spiritum ducere admittit.

DE HISO.
po, Cap. 45.

De Hisopo Plin. libro
25. cap. 11. & lib. 26. ca.
11. Dioscor. lib. 3. cap.
27. Aegin. lib. 7. Dinus
super Mesue Alhasce
uocat.

Est

Est hyfopum siccum, calidū quoq̄, tertius illi
 Est utroq̄ gradus, eius decoctio facta
 Sic, ut cocta simul sint mel: ficus quoq̄ sicca
 Prodest nō modicū patientibus hausta catharrū,
 Subuenit & uoci raucae uersata palato,
 Et prodest cunctis pulmonum sumpta querelis.
 Lumbricos uentris eadem potata repellit,
 Impetus & capitis, si distillatio fiat,
 Quæ persæpe solent tu ssum phthisimq̄ creare,
 Prodest hæc eadem decoctio sumpta frequenter.
 Omnibus hic prodest puluis cum melle iugatus,
 Contrito uiridi, si iungitur oximel illi,
 Sicq̄ datur bibitum, stipatum molliet aluum:
 Potio si uiridis uel sicci sæpe bibatur,
 Vultibus eximium fertur præstare colorem,
 Cum uento nocuo uiscosum phlegma repellens,
 Carthama si iungas his, solues fortius aluum:
 Cum nitro & ficu sicca si conteris ipsum,
 Et superponas spleni cataplasma tumentū
 Hydropicis uē solet siccando repellere morbum.
 Cum uino bibitum præcordia tensa relaxat,
 Et quicumq̄ nocet tumor interiora, recedit:
 In quo decoquitur, si dens foueatur aceto,
 Fertur ab immodico citò sæpe dolore leuari:
 Accenso fumo sonitus compescitur auris,
 Elixum appositum humores lymphidat omnes.
 Sic iuuat ictericos iniectum naribus idem.
 Auriculæ dicunt grauem curare dolorem,
 Hoc mixtum roseo si fundis intus oliuo.

Catharrum

Catharrum) id est, rheuma defluens à capite.

Carthama si iungas) si crocum iunxeris hortensiam.

Præcordia tensa) de his dictum est antea.

DE ASARO, Cap. 46.

DE Asaro Dioscor. lib. 1. cap. 8. Plutarch. conuiuiorũ lib. 3. Pl. lib. 21. cap. 6.

Est asarum græcè, uulgago dicta latinè,
 Hæc calidæ & siccæ uirtutis dicitur esse,
 Tertius est illi gradus, ut dicunt, in utroq̃:
 Prouocat urinam, potatâq̃ menstrua purgat,
 Hocq̃ modo iecoris medicatur sumpta dolori,
 Hydropicosq̃ iuuat, schiasim fugat hausta frequẽ
 ter,

Et uulux morbis decoctiõ subuenit eius.
 Dicitur ictericum potata repellere morbum,
 Heli boriq̃ modo uomitu præcordia purgat,
 Sed non est huius purgatio tam uiolenta.
 Hæc metuenda quidem, si fiat taliter illa,
 Aetatem & uires eius circumspice primum,
 Quem purgare uoles, & tempus quale sit anni,
 Et si sit regio feruens, uel frigida ualde,
 Aut si temperiem mediam tenet inter utranq̃.
 Nam senibus puerisque parum donare licebit,
 Aetatis mediæ plus his, iuuenesq̃ requirunt,
 Pinguibus & ualidis plus dandum, q̃ macilētis.
 Debilibusq̃ uiris, magis in gelida regione
 Dandum quàm calida, duris quocũque labore
 Plus illis tribues, quos reddunt ocia molles.

Hæc

Hæc circumspiciens, & cætera talia tractans,
 Non solū tutus dabis hanc, sed quaslibet herbas;
 Quæ purgant uomitu, uentrē stomachū u'e resol-
 uunt.

Sed quia de cunctis dixi communiter herbis,
 Quo sit danda modo propriè uulgago docebo.
 De folijs eius triginta recentia tollens,
 Adde meri tantum, quo possint cuncta recondi:
 Tota nocte mero facias macerentur in illo,
 Manè teres, uino quo sunt macerata, resoluè,
 Tunc olus excoctum cum pingui carne recentī
 Porcina, prius ægroto da sufficienter:
 Et sumat uini quantum uult fortis & albi,
 Sic asari succum colatum trade bibendum,
 Fortibus & magnis est hic numerus foliorum
 Subijciens, reliquis (ut diximus) minuendus
 Iuxta quod uires, æstas & cætera poscunt.

S C H O L I A.

ET uuluxæ morbis) id est, matricis.
 Aetatē & uires) Quæ medici speculatio in phar-
 maci administratione consideranda sint autor scribit: ætas
 quippe, uirtus, tempus anni, regio, & artificium. Quæ omnia per
 principem cum annexis quarta primi, quinto capite quo q̄ describū-
 tur. Circa quæ tamen facile constabit, quum hominem nouerimus
 (ut Galenus ait) non lapidem, non corium, nec lignum, sed diui-
 num quoddam miraculum fermè adorandum, ut Plato ait in lib.
 de Legib. non sic præcipitanter, sineq̄ iudicio in quemuis, harum eō-
 ditionum neglecta consideratione grassandum: uelut circūforanei
 medici

medici solent, ambubaia, præstigiatores, agirtæ, triobulares uetula, patibularij lictores, & hinc inde ambulantes radicalarij, qui omnium semoto examine pari tempore, consimili atate, quauis regione, uirtute constante & non constante, duris artificio & mollibus assuetis, minusq; assuetis, utri quoq; sexui, una eademq; dosi diram Ezulam, Mezereon, asininos cucumeres, nucem Meibel, & alia huius turbulenta sentina, seu fecis potius, administrant: dijudicantes triumphasse, si male affectos peius habere fecerint, & miri ades sedium per inferna extorserint, nescij uerborum Hippocratis, qui primo separatorum sermonum 25 Aphorismo deiectiones non secundum multitudinem æstimandas præcipit, parui quantum faciens, sed quale pluris.

Nam senibus puerisq;) Macer subscribit Auicena, qui annum sexagesimum excedentem, & decimum quartum non attingentem, à solutionibus deterret, quarta primi, capite quinto.

Validis debilibusq;) Diligenter secundum rationem facienti contemplandum est, an uictus euacuationi cõsentiatur, uel eam ex toto respuat, aut secundum quantitatem limitet: id quod Auicenna quarta primi quoq; monet, quando ipsam dextro oculo inspicendam hortatur, uitalem iutelligens:

Magis ingelida regione) Cur in calida regione dosis medicinarum solutiuarum frugalior exhiberi debeat, causam Princeps quarta primi pulchrè docet, inquit: ut plurimum ea quæ uentrem soluunt, calida esse, & sic naturam duarum acuitatum coniunctionem ferre non posse, quòd indiuidua inde reddantur debiliora, & magis dissoluta. Quod Macer hic scribit, & Vlsenius hoc disticho facit:

Climata distinguo, gelidum fortem medicina
Sustinet, in calida sæpe pusilla nocet.

H Duris

Duris quocunq; labore) Minus dandū est multi exercitiū
hominibus aut laborantibus, quòd superfluitates per diaphoresim,
uel sudoris exuberantiam euanescant. unde idem Vlsenius in suo
de recta pharmacandi ratione compendio sic:

Namq; laboranti nō sunt bona pharmaca, uerū
Ultima si fuerit hæc habitudo, dabis,

Plus illis tribues, quos) Qui ocio fruuntur, superfluitati
bus in quali & quanto abundant, quas ad benignum natura nec
per resolutionem nec per euacuationem suam reducere potest, u-
nā plus illis dandum Macer hortatur.

Et tēpus quale sit anni) Eadē Hippocrates docet quar-
to Aphorismorū, Sub cane & ante canem molestæ sunt purgatio-
nes, inquit: & Auicenna, qui, Scito inquit, quòd tempus quo su-
menda est medicina, non est tempus uehementer
calidū neq; frigidum: quarta primi, quin-
to capite. Causas eleganter sub-
iungit Galenus in commen-
to Aphor. perallegati.

De Mentia

DE MENTA,

cap. 47.

DE mentha Serap.

298. Galen. ad Pater.

28. Galen lib. 7. Simp.

cap. odiosimum. Diosc.

lib. 3. cap. 36.

Vim calidā
siccāq; gra
du fert mē-
tha secundo,

Illius potu uis di-
gestiua iuuatur:

Confortat sto-
machum, uomi-
tum quoq; deti-
net hausta,

Lumbricosq; modo depellere fertur eodem,

Diuersis morbis occurrit testiculorum.

Si foueantur aqua, qua menthæ cocta sit herba,

Concretum soluit lac mammis addita trita.

Instillata fugat auris cum melle dolorem,

Asperitas linguæ fugit illa sæpe fricata:

Haustaq; cum sapa partum solet accelerare,

Trita canis morsum superaddita cum sale curat:

Hæc hæmophthysicis mixto succurrit aceto,

Matrici succus si subditur illius ante

Quàm fiat coitus, mulier non concipit inde.

Caseolos succus putrescere non sinit eius

Admixtus, uel si uiridis superadditur herba.

H 2 Scholiz

S C H O L I A.

Fert mentha) Theophrastus non alio quàm minthes nomine pluribus locis mentham uocat.

Caseolos succus) Dioscorides lac coire, & in caseū densari menthæ folia non permittere scribit, loco perallegato, putredinis immentor.

DE CYPERO, Cap. 48.

De Cypero Plin. lib. 21. cap. 18. Celsus lib. 3. cap. 21. Diosc. libr. 1. capite 4.

Vim cypero medici calidam siccāq; secundo dicunt esse gradu, potu depellitur eius Calculus, urinæ purgat laxatq; meatus.

Dicit Apollodorus quòd pellere possit abortum,

Si mulier foueatur aqua qua coxerit illum:

Afferit hic idem consumere posse lienem,

Illius fumus si sæpius ore trahatur.

Si se sanus homo fumo suffimiget illo,

Dicit eum fieri firmum magis & leuiorem:

Subuenit illarum uicijs admixtus oliuo

Succus, sic uicium fugat intertrigenis unctum,

Humores nimios depellit sæpius haustus,

Istius solus puluis melliùe iugatus,

Vlcera mirificè uel uulnera putrida purgat,

Præcipuè puluis hic ulceribus ualet oris,

Si bibitur stomachum confortat debilitatum:

Hydropicis multum succurrit sæpius haustum,

Atq; per urinas humores purgat aquosos:

Contrito ualidum cypero si iungis acetum,

Vlcera

Vlcera quæ serpunt cohibes medicamine tali.

SCHOLIA.

Dicit Apollodorus) *hunc ex Plinio citat.*
 Viciũ intertriginis) *Intertrigo scabiei species est,*
longius ac profundius ad membra serpens.

DE PÆONIA, Cap. 48.

*De Paonia Auic. 2. cano. ca. 562 Serap. agg. ca. 41. Plin. lib. 250
 Diosc. lib. 3. cap. 148. Galen. 61. Simp. cap. 101.*

Pæoniam medici calidam siccamq; fatentur,
 Hancq; tenere gradum dicunt in utroq; secũ
 dum,

Splen, iecur, & renes cum mulsã sumpta iuuabit:

Si iungatur ei uiolenter amigdala trita,

Menstrua sic purgat, & fluxum detinet alui:

Illius in uino decoctio sæpius hausta,

Vesicæ duros sedat sic sumpta dolores,

Et scotosim sic illa iuuat, stomachicq; dolorem,

Calculus infantum potu depellitur eius:

Nephreticos eadem multum iuuat, iæteriosq;

Pressuras inferre solent infomnia nocte,

Pæoniæ semen bibitur, sic sæpius arcet.

Illius radix pueris suspensa caducis

Non modicũ proudest, uelut asserit ipse Galenus,

Quendam se puerum narrat uidisse caducum,

Aetas cuius erat annorum circiter octo,

H 3 Pæoniæ

Pæoniæ puer hic radicem ferre solebat
 Appensam colle, quadam uice concidit illa:
 Moxq; puer recidit, solito quo more ligata,
 Protinus euasit: rem uero probare Galenus
 Hanc plenè cupiens, radicem denuò dempsit
 De collo pueri, cecidit, uiguitq; resumpta,
 Cognita uis herbæ fuit huius sic manifesta.
 Ipse Dioscorides cunctis ait esse caducis
 Aptam, si bibitur, uel si suspenditur illa:
 Seminis illius ter quinq; rubentia grana
 Cum uino fluxum matricis sumpta coercent.
 Nigra solent uarios matricum pellere morbos,
 Si totidem dantur, cum uino nocte bibenda.
 Huius sunt geminæ species, mas dicitur una,
 Altera quæ minor est species, est fœmina dicta.
 Radix maioris est palmis longa duabus,
 Grossa q; ceu digitus, radix diuisa minoris
 Dicitur in plures radices: hæc bene purgat
 Post partum potata steras uino sociata,
 In cunctis reliquis similis uis dicitur illis.

S C H O L I A.

ET scotosim) id est, subitam uisus tenebrositatem, quam
 apoplexiæ affeclam medici dicunt.
 Asserit ipse Galenus) libro sexto de simplici medicî
 7a, cap. 101.

Pressuras inferre solêt) has Ephialtas uocant, & à cõtina
 emergunt

emergunt erapula, seu stomachi cruditate, sic ut dormiētes ad motum & sensum torpidi fermè uideantur, suffocationi habiles.

Ipse Dioscorides) lib. 3. cap. 140. Addit Guaneriū radicem caducis non solum non uilem, sed item nociuam, si non eruatur luna decrescente.

Mas dicitur una) Ea ratione in plantis & herbis masculos & foeminas esse dicimus, ut quæ herba maioris est uirtutis, masculus sit: quæ minoris, foemina. Ex quibus & Plinij illustratur locus libro natur. hist. 13. quando inquit: Rerum naturalium scriptores arboribus & omnibus quæ terra gignit, utrumq; sexum accommodant. Contrà Aristotelis decreta, qui libro de Animalium generatione primo in ijs marem à foemina non separari scribit.

DE BORAGINE,

Cap. 49.

DE boragine Constantinus in lib. de gradibus medicin. Placitar. lib. de Simpl. med. cap. 4.

Herbam quam Græci dixerunt melisophylon,
Boragam nostri dicunt uulgariter illam:
Præ cunctis apibus gratissima dicitur herbis,
Nec gaudere magis ullius flore uidentur,
Contritis folijs apium si uisa perungas,
Non fugient, meliusq; facis si hac sibi iungas,
Vnguine cultores retinent examina tali,
Auxilium præsens apium fert ictibus illa:

H 4 Ictus

Ictus detrita tegitur si protinus herba,
 Hocq; modo quos uespa nocet, uel aranea curat,
 Trita solet ueteres compescere cum sale strumas,
 Hocq; modo uicij dicunt succurrere foedis.
 Femina purgatur decocto cum sale succo,
 Tali discutitur inflatio noxia potu,
 Eius si uiridis decoctio saepe bibatur:
 Antiquos dysentericos iuuat, & ciliacos,
 Astmaticis eadem prodest, orthopnoicisq;
 Ulcera depurgat, morbos leuat articulorum.
 Herba canis morsus superaddita cum sale curat,
 Eius fomento decoctio menstrua purgat:
 Ore retenta solet dentis sedare dolorem,
 Lumina purgari caligine Plinius inquit,
 Eius si succo fuerint cum melle peruncta.

S C H O L I A.

IVuat Ciliacos) κοιλιακοι uocantur, qui aluum indurata
 tam habent, quae nihil reddit, ac ne spiritum quidem trans-
 mittit.

Plinius inquit) libro 21. cap. 20. & lib. 25. cap. 13.

De Sea

DE SENE-
cione, Cap. 50.

DE senecione Dio.
lib. 4. cap. 92. Theo-
phrastus in lib. 8. de
plantis, Galen. lib. 8
Simp. capit. 100. Se-
rap. agg. cap. 323.

ERigeron
græci, nos
Senecion
uocitamus,
Quod canis si-
milis uideatur
flore capillis:

Nascitur in muris & in hortis & in tabulatis:

Illius herbæ uis frigida dicitur esse,

In medicinali radix non ponitur usu.

Flores cum folijs tundens infundito uini

Permodicum dulcis, & sic tepefacta tumori

Hæc simul apponas ani uel testiculorum,

Addito thus istis, neruos & uulnera quæuis

Curabis facile posito cataplasmate tali.

Hæc eadem triti facient eius capitelli

Potari prohibent: quia suffocare bibentem

Quidam confirmant, at contra Plinius autor,

H s Ictea

Ictericis quondam potum donasse salubrem
 Cum uino dicit talique modo medicari.
 Morbis uesicæ plures ait ille probasse,
 Et cordis uicij illam iecorisque dedisse:
 Torminibus quoque cum passo, iuuisse que potu.
 Hoc uarios morbos præcordia quæ patiuntur,
 Et uiridis facit hæc si tincta uoretur aceto.
 Trita solet duras hæc cum sale spargere strumas.
 Hanc circumscriptam si quis fodiat sine ferro,
 Et tangat dentem uicibus tribus inde dolentem,
 Vnaquaque spuēs uice, opus que reponat eodem,
 Quo fuit orta loco, sic rursus uiuet ut herba,
 Plinius ut dicit, non amplius ille dolebit.

S C H O L I A.

Quod canis similis) Plinius hoc habere nomen inquit, quod uere canescat.
 Plinius ut dicit) Plinius lib. 25. cap. ultimo.

De Cheli-

DE CHELL

donia, Cap. 51.

DE chelidonia

Plin. li. 25. cap. 8.

Constant. libr. de

gradib. ca. de quar

to gradu. Dioscor.

libr. 2. cap. 172. &

Plin. li. 8. cap. 28.

Theoph. de plātis

libr. 8. Galenus 8.

Simp. cap. 172.

Sse che

lidoniæ

species

geminæ refe-

runtur

A medicis, species est maiora prima uocata:
 Altera uero minor oculis medicatur, utraq;
 Cæcatis pullis hac lumina mater hirundo
 (Plinius ut scripsit) quamuis sint eruta, reddit:
 Hanc nasci dicunt auibus uenientibus illis,
 Et desiccari solito dum more recedunt:
 Indeç nomen habet chelidonia. namç chelydon
 Dicitur hæc uolucris Græcorum more uocari,
 Florentis succus cum meile coquatur in ære
 Igne leui, spumam donec proieceris omnem,
 Et quasi crassiciem mellis decoctio sumat:
 Vtilius nullum dicunt oculis medicamen.

Quos

Quos caligo nocet si sint hoc sæpe peruncti,
 Conteritur iuncto sibi radix eius aceto,
 Et sic ictericis cum uino sumitur albo.
 Dentis ut affirmant prohibet contrita dolorem,
 De folijs eius contusis si cataphasma
 Cum uino fiat, maculas abstergere dicunt.

S C H O L I A.

Altera uerò minor) hoc Græci χελιδονίου μικρόν
 nominant, Latini scrofulariam minorem, quòd strumis,
 quas Græca imitatione scrophulas uocant, medeatur: uul-
 gò Feigwartzen oder plater kraut, uel psaffenhödlein.

Hanc nasci dicunt) & inde Chelidoniū uocatum Theoph.
 lib. de Plantis 7, cap. 14. scribit.

D E C E N T A U -
r e a, Cap. 52.

De Centaurea Serap. ag.
 cap. 34. & 35, Galenus 7.
 Simp. cap. 16. & 17. Auic.
 2. con. cap. 102. Diosc. lib.
 3. cap. 6 & 7. Theoph. lib.
 9. de plāris. Item Galenus
 ab Papiam de Centaureo
 singularem librum con-
 scripsit.

Sunt centaureæ
 species maiorē
 minorē,

Vt

Vt supra dictis dixi de pluribus herbis:
 Sed quia perpauca species est cognita maior,
 Hanc prætermittens uires narrabo minoris,
 Quam notam cunctis credo uulgaribus ipsis,
 Desiccatiuæ uirtutis creditur esse:
 Non modicum plagas conglutinat inde recētes,
 Inq; cicatricem ueteres superaddita ducit.
 Illi qui schiasim patitur decoctio mirè
 Prodest, illius si sit subiecta per anum:
 Sanguine detracto sedat mox illa dolorem,
 Fomento neruis eadem medicabitur ægris.
 Illius succus deducit menstrua sumptus,
 Pellit abortiuum, medicamina cuncta maligna:
 Cum uino sumptum dicunt purgare per aluum,
 Melle sibi iuncto caligine lumina purgat:
 Illius exprimitur autumnî tempore succus,
 Quem desiccatum feruenti sole reponunt,
 Ad tales curas quas diximus esse salubrem.

SCHOLIA.

Centaureæ species) à Chirone Centauro hæc herba
 dicta est centaurium. Nam ea multos in Thessalia medicus
 curauerat.

Sanguine detracto) per phebotomiam.

DE COLUBRINA, Cap. 15.

De colubrina Dioscorides lib. 2. capite 155, Theophrastus lib.
 de Plant.

de Plant. 8. capite. Plin. 24. cap. 16. Aegineta lib. 7. Simp. L. Apu-
leius de herbarum historia cap. 11.

HErba Dracontia græcorum quã uocat usus,
Hæc eadã uulgi lingua colubrina uocatur,
Quod colubro similis maculoso corpore
Ex quib. antiquis expertũ credimus esse, (surgat:
Quod queatã simili colubrina uenena fugare,
Quisquis se trita radice perunxerit eius,
Tutus ab incurſu serpentum dicitur esse:
Morsibus illorum cum uino sumpta medetur.
Si iungas oleum cum succo feminis eius,
Auribus infundens, poteris sedare dolorem.
Hoc succo lanam madidam si naribus addas,
Compesces morbum, qui polypus est uocitatus:
Sic etiam cancris magnum solet esse iuuamen,
Succo radicis eius caligo fugatur.
Et uarij morbi, quæ lumina perpetiuntur,
Ex ipso puro si sint lita, melleue mixto:
Et prodest oculis radix si manditur assa,
Cum pulſca granis ter denis feminis hausta,
Lumina munda ferunt, pulſa caligine, reddi:
Si marcescentis illius floris odorem
Nare trahat prægnans, deponere fertur abortũ:
Vel si sit radix matrici subdita trita,
Puluis radicis eius cum melle iugatus,
Tussim compescit, sumptus sedatq; catharrum:
Et confert hæmophthiſicis hoc sæpe iuuamen,
Pectoris humores exhaurit non redituros.
Omnibus his prodest radix si sumitur assa:

Istud

istud idem faciet eius decoctio sumpta,
 Eius cum uino radix Venerem mouet hausta:
 Prouocat urinas, phagedenica uulnera sanat.
 Si sit ei tritæ cum melle Brionia iuncta,
 Vulneris hoc mundat fordes, syringia curat:
 Sola sibi iuncto maculas depellit aceto.
 Esse pedum uitium dicunt, cui Pernio nomen
 Est à perniciæ membri patientis idipsum,
 Plebs dicit mulam, solet hoc de frigore nasci,
 Amne Draconthæ radices decoque tali,
 Pernio deletur, si sæpius amne fouetur.

S C H O L I A.

Q Vi Polypus) Polypus caruncula est naribus innas-
 scens, cancerata & fœtida, Hippocrate autore non cur-
 randa, S. Aphor. 38. De hac Celsus lib. 8. cap. 8.

Si sint lita) lita, pro illita.

Cum pulca) de pulca dictum est.

Phagedænica uulnera) Phagedæna ulcera sunt, que
 cum inflammatione & fœtore carnem usq; ad ossa rodunt: ea Pli-
 nius Nomadas appellat.

Cum melle Brionia) Brionia radix est, quam uitem nō
 gram aut cucurbitam syluestrem uocamus, uulgo scheis wurtz.
 Hanc L. Apuleius describit in lib. de uiribus herbarum, capite se-
 xagesimo sexto.

Cui pernio nomen) pernioles sunt excoriationes, que
 sunt ex frigoris iniuria in calcaneis, & muge uulgariter uocantur;
 quandoque item in pedum digitis & manuum oriuntur,
 apud

apud Auicennam & Constantinum scissura nominantur.

DE GAISDONE,

Cap. 54.

DE Gaisdone Plin. lib. 22. cap. 16. Sed perperam herbae nomen scriptum arbitror, & Isatim dicendum, id quod facile ex Plinij notabis scriptis 20 libro, cap. 7.

ISchas à Græcis est uulgò Gaisda uocata, Non modicum quæstum præbens tinctori- bus herba:

De folijs eius tritis factum cataplasma,
Vulnera; magna licet, conglutinat, atq; cruorem
Illorum sistit, reprimi quoscunq; tumores:
Si cum melle teris hanc, fordida uulnera purgat,
Emundat maculas, & sacro subuenit igni,
Oui si iungens albumen eam superaddas.

S C H O L I A.

ISchas à Græcis) Plinij uerba hæc sunt, quæ Isatim scribē dūm manifestant: Tertium, inquit, lactuca genus est, in syluis nascens, hoc Isatim uocant, cum polenta ulceribus prodest, eo infectore lanarum utuntur, sanguinem sistit phagadænas curat, & contra ignem sacrum radice seu folij prodest. Germanico idioma- te weid uocatur.

DE HELLEBORO ALBO, Cap. 55.

DE Helleboro Serap. lib. agg. cap. 133. Dioscor. libr. 4. cap. 145. Auic. lib. 2. cap. 242, & 245. Mesue cap. 52. Marsil. Fi- cinus lib. de Epidid. cap. 11.

Helleborum

Helleborum geminas species testatur habere,
 Album quod sursum purgat, nigrumq; deorsum
 Vim siccam calidamq; tenet, & tertius illis
 Est in utroq; gradus: nigro uiolentius album
 Dicitur, unde prius dicam de uiribus eius,
 Suppositum quocunq; modo depellit abortum;
 Naribus attractus, sternutamenta mouebit:
 Illius puluis, capitis pellentia morbos
 Miscetur confecturis, quæ lumina purgant:
 Et multum prodesse ferunt uicij oculorum,
 Pultibus admixtus mures puluis necat eius.
 Et cum lacte datus est muscis perniciosus,
 Dicunt per uomitum uarios educere sumptum
 Humores, ueteresq; ferunt sic pellerè morbos:
 Purgatut tali uomitu uertigo uetusta
 Insanis, melancholicis, ualet atq; caducis,
 Sæpeq; curatur sumpto lymphaticus isto:
 Hydropicis in principio mirè medicatur,
 Emundat lepram, tetanum fugat, atq; podagram:
 Confirmat tremulos, redeuntia tormina curat,
 Diuersis uicij stomachi, schiasiq; medetur:
 Et tussi ueteri febribusq; per omnia prodest
 Quartanis, annis iam pluribus inueteratis.
 Ingenti cura sumpturum Plinius ipsum
 Admonet, ut septem se præparet antè diebus,
 Humectisq; cibis corpus bene temperet omne,
 Nec serò cœnet qui debet sumere manè:
 Et quando sumet, rubet explorare serenam
 Et calidam claramq; diem, uentisq; carentem

I Obseruare

Obseruare iubet: curam si spreuerit istam,
 Passurum nimios affirmat eum cruciatus:
 Helleborumq; iubet in pulvis antea coctum,
 Aut in lente dari, sic dicit non nociturum:
 Hocq; dari prohibet senibus, puerisq; tenellis,
 Mollibus & timidis, animiq; uiris muliebris,
 Et macris nimium dicit non accipiendum.
 In succo ptisanæ, uel mulla, pane uel coctum
 Sumere præcipiunt alij, sic utile dicunt.
 Phylo composito fertur scripsisse libello,
 Qualiter helleborum sit nobis accipiendum,
 Inq; suis Hippocras Aphorismis istius herbæ
 Solius meminit, quam nouerat utilio rem.
 Plures scripserunt huius de uiribus herbæ,
 Et quo sit sumenda modo docuere, quibusq;
 Non tamen inueni per plura uolumina uolens,
 Vllum qui certum pondus donare iuberet:
 Illius dixisse satis se, credo, putabant,
 Cum iuxta uires, ætates, tempora dandum
 Iussissent: mihi uerò satis non esse uidetur,
 Tutam rem subitum, quæ confert sæpe periculum
 Commendare, dari cuiquam sine pondere certo
 Plinius ut scripsit, Themison donare solebat
 Hellebori drachmas geminas, tribuisse sequentes,
 Bis binas etiam confirmat: non tamen ipse
 Pondere quo iubeat sumi statuisse uidetur:
 Cum tamen hellebori nigri iubeat dare drachmā,
 Quatuor aut scrupulos nostri significare uidetur,
 Aibi dimidium pondus tantummodo dandum,
 Quòd

Quòd longè nigra uiolentius esse fatetur.

S C H O L I A.

Vertigo uetusta) Græcis *oxótopa* dicitur, & est errans quædam oculorum tenebrositas.

Lymphaticus isto) furiosis: hunc quidam hydrophobicum nominant.

Tetanus fugat) Tetanus conuulsio est, quando in ea constituti se ipso flectere non possunt. *Aeginet. lib. 1. ca. 20.*

Plinius ipsum) Plinius libro 25. cap. 5.

Hancq; dari prohibet) idem Plinius eodem loco.

Humectisq; cibis) qui febricitantibus conueniunt.

Aut in lente dari) Mesue in melle rosato exhibendum suadet, quod *tereniabin* uocant: uel melle passulato, aut gallinarum iure, seu carniū, ne suam operationem effrenitet. *Marsilius Ficinus pomi aduinculo suam maliciam admittere docet, Epidimiarum 11 capite.*

Inq; suas Hippocras) Aphorismo quarto, libro Aphor. 14. 15. 16.

Qui certum pondus) Mesue in suo de simplicibus libro cap. ultimo à *charais 7.* ad tertiam 31. transit, seu 31.

Themison donare sole.) huius Themisonis Plinius 25 libro meminit.

Quatuor aut scrupul.) scrupulus uiginti granorum hoc dei pondus est.

*DE helleboro nigro autores consulendi sunt præfati, & Plin.
lib. 25. cap. 5. & cap. 11. Theoph. lib. 9.*

Helleborum nigrum non est adeo uiolētum
Vel formidādū, quantū qd' diximus albū:
Hoc q̄q; præcipiūt ueteres in lēte coquēdū,
Aut in iussellis, sic insanis medicari
Assumptum dicunt, & sic prodesse podagræ:
Hydropicis, mota febre, dicitur auxiliari.
Miram sentit opem sumpto paralyticus illo,
Et uarios bibitum morbos leuat articulorum:
Educit choleras uarias & phlegma per aluum,
Elixaturæ potu caligo fugatur:
Duritias suppuratas factum cataplasma
Cōcoquit & purgat, uacuat syringia collo.
Infixus modicus radice surculus eius,
Postq; dies geminos sit surculus ille remotus,
Ordea quam dederint contrito iunge farinam.
Hydropicus tumor appositus siccabitur illis,
Menstrua suppositum purgat, depellit abortum:
Auditum reddit, si surdis auribus illud
Imponas, & post triduum biduum uē repellas:
Appositum tollit maculas eius cataplasma,
Fundat lepras, scabies quascunq; repellit.
Ore diu tentum quo coxeris illud acetum,
Dentis non modicum dicunt sedare dolorem.
Hellebori nigri præcepit Plinius unam

Donari

Donari drachmam, leniter sic promouet aluum,
Plus quàm bis binos obulos uerat accipiendum.

SCHOLIA.

MOta febre) pro febre amota.
 Vacuat syringia) id est, fistulas.
 Præcepit Plinius) libro 25. cap. 5.
 Plus quàm bis binos) obulū pōdus duodecim granorum
 ordeï Ianuensis esse scribit.

DE VERBENA, Cap. 57.

DE Verbenaca Dioscor. lib. 4. cap. 58. Pin. lib. 25. cap. 9. &
 lib. de re medica 2, cap. 18. L. Apuleius in herbarum historia capi-
 te tertio.

Verbenam hierobotanem, peristerion ꝑ
 Appellant Græci, species hæc fertur habere
 Binas, effectus est idem penè duabus:
 Cum uino iuuat ictericos, si sæpe bibatur.
 Pestiferos morsus curat, superaddita trita,
 Cum uino renouanda quidem per quatuor ista
 Est medicina diēs, oris bene uulnera pugat.
 Illius succus tepidus si uoluitur ore,
 Hoc quoq; facta recens herbæ decoctio præstat.
 Hac etiam quæuis putredo repellitur oris,
 Si tepēfacta diu uoluatur fauce sonora:
 Glutinat herba recens uulnus superaddita trita.

I 3 Occurrit

Occurrit cunctis cum uino sumpta uenenis:
 Quæ furit alternis febris accedendo diebus
 Pellitur hac, tribus sumptis radicibus eius
 Cum totidem folijs potenter aqua resoluta:
 Ista prius patiens, quam frigus senserit ullum,
 Hocq; modo febris quartanis illa medetur!
 Bis binis folijs cum tot radicibus haustis
 Illius in uino si sit decoctio facta:
 Conuiuas hilares inter conuiuia sparsa
 Reddere narratur, ut iam præscripta buglossa.
 Hanc herbam gestando manu, si quæris ab ægro,
 Dic frater quid agas? bene si responderit æger,
 Viuet: si uerò malè, spes est nulla salutis.
 Ex hoc compositam quidam iussere coronā
 Apponi capiti causa quacuncq; dolenti:
 Sic dicunt illam celerem conferre medelam.
 Plinius affirmat hanc omnibus esse salubrem
 Visceribus, lateris morbis, iecorisq; querelis,
 Pectoris & uicijis, & præcipuè medicari
 Pulmonum causis, hanc asserit ille phthisiq;
 Parotidas reprimat adipi commixta uetusto
 Herbam, cui nomen folijs de mille dedere,
 Bethonicamq; pari uerbenæ pondere iunge:
 Hæc mixta potenter aqua, nullum medicamen
 Utilius credunt illis quos calculus angit,
 Non modicum laudare magos hanc asserit herbā
 Plinius, hanc cunctis dicunt obsistere morbis,
 Et quod quisq; cupit hac impetrare perunctum.
 Sic & amicitias captari posse potentum,

Et

Et pelli febres & plurima talia fingunt:
 Quæ quamuis natura potens concedere possit,
 Vana tamen nobis, & anilia iure uidentur.

S C H O L I A.

Herobotanem) quasi sacrã herbã. Nã istac Iouis men-
 sa ad sacrificiũ & epulas uerrebatur, & scæiales Romani
 in sacris legationibus illa coronabãtur, mirẽq; proficiuam
 expiationibus si suspensa foret, duxerant.

Peristerion (q)) quia in ea uersari plurimum gaudent co-
 lumbæ.

Binas habere species) Rectam & supinam. Rectam Pli-
 nius marem nominat, seu cristam gallinaceam, à serratis folijs, quæ
 gallinacæ cristæ formam referunt, uocat : supinam autem scemi-
 nam, & ideo supinam, quodd semper humi procumbat. Vulgo Ie-
 sen traut mennlein, & eisen traut weiblin.

Parotidas reprimit) Quid sit parotis, dictum est.

Folij de mille) mille folium intelligit, quam myriophi-
 lon siue achilleam nominant garb.

Bethonicam (q)) de Bethonica dictũ est capite 11.

Hanc asserit herbam Plinius) libr. 25. cap. 9. Natur.
 histor.

Natura potens) quum rerum sit magistra, naturam poten-
 tem uocat.

DE GAMANDREA, Cap. 58.

DE Gamandrea Galen. lib. 8. Simpl. cap. 105. Plin. 24. cap. 15.
 Serap. libr. Agg. cap. 120. Dioscor. libro 3. capite 103. Theophrastus
 libro 9.

1 4 Chame-

CHamedrys Græcè, quæ Gamandræa latinè
 Dicitur, hanc herbam calidā siccāq; fatētur:
 Tertius est in utroq; gradū, depellit abortū,
 Si mixta potetur aqua, tussiq; medetur:
 Conquassata iuuat, si mixta bibatur aceto.
 Splen siccatur, purgat cum uino menstrua sumpta,
 Hydropicis in principio sic sumpta medetur:
 Sic quoq; pestiferis occurrit morsibus illa.
 Cunctis prædictis prodest superaddita trita,
 Sordens purgabis uulnus licet inueteratum.
 Si cum melle teras, & tritam desuper addas,
 Camedreos oculi succo cum melle peruncti
 Dicuntur clari, dempta caligine reddi:
 Si tritam misces oleo, corpusq; perungas,
 Pellit frigorem, reuocabit & ipsa calorem.

S C H O L I A.

CHamedrys dicta sic est quasi humilis ac terrestris quercus, quòd folia quercus habeat, quæ humi repant.

D E M A V R E L L A, Cap. 59.

DE Maurella uel strigno Serap. libr. agg. cap. 238. Auic. 2. cano. cap. 650. Galen. lib. 2. de Alim. cap. 48. & libr. 8. Simp. 144. Arnol. de Villa noua in lib. de uinis.

Herbam quam græci strignon dixere, latini Maurellam dicunt, uis eius frigida ualde est.
 Dicitur auriculæ miræ sedare dolorem,

Illius

Illius succus si sensim funditur intus,
 Aegilopis strigni dicunt cataplasma mederi.
 Istud idem dicunt capitis sedare dolorem,
 Vnà cum strigno si sal panisq; terantur,
 Parotidas reprimet cataplasmatibus addita more,
 Strigni prurigo depellitur illita succo.
 Succus suppositus fluxum stringit muliebrem,
 Contritis eius folijs coniunge polentam,
 His superappositis sacer ignis, & herpeta mor-
 Dicitur expelli: si uerò iunxeris istis (dax
 Argenti spumam, cerussam, oleumq; rosarum,
 Fortius & melius prædictum sit medicamen.

S C H O L I A.

A Egilopis strigni) id est, fistulis circa angulum lachry-
 malem oculi.
 Parotidas reprimat) hoc est, abscessus post aures.
 Herpeta mordax) herpeta quid sit, antea dictam est.

DE IUSQUIAMO, Cap. 60.

DE Iusquiamo Galen. lib. 2. de Morbor. causis, Serap. agg.
 cap. 340. Galen. 8. Simp. capit. 148. Diosc. lib. 4. cap. 67, & libro 6.
 capite 15.

Iusquiamum Græci, quam nostri caniculatam
 Dicunt, huic herbarum uirtus est frigida ualde:
 Tres habet species, semen profert prior album,
 Altera subrufum producit, tertia nigrum:
 I 5 Nobilior

Nobilior reliquis est semen, quod gerit album,
 Pro quo si desit, mos est apponere rufam:
 Nigrum uerò frequens medicorum respuit usus.
 Iusquiami folijs contritis adde polentam,
 Hoc adhibendo potes quosuis curare tumores,
 Sic mirè calidam potes infrigidare podagram:
 Auribus infusus uermes succus necat eius,
 Illarumq; solet uarios lenire dolores.
 Ore diu tepidum si contineatur acetum,
 Quo sint decoctæ radices illius herbæ,
 Dicitur immodicum dentis pacare dolorem:
 Expressus succus contriti seminis eius
 Viscosum calidumq; potest compescere rheuma.
 Si fuerint oculi patientis sæpe peruncti,
 Seminis illius obolus cum semine mixtus
 Miconis, pariter cum mulla sumitur illis
 Vtiliter, fluxum matricis quæ patiuntur.
 Et dicunt hæmophthificis sic posse mederi,
 Vel quocunq; modo sanguis iactetur ab ore,
 Dicitur hic potus medicari sæpius haustus
 Cum uino tritum semen, cataplasmaq; factum,
 Mammæ & testes dicunt curare tumentes.
 Emplastris multis apponitur, antidotis que
 Infert, sicut olus hæc herba comesta maniam,
 Præstat idem succus in quouis uulnere fusus.

S C H O L I A.

Iusquiamum Græci) Hyoscyamon Græci hanc herbam
 nominant, quasi fabam suillam, quod, ut in historia sua Helia-
 nus

DE VIRIBVS HERBARVM.

139

nus inquit, pastu huius herbae sues praesenti mortis periculo sic conuellantur, ut nisi aqua statim se foris & intus proluant, confestim moriantur.

Tres habet species) Vnam, quae purpureos fert flores, & nigrum semen: alteram, luteos & semen subflauum: tertiam flore & semine candido, qua in medicinis utimur.

Medicorum respuit usus) narcoticis enim, hoc est, stupefactiuis, adnumeratur.

Cum semine miconis) id est, papaueris.

Comesta mania) *μανία* insaniae species est, quae homines tristes facit, non multum distans à uicio, quod Graeci *μανιαχολία* uocant.

DE MALVA,
Cap. 61.

DE malua Dioscorides libro tertio, capite 155. Serap.

aggre.

aggre. cap. 76. Galen. lib. 7. Simp. cap. 91. Auic. cano 2. cap. 7. Plin.
lib. 20. cap. 21.

DIxerunt malua ueteres, qd molliat aluum,
Esse caco stomachu Sextus Niger asserit illa
Atq; Dioscorides, tamen interiorib. ambo
Sumptam sicut olus multum prodesse fatentur:
Et sic uesicæ dicunt illam medicari,
Siccq; uenenosis occurrere potibus illam.
Hi quoq; confirmant malua folijs salicisq;
Ex æquo tritis, citius meliusq; cruentum
Sanari uulnus, emplastris quam preciosis.
Addunt autores ipsi, quod malua potenter
Conquassata iuuat, adipi commixta uetusto:
Vnius caulis radix admota dolori
Dentis, sedat eum, Venerem stimulare refertur,
Hæc eadem femori si lino annexa geratur.
In lana nigra tectam si gesserit illam
Foemina, mammaram dicunt occurrere morbis.
Scripsit abortiuam Thebana Olympias illam,
Si resolutus adeps miscbitur anseris illi,
Et sic subdatur ueluti pessaria uulua,
Contritis folijs illius cum sale pauco
Aegilopas pellit, succoq; medebris eius
Puncturis apium, cui si coniungis olium,
Corpus & inde linas, apium tibi nulla nocebit:
Decoctum lotio capiti superaddito maluum,
Sicuturpes acoras pelles, furfurq; nociuum.
Decoctis folijs eius si iungis olium,
Extingues ignem sacrum cataplasmate tali,

Et

Er combu
Duricias
Intestinor
Hoc etiam

Caco
Scri
pisse Plin
Veluti
ad longi
aliquo liq
Aegil
Turpe
Furur

Et combusturis illo bene subuenit ignis:
 Duricias stericas eius decoctio mollit,
 Intestinorum causis, matricis & ani,
 Hoc etiam mirè prodest si subditur illis.

S C H O L I A.

Cacostomacham) stomacho inuilem seu malam
 potius.

Scrisit abortiuam) Thebanam Olympiam sic scri-
 psisse Plinius habet lib. 20. cap. 11.

Veluti pessaria) pessarium pro matrice, instrumentum est,
 ad longitudinem & spissitudinem medijs digiti, ex pulueribus cum
 aliquo liquore incorporatis.

Aegilopas) fistulas lachrymales.

Turpes acoras) ἄχος capitis ulcus est, squamas instar fur-
 furum habens.

Furfur & nociuum) fursura tenues squamae sunt, in capi-
 te & alijs quandoq; corporis par-
 tibus emersa.

De

DE PARATELLA, Cap. 62.

DE paratella Plin. libr. de re medic. 1. cap. 38. L. Apuleius libro de uirtut. herbar. cap. 11. Dioscor. lib. 2. cap. 106. Aeginet. lib. 7.

Herba solet lapathi uulgo paratella uocari,

Illius species dicuntur quatuor esse,
Par tamen est ferme uis omnibus in medicina:
Omnibus est illis feruens, austeram que uirtus,
Vnde quidem stomachum confortat sumpta, soletque

In stomacho clausum per ructum pellere uentum,
Sumptaque sicut olus fertur restringere uentrem,
Pruritus mordax, stabiesque cutis laceratrix
Illius tepido cedunt apozimate fora,

In ui-

In uino coctæ radicis, & bene tritæ
 Appositæ, scrophas compescunt, parotidasque:
 Eius sæpe tepens si coctio gargarizetur,
 Vuas sedabit tumidas, dentisque dolorem,
 Et dysentericos potu iuuat, & ciliacos:
 Pellitur hæc tepida dolor auris, si foueatur,
 Decoctas ualido radices eius acero,
 Et tritas spleni superaddito sæpe tumentis,
 Quemuis non modicum reprimunt siccando tu-
 morem.

Cum uino uel aqua radicum coctio facta,
 Menstrua restringet potu, lapidesque repellat:
 Hæc eadem iuuat ictericos, suspensa que collo,
 Illius radix scrophas nasci prohibebit.

S C H O L I A.

Illius species dicuntur) prima oxilaphaton Græcis &
 Latinis nominatur, officinae lapatium acutum. Germani men-
 gelwurtz, grind wurtz, oder zitter wurtz dicunt. Secunda hor-
 tensis, priori dissimilis nõ quidem in uniuersum, sed duntaxat in fo-
 lyls, quæ latiora sunt, & ob cultum teneriora: hoc rheubarbarum
 monachorum est, quod pro uero Rheubarbarico minimè exhiben-
 dū, cõtra quorundā pharmacopolarū lucrosas imposturas: qui nisi
 eritū rheubarū in suis officinis exponūt, quod uelut, quū monacha-
 le sit, optimū uenditāt, uulgo minch reubarbar. Tertia syluestris,
 plantaginā

plantagini ferme similis, quam uulgato nomine bonum uocamus
Hainricum, gut Hainrich. Quarta, quæ gustu acorem planè resi-
pit, & Græcis Oxalidis appellatur, Germanicè saur ampffer.

Apozimate) Apozima decoctum est herbarum, uel radi-
cum simul.

Gargarisetur) Ficticium à sono hoc uerbum est, & col-
luatur significat.

Et Ciliacos) de his dictum est.

DE LOLIO, Cap. 63.

DE lolio Galen. primo Alim. capit. 30. Dioscor. libr. 2. cap. 92.
Plin. lib. 22. cap. 25. ad finem.

FRumentis nocuū loliū Græcus uocat herbā,
Quam nostri dicunt uulgari more nigellam,
Cancros emundat, pascentia uulnera curat:
Cum raphano modicoq; salis superaddita trita,
Zernas & lepras cura compefcit eadem.
Sulphure cum uino, purgamentisq; columbæ
Admisce lolium, semen quod lilia præbent,
His iungas, hæc cocta mero superaddita scrophisa.
Sic scrophas spargit, sic apostemata rumpit,
Duricias alias emolliet hoc cataplasma.
Mulla decocta cum uino, thure, crocoq;
Apponas coxæ schiasis, quam uexat iniqua.
Parturiens mulier si se suffumiget illa,
Afferitur citius uentris deponere pondus:
Argenti spumæ commiscens hanc, adipiq;

Appo-

Apponas calidæ cataplasma salubre podagræ,
Et per se tali multum prodesse probauit.

SCHOLIA.

FRumentis nocuam) Hinc Vergilius Bucolicorum Ae-
gloga quinta, infelix lolium nominat.

Vulgari more nigellam) Est enim uera nigella,
cuius Galen. meminit ad Patern. ciminum Aethiopicū, quod Gite
uocamus, uulgò schwarzer coriander: Melancholium quoq; Græ-
cis nominatur.

Zernas & lepras) Zernam medici impetiginem uocant,
Cassius Fœlix.

DE CICUTA,

Cap. 64.

De Cicuta Serap. agg. ca-
pite 347. Dioscorides li-
bro 4. capite 77, & libro
6. capite 11. Plinius libro
21. capite 10. Galenus ad
Patern. cap. 77.

FRigida lætifere
uis noscitur es-
se cicutæ,
Vnde necat gelidi
potantes more ue-
neni:

Qui perit hac herba, cutis eius fit maculosa;

K Vnde

Vnde genus mortis ualet hoc per signa probari,
 Publica poena reis haec esse solebat Athenis,
 Hac sumpta magnus Socrates fuit exanimatus.
 Qualiter hoc fiat non aestimo dicere nostrum,
 Cū nil quod noceat, sed quod iuuat est referendū.
 Hac sumpta si quis morti sit proximus herba,
 Forte merum tepidum bibat, euadetq; periculum:
 Sed quamuis potu solet haec assumpta nocere,
 Magnificè tamen apposita solet illa iuuare.
 Aestiuas mirè iuuat epiphoras oculorum,
 Si frons contritis folijs sit operta uirentis:
 Vel si sint eius circumlita lumina succo,
 Hac q; pellūtur sacer ignis & herpeta mordax.
 Tradit Anaxilaus, si succo saepius eius
 Virgo linat mammās, sibi cum turgescere primū
 Incipient, modicas semper, stantesq; manere.
 Lac contra uirens mammis superaddita siccat,
 Extinguit tumorē fluxum quoq; foeminis omnē.
 Si pectus trita cataplasma saepius illa
 Argenti spumæ commiscens hanc, adipicq;
 Apponas calidæ cataplasma salubre podagræ:
 Et per se tali multum prodesse probauī.
 Singula quid memorem? nocuū quēcunq; calorē
 Apposita trita poteris curare cicuta.

S C H O L I A.

F Rigida uis) Constantinus in libro graduum, hanc calidā
 & siccam in tercio ordine limitat.
 Publica poena) Auxerunt cicutaē famā Athenienses,
 succo

succo eius ad mortem in publicis & capitalibus iudicijs utentes,
 qua aliqui indigna erat, & in omnium poetarum carminibus, sapi-
 entum nq̄ scriptis abiecta.

Socrates fuit exanimatus) qua morte Socrates perie-
 rit, scribit Laertius lib. 2. cap. de Socrate.

Forte merum tepidum) Cicutæ bezoar est forte uinum
 si uomitio precedat, aut las asini, seu absinthium cum pipere & ca-
 storea. Vide Guanerium.

Epiphoras oculorum) Epiphora superinfusio rheuma-
 tis est, descendens ad oculos cum inflammationem, Oribasio teste.

DE PIPERE, Cap. 6r.

DE Pipere Serap. aggreg. cap. 367. Galen. 8. simp. & ad Pa-
 tern. cap. 205. Plin. lib. 12. cap. 7. Dioscor. lib. 2. cap. 148.

CArmine descriptis paucis uulgaribus herbis
 Nūc species illas, quas iā cūctis propè notas
 Vfus medendi fecit, tentabo referre,

Atq; prius piperis, quod notius ipsa coquina
 Quam medicina facit, uires puto discutiendas:

Virtutis siccæ piper asseritur, calidæq;
 Tertius esse gradus conceditur huic in utroq;

Tres sunt huic species, album, longumq; nigrūq;
 Sed quia sunt geminæ medicis tantummodo notæ,

De specie nigra dicam quædam mihi nota.

Crudum uel coctum sumptum cū melle iugatū,

Vim digestiuam stomachi, iecorisq; iuuabit:

Morsus pestiferos curat, fastidia tollit,

Occurrit uarijs thoracis sæpe querelis:

K z Quodq;

Quodq; mouere solet frigus periodica febris
 Compescit, febris si sumitur ante tremorem,
 Cum lauri baccis, uel cum folijs bene tritis:
 Cumq; mero tepido potatum, tormina sedat.
 Et scrophas reprimat, admixtum cum pice dura,
 Et superappositum, rectè quoq; iungitur illis.
 Quæ purgare solent oculos caligine dira,
 Admixtum nitro maculas cataplasmate delet:
 Vsti stercoreis humani cum puluere tritum,
 Vnà iunge piper, & sic superaddito cancris.
 Experti nihil utilius hoc puluere dicunt,
 Nemo potest omnes piperis describere uires.
 Namq; piper ferme medicamina cuncta requirunt,
 Antidotisq; solet preciosis pluribus addi,
 Hinc puto tam paucas laudes de simplici dictas
 Innumeris, quod sit hoc dignum laude medelis.

S C H O L I A.

Periodica febris) *περιόδικη*. id est, interpellata, quæ ex fle
 gmate fit, putrescete extra uenas, affligens omni die, falsa per
 sex horas quiescit.

D E P I R E T R O, Cap. 66.

De pyretro Serapius aggregat. capite 366. Dioscorides li. 3. ca
 pite 78. Auicenna libro 2. capite 103. Galenus 8. simpl. cap. 71. &
 ad Patern. cap. 208. Auer. s. collig.

Eft

Est pyretrum calidū, siccum quoq; quartus
in ist. s

Est gradus, excruciat dētes, si frigidus humor

Masticet hoc patiens, teneatq; diutius ore

Et iuuat admixto si gargarizetur aceto: (guam,

Hocq; modo tumidam reprimat de flegmate lin-

Sic uam releuat humores pōdere pressam.

Et multis alijs uicijs sic subuenit oris.

Non modicum prodest sumptū cū melle caducis,

Sicq; leuare solet morbum qui membra resoluit,

Suspensum collo pueris prodesse caducis

Dicitur, & solo succurrere fertur odore.

Ex oleo quo decoquitur si corpus inungas

Ante febris motum, tollet minuerq; rigorem

Renum, sæpe grauem fugat unguem tale dolorē:

Miram sentit opem paralyticus inde perunctus,

Non leuiter manibus fuerit si sæpe fricatus.

Vnguine si totum corpus mulcebitur isto,

Largus per poros sudor procedit apertos,

Membrorum solet hæc quemuis curare stuporē,

Et corpus seruare potest a frigore turum,

Et medicamento soluetur tetanus isto.

Tantundem prodest si tritum soluis oliuo,

Sicq; fricando locum quē uis medicare perungas.

SCHOLIA.

Membra resoluit paralytim innuit.

DE ZINGIBRE, Cap. 67.

De Zingibere Dioscor. li. 2. cap. 149. Constant. lib. de grad. cap.
de simpl. terij gradus.

K 3 Zingibe-

Z Ingiber atq; piper æquales in medicina
Dicunt, hac causa taceo de uiribus eius.

DE CIMIMO,
Cap. 68.

De Cimino Serap. agg.
lib. cap. 187. Galen. 7. sim-
plic. cap. 59. & ad Pater-
nian. cap. 67. Auic. lib. 2.
cap. 140. Diosc. lib. 3. ca-
pit. 61. & 62.

E Sseputāt me-
dici calidū sic
cūq; ciminū,
Tertius est illi gra-
dus in uiribus i-
stis:

Assumptum quocunq; modo depellere tradunt
Viscera uexantem uētum stomachūq; grauātū,
Et digesti uum stomachi iecorisq; calorem
Excitat, & Veneris credunt inhibere furorem,
Et fluxum uentris in aceto stringere coctum.
Hoc orthonoicis miram præstare medelam
Experti dicunt, cum pusca sæpius haustum.
Atq; uenenosis cum uino morsibus ipsum
Præbet opem, tritumq; fabæ cum polline iuncto
Melle, repente solet testes curare tumentes
Appositum, sistit cum pusca menstrua sumptum.

Dicunt

Dicunt pallentem dare mansum sæpe colorem.

S C H O L I A.

Hoc orthopnoicis) de orthopnoicis dictum est.

Cum pusca haustum) de pusca item.

DE GALANGA, Cap. 69.

De galanga Serap. lib. agg. cap. 312. Rasēs ad Alm. r. Constan. li-
bro de Gradibus cap. de cal. & sicc. in tertio.

Flegmonē stomachi sumptū galanga resoluit,
Et si flegmaticus fuerit, corroborat ipsum:

Inclusum uentum sumptū fugat interiorū,

Vim digestiuam iuuat hoc, colicisq; medetur.

Oris non modicum mansum commendat odorē,

Augmentat sumptum Veneris, renumq; calorē.

S C H O L I A.

Phlegmonem stomachi) φλεγμαοναι, cum tensione, in-
flammati à sanguine, sunt abcessus.

DE ZEDOAR, Cap. 70.

De zedoaria Paul. Aeginet. ca. Zedoaria, Serap. agg. ca. 172.
Auic. cap. de uiribus cordis, & 2. cano. cap. 719.

Adprimē sumptū zedoar obstare uenenis

Affirmant, & reptiliū morsus leuat haustū:

Sūptū cōfortat stomachū, ructusq; sonātes

Commouet, & crebro fastidia reprimi usu.

Antiquum stomachi dicunt curare dolorem,

Illud si patiens ieiuno mastiget ore,

Et sic infectam sensim uoret ille saliuam,

Lumbricos uentris depellere dicitur haustum:

Allia quem faciunt scetorem pellit ab ore,

Et nimium bibiti uini depellit odorem.

K 4 Scholia.

SCHOLIA.

Allia quem
faciunt) idē
facit ruta com
mesta inquit Nicolus
Flo.

DE GARIO-
philo, Cap. 71.

De Gariophilo Plini-
us libro 12. capite 7.
Constant. in lib. de gra-
dibus.

Gariophilum dicunt calidum siccūq; secūdo
Esse gradu, iecur & stomachū corroborat ip-
sum,

Et ferme cunctis ualet interioribus haustum,
Vim digestiuam mirē iuuat, abstinet aluum:
Accendit Venerem, si drachmæ pondere tritum
Potatum fuerit cum uaccæ lacte recenti,
Vim memorem cerebri confortat sæpius haustū.

SCHOLIA.

Venerem cerebri) id est, memoriam.

DE CINNAMA, Cap. 72.

Plin. li. 6. cap. 29. Diosc. li. 2. cap. 17. Serap. cap. 166. Galen. lib. 7.
simp. & idem de Alimentis, Auic. lib. 2. cap. 128.

Cina-

CInama tres species dicuntur habere, sed harū
Est preciosa magis quæ plus subtilis habe-
tur,

Et quæ plus mordet, mixta dulcedine linguam,
Humores stomachi siccat, corroborat ipsum:
Et facit acceptas ut digerat ocys escas,
Sumptum curat hepar, lotiūq; & mēstrua purgat:
Humida tussis eo sedabitur, atque catharus,
Hydropisis speciē cui præbent tympana nomē,
Sumptum nō modicū reprimat, renumq; dolorē.
Reptilium morsus curat si iungitur illis,
Quæ curant oculos, humores siccat aquosos.
Si bene contritum foti miscetur aceto,
Liberat oppositum tetra lentigine uultum:
Siccq; iuuat morbum, qui ducit ab impete nomen.
Grossa magis species fluxum hæmorrhoidarum
Stringit, aqua gelida bene si contrita bibatur,
Tempore quo nondum patiens ieiunia fregit,
De specie geminas hæc quærit potio drachmas.

S C H O L I A.

TYmpana nomen) Hydropisis tres sunt species, ὑποσάρ-
κη, id est, subtercus: τυμπανίτης, quæ siccam sonat, aut uento
sam: ἀσκληίτης, aquosa.

Tetra lentigine) Lentigo in facie maculas præbet, lentis in-
star: has Celsus lenticulas nominat.

Ab impete nomen) impetiginē intelligit, quæ cutis est fæ-
datio, hinc inde serpens, de qua Serenus Samonicus in suo de omni-
um morborum cura uolumine sic ait:

K 5 Si uerò

Si uerò uitium est, quod ducit ab impete nomen,
 Hoc matutina poteris cohibere salua:
 Seu folio platani, quod mansum mane uorabis.

DE COSTO, Cap. 73.

De Costo Galenus 7. Simpl. ca. 43. Aegineta cap. 65. Auic. libro
 2. capite de Costo, Auerr. 5. collig. Serapius libro aggregat. capite
 312. Diosc. lib. 1. cap. 15.

Costi sūt gemine species, grauis una rubēsque
 Est, & amara nimis, hæc Indica dicitur esse,
 Altera uerò leuis, nec amara, colore sub alba
 Hanc Arabes mittunt, prior utilior medicinæ
 Urinas purgant, & eis obstantia pellunt:
 Splen curant plenè, laterisque fugare dolorem
 Dicunt, cum uino tepido si sumpserit æger.
 Menstrua purgabunt si se suffumiget illis
 Fœmina, sic etiam uuluae sedare dolorem
 Dicunt, aut ex his sibi si pessaria subdat.
 Lumbricos pellunt, purgant lentigine uultum,
 Si tritis cum melle linas: Veneremque mouere
 Dicuntur, si sint cum mulla sumpra tepenti,
 Ex oleo costum quo coxeris, illine quemuis,
 Ante febris typum reddes à frigore tutum,
 Subuenit hoc schiasis, mēbrisque stupētibus unguē,
 Antiquum uulnus citò purgat puluis eorum.

SCHOLIA.

Febri typum) Typus est accidens februm interpola-
 rum, communicans secundum aduentum, non secundum mo-
 ram uel recessum, indicans utrum materia calida sit uel frigi-
 da: lege medicorum Epiphaniam.

Despica

Este gradu primo calidam, siccamq; periti
 Testantur, spicā quæ dicitur Indica nardus:
 Confortat potata iecur, stomachiq; dolores
 Mitigat, & renes illius apozima purgat:
 Vesicam iuuat, urinas & menstrua pellit,
 Ictericis prodest, nocuisq; humoribus obstat.
 Quos caput ad pectus transmittit, sæpe per uuam
 Puncturas aufert, & morsus interiorum:
 In stomacho clausum solet hausta repellere uentū,
 Matricis nimium restringit subdita fluxum:
 Cum gelida si detur aqua, sedare tremorem
 Dicitur hæc cordis, & nausea sistitur inde.
 Excitat hæc Venerem cum cepe sumpta liquore,
 Duricias stericas elixatura resoluit,
 Eius fomento per partes inferiores,
 Lumina si tepida foueantur sæpius illa,
 Affirmant acri pruriginē libera reddi
 Palpebræq; pili bene confortantur eadem.
 Est Nardi species, quæ Celtica spica uocatur,
 Celtarum tantum quæ nascitur in regione,
 Omnia quæ nardus ualet Indica dicitur ista
 Posse, licit uires uideatur habere minores.

SCHOLIA.

Quæ dicitur Celtica id est, Iberica.

DE THVRE, Cap. 75.

De thure Serap. li. 9. ca. 178. Galen. 7. Simp. cap. 77. & ad Pa
 tern. cap. 275. Diosc. lib. 1. cap. 72, & 73.

Thus

THus calidū siccumq; gradu dixere secūdo,
 Lumina clarificat lachrimo si soluitur oui:
 Contritum uel foemineo cum lacte tepenti,
 Acri cum uino tritum pice, lacte q; mixtis
 Vulnere praecipue curare recentia dicunt,
 Pingui porcino mixtum medicabitur uftis.
 At mixtum melli panaricia decutit unguis,
 Thus bene contritum, uinoq; tepente solutum,
 Affirmant auri multum prodesse dolenti.
 Tritum cum creta Cimolea, sicq; rosato
 Permixture, mammas dicunt curare tumentes.
 Nil credunt haemophthificis magis auxiliari.
 Admixto uino si sumatur, uel aceto
 Thus cum lacte terens muliebri si superaddas,
 Ulceribus fieri quae saepe uidentur in ano,
 Aut alio quocunque loco, medicabitur illis.
 Huic aloe iungens, lachrimamq; albuminis oui,
 Sic ut sit spissum, sectae superaddito uenae,
 Aut his uulneribus nimio quae sanguine manant,
 Nec soluas, nisi comperias diuisa coisse.
 Si sit opus, medicamen idem superadde priori,
 Donec firmari ualeat solidata cicatrix,
 Affirmant melius nil sistere posse cruorem.
 Vim memorem cerebri proprio confortat odore,
 Origano inunctum si quis commasticet ipsum,
 Humores capitis nocuos per sputa repellit:
 Alleuat ista grauem capitis purgatio linguam,
 Anseris aut anatis mixta pinguedine thuri,
 Fit cataplasma ualens membrīs quae laeserit ignis.

Scho-

SCHOLIA.

L Achrino oui) albumine.

Panaritia decutit) Panaricium apostema calidum est, accidens plerūq; in summitate alicuius digitorum manus in latere unguis, cum intenso dolor & uigilijs: sic *Valesc. lib. 7. cap. 42.*

Creta cimolæa) creta alba, quæ ad nos ex Sardinia defertur. *Vide Pin. lib. 35. cap. 18. & Serap. lib. agg. cap. 406.*

Huic aloe iungen) sde aloe sequitur.

D E A L O E, Cap. 76.

D E aloe *Auic. cano. 2. ca. 66. Galē. 7. simp. de ingen. sanit. cap. 11. & li. de sequela potent. animæ, cap. 2. & lib. de cathar. cap. 3. Dioscor. lib. 3. cap. 23. Serap. cap. 201.*

S Vnt aloe species geminæ, quæ subrubet, & quæ
Sintus sicut hepar, cū frangitur, hæc hepatæa
Dicitur, & magnas habet in medicamine uires.
Vilior est piceo, quæ fracto colore uidetur,
Flegmate mūdificat stomachū, caput articulosq;
Leuiter humorem nocuum purgando per aluum
Ictericos purgat, iecoris iuuat interiora:
Vulnus quoq; recēs putredine purgat ab omni,
Illius iniectus puluis, siccandoq; sanat:
Ventris præcipuè dicunt & testiculorum
Vulnera curari, uel ulcera puluere tali.
Si soluatur aqua iuuat apostema labrorum,
Et uaris superappositum, nec non oculorum:
Liuoremq; fugat sic circa lumina factum,
Acri cum uino miscens, oleoq; rosato

Vnge

Vnge dolens caput & frontem, mireq; iuuabit,
 Vnguine pruritus sedabitur hoc oculorum.
 Cum uino bene contritum, cataplasmaq; factum
 Confortat, retinetq; pilos quoscunq; cadentes.
 Linguae, gingiuis, uicis quoq; subuenit oris,
 Si refricetur eo cum uino melleque trito.
 Hoc sumptum per se uentrem non soluit acute,
 Esse tamen stomachi putat Oribasius aptum,
 Cum laedant illum soluentia caetera uentrem:
 Illius geminas cum mulsa sumere drachmas,
 Idem praecipit choleram sic, flegmaque purgat:
 Vnaquaq; die post coenam sumere dixit,
 Utile tres eius pillulas binas ue uirentis
 Cum succo caulis formatas, ut faba grossas
 Aut cicer: humores nocuos cum stercore purgat,
 Non corrumpendo stomachum nec uim faciendo.
 Purgatus pillulis fuerit qui saepius istis,
 Vix unquam capitis uexabitur ipse dolore.
 Et nihil est oculis, mihi crede, salubrius istis:
 Si uero duram uis soluere largius aluum,
 Partibus est geminis pars admiscenda terendo,
 Vna diagridij, sic apta solutio fiet.

SCHOLIA.

Cum laedunt illum soluen.) Vnde Galenus 6. de
 simp. cap. 23. aloen pra omnibus simplic. stomacho accomo
 datam atq; utilem scribit: quam cantilenam & Plinius ro-
 borat lib. 27. cap. 4.

Vna diagridij) Diagridium scammoniu est, suis correctiuis
 limitatum.

De

DE HERBA QVADAM

exotica, cuius nomen mulier
est amara, D. Georgij
Pictorij iocus.

H Erbarum vires descripsit carmine Macer,
Ac dotes herbis dixit inesse bonas,
Omnibus ast utilē tacuit, si procul ab hortis
Plantetur, uel agris, procul & à domibus.
Hanc, lector, recto mulierem nomine dicunt
Vipperea lingua, uipperijsq; labris,
Radicem fert ipsa nigram, quæ foetet ut hircus,
Quæq; assam foedam uincit odore suo,
Candicat & folio, uitta dum toruè tuetur,
Et florem profert terq; quaterq; nigrum,
Fructus dat toruos, & pessima semina talis,
Quæ possunt multis damna referre bonis,
Vt sunt coniunctos odio disiungere fratres,
Lingua seu truci findere amicicias
Et facere inuisos genitori garrula natos,
Acuere & dentes semper in excidium,
Spargere gliscentes rixas, milleq; nocendi
Fraudes atq; dolos spargere uippereos.
Sextus huic herbæ legitur gradus esse caloris,
Septimus in sicco, toxica sic superat.
Eruere ex terra hæc magni est mihi crede laboris,
Atq; uirum cordis postulat istud opus.
Hæc etenim claua saltē, seu fustis, flagello,
Bacillo aut trunco est, effodienda tibi.

Iniguam

Irriguum petit ipsa locum quo crescere possit,
Aut quod plantari cum ratione queat.
Hinc igitur Rheni, non ripas occupet istæc,
Sed medium, sacco uel medicante bono:
Alsa potetur, potetur Danubioq;
Proferat ut florem plantula rectè suum:
Hanc tibi descripsi uiridem, ut florescere in horto
Permittas nunquam Lector amice tuo.

Elenchus

161

ELENCHVS OMNIVM QVAE IN HOC MACRI

uolumine continentur, ex quo uel citra puluerem quisque singularum herbarum uirtutes addiscet.

ARTHEMISIA, folio i.

Menses trahit,
Abortiuum pellit,
Matricis duritiem soluit,
Vrinam prouocat,
Lapides proscribit,
Ictericos curat,
Strumis medetur,
Oppij bezoar est,
Venenatis auxiliatur,
Morsus ferarum pellit,
Aduersus rubetas ualet,
Pro stomacho est,
Præcordia sanat.

ABROTONVM, fol. 4.

Neruos confortat,
Pectus mundificat,
Dispnoicis ualet,
Tussim repellit,
Lumbos roborat,
Matrici est proficuum,
Vrinam mundificat,

L Contra

E L E N C H V S.

Contra schiasim ualet,
 Menses impeditos soluit,
 Serpentes fugat,
 Febrium accessiones sedat,
 Lumbricos eijcit,
 Oculis collyrium est,
 Stirpes infixas extrahit,
 Venerem excitat.

ABSINTHIUM, folio 7.

Stomachi robur est,
 Lumbricos necat,
 Aluum mollit,
 Vrinam prouocat,
 Menstrua ducit,
 Fastidium ablegat,
 Pectus lenit,
 Culicum fuga est,
 Ictero subuenit:
 Pro hepate est
 Et splene,
 Fungis est bezoar
 Et cicutæ,
 Morsibus uenenatis subuenit,
 Oculos clarificat,
 Suggillatis prodest,
 Auditum reuocat,
 Subuenit anginæ,
 Vulnera sanat,

Etul.

Et ulcera,
 Pruritus compescit,
 Nauseam tollit marinam,
 Inguinis tumori utilis est,
 Somnum præstat,
 Crines denigrat,
 Tineas pellit,
 Ranam sub linguam sedat,
 Liuorem alterat,
 Aurium sonitum depellit,
 Splenis duritiem mollit,
 Mures arcet.

V R T I C A, folio 123

Ictericos subleuat,
 Tussim sedat,
 Ventris tumori prodest,
 Vulnere purgat,
 Canis morsui medetur;
 Cancrum & parotidas iuuat,
 Luxata reponit,
 Splenis tumorem lenit,
 Podagram mitigat,
 Ex naribus cruorem elicit,
 Ex naribus fluxum tollit,
 Menses trahit,
 Matricem occlusam aperit,
 Venerem incitat,

L 2 Pleuresi

E L E N C H V S.

Pleuresi auxiliatur,
 Vrinam cit,
 Aluum astrictam mollit,
 Astringit uuulam,
 Sudorem prouocat,
 Quadrupedes ad coitum angit,
 Capillorum casum impedit.

A L L I V M, fol. 15.

Ictus serpentis sanat,
 Odore uermes abiguntur,
 Vermes & tineas proscibit,
 Vesicæ prodest,
 Secundas expellit,
 Pulmonem roborat,
 Hydropicis subuenit,
 Et nephreticis,
 Item ictericis:
 Aluum astrictam mollit,
 Capitis dolori prodest,
 Et aurium passionibus
 Et tussi:
 Suspiria tollit,
 Clarificat uocem,
 Tenasmonem pellit,
 Aquas corrigit.

P L A N T A G O, folio 17.

Vlcera humida siccant.

Ventrem

Ventrem restringit,
 Et diasintheriam:
 Scrophas dissoluit,
 Hydropim fugat,
 Et asthma,
 Epilepsiam quoq:
 Alcolam curat,
 Aurium pus elicit,
 Sacrum extinguit ignem,
 Hæmophthificis dat sanitatem,
 Et phtificis.
 Drasinther. stringit.
 Collyrium est,
 Gingiuas curat,
 Dentium dolorem reprimit.
 Menses impedit,
 Renibus confert,
 Scrophas incidit,
 Februm accessiones impedit:
 Fistulis medetur,
 Lumbricos necat,
 Parotidas abigit,
 Fessum restituit,
 Vesicæ prodest.

R V T A,

folio

21.

Stomachum roborat,
 Expellit partus,

L

3

Venerem

Venerem coercet,
 Tussim profligat,
 Menstrua purgat,
 Tormina inhibet,
 Pulmonem iuuat,
 Costarum morbo auxiliatur,
 Schiasi quoq̃:
 Lumbricos necat,
 Hydropisim curat,
 Et oculos caligantes,
 Capitisq̃ dolorem,
 Et aurium.
 Sacrum extinguit ignem,
 Acherpetam:
 Acoras quoq̃ lenit,
 Et narium ulcera.
 Obstat ebrietati,
 Mithridaticum est,
 Mustale sanat ictum.
 Cholon emendat,
 Et testes tumentes,
 Diapeganon est.
 Extenuat bilem,
 Ventrem lenit,
 Et digestionem roborat.

A P I V M, fol.

27.

Oculos tumefactos curat,
 Et mammas tumentes;

Ardorem

Ardorem stomachi sedat,
 Ventos carminat,
 Vrinam prouocat,
 Veneno resistit,
 Tussim compescit,
 Ventrem fluentem impedit,
 Et uomitum,
 Amissum colorem reparat,
 Febris rigorem sedat,
 Hydropis & splenis tumiditatem
 iuuat,
 Lentiginem abijcit,
 Et ulcera mundificat.

M A L V A. folio 29.

Vulnera purgat,
 Scrophas incidit,
 Matricis tumorem lenit,
 Nervos indig. relaxat,
 Apostem. dura rumpit.
 Diasinther. medetur,
 Secundas pellit,
 Hæmophthoicis prodest,
 Lapides frangit,
 Deformes maculas emendat,
 Venenis obsistit,
 Caua uulnera replet,
 Combustioni ualet.

L 4 Anetum

E L E N C H V S.
 A N E T V M, folio 32.

Lacauget,
 Stomacho proficuum est,
 Nauseam sedat,
 Vrinam elicit,
 Matrīci utilis est,
 Tormina secludit,
 Digestionem procurat,
 Vilum lædit,
 Genitale claudit iter.
 Vuam siccat,
 Corrosiuum est,
 Vulnera curat,
 Singultum proscindit,
 Oculorum tollit feruorem,
 Hæmorrhoidas mitigat,
 Et condylomata,
 Cephaleam domat,
 Et neruos indignatos relaxat.

B E T O N I C A, folio 34.

Lapides eñcit,
 Vrinas cit,
 Sputo sanguinis medetur,
 Et hydropicis.
 Oculos læsos rectificat,
 Et aures:

Hemphecos

Hemphecos restituit,
 Tussim iuuat,
 Suspiria sedat,
 Et stomachi dolores.
 Mouet aluum,
 Vulnera curat,
 Capitis fracturæ subuenit,
 Lachrimas restringit,
 Caliginem proscindit,
 Oculos clarificat,
 Vomitam sanat,
 Spleni iecoriq; prodest,
 Renes purgat,
 Quotidianam impedit,
 Vomitiuum est,
 Ruptos consolidat,
 Contra uenena est.
 Icterus sanat,
 Et menstrua mundificat,
 Digestionem confortat,
 Contra serpentes est,
 Atq; liuorem depellit.

S A B I N A, folio 38.

Vulnera siccat,
 Anthraces curat,
 Cit menstrua,
 Embrion, mort, excludit,

L i Cutem

E L E N C H V S.
Cutem lenit.
Vertiginem sedat.

P O R R V M, folio 39.

Contra sanguinis expuition.
Flux. sang. nar. compescit,
Contractas curat matr.
Fœcundas reddit,
Vlcera mundificat,
Pectus item,
Et tussim:
Vocem clarificat,
Ventrem stringit,
Morsui serpentis auxiliatur.
Tussim antiquam curat,
Et pulmoniacos,
Auribus prodest,
Esui fungorum obstat,
Cephaleæ prodest,
Lumbis similiter.
Fracturas solidat,
Neruos indignatos relaxat,
Ebrietati resistit,
Et duram remollit aluum.

C H A M O M I L L A, folio 42.
Vrinam preuocat,
Lapidem uesicæ frangit,
Mensrua purgat,

Tormina

Tormina sedat,
 Stomachi inflationes tollit,
 Ictericis prodest,
 Iecur confortat,
 Pellit abortum.
 Accessionem febris impedit,
 Hippochondria suspens. purgat,
 Pestiferos morsus tollit,
 Lienem mundificat,
 Aegilopas curat,
 Anathemata proscribit.

N E P T A, folio 45.

Frigora febris tollit,
 Schiasim proscribit,
 Menstrua purgat,
 Elephantiasi prodest,
 Serpentum morsus aufert,
 Lumbricos necat,
 Purgat ictericos,
 Et asthmaticos,
 Pleuresim quoq.
 Vibices cicatricum tollit,
 Serpentes fugat,
 Singultum proscribit,
 Et Venerem.

P V L E G I V M, folio 47.

Abortum facit,
 Menses elicit,

Et se

Et secundas:
 Contractis succurrit,
 Sputum facilitat,
 Nauseam curat,
 Melancholiam proscindit,
 Morsui serpentum subuenit,
 Sincopi prodest.
 Gingiuas confirmat,
 Podagram sedat,
 Papulas tollit,
 Spleneticis auxiliatur.
 Contra pruritem est,
 Tussim compescit,
 Vrinam cit,
 Venerem stimulat,
 Pulmonem & iecur roborat,
 Lac mammis auget,
 Atq; morsus caninos sanat.

FOENICVLVM, folio 50.

Venenis resistit,
 Oculos clarificat,
 Aurium uermes necat,
 Renibus prodest,
 Et hydropicis.
 Lac auget,
 Nephreticos subleuat,
 Menses resoluit,

Nauseam

E L E N C H V S.

478

Nauseam sedat,
Feruorem stomachi tollit,
Virgæ uirili prodest,
Venerem incitat,
Pleuresi conducit.

ACIDVLA, folio 52.

Tollit fastidium,
Sacrum compescit ignem,
Phagedenis prodest,
Et combustioni.
Capitis dolori subuenit,
Cephalargiæ item:
Ventris fluxus sedat,
Et menses nimios:
Lumbricos pellit,
Visum confortat,
Venenis obstat,
Et scorpionis ictui:
Auditum confortat,
Lemnas oculorum soluit.

P O R T V L A C A, fol. 15.

Causonidi ualet,
Et stomacho,
Lenit calorem,
Fluxum restringit,

Hæmodiam

E L E N C H V S.

Hæmodiam soluit,
 Solis calorem lenit,
 Ventrem emollit,
 Expuentibus sang. prodest.

L A C T V C A, folio 17.

Calorem extinguit,
 Somnifera est,
 Aluum soluit,
 Somnia uana compescit,
 Alui fluxum compescit,
 Lac auget, &
 Oculis prodest.

R O S A, folio 58.

Sacrum compescit ignem,
 Præcordia sanat,
 Menses impedit,
 Collyria præbet,
 Alcolam sanat,
 Omnem feruorem sedat,
 Ventrem mollit,
 Capitis feruorem tollit,
 Vulnera replet,
 Combustionem curat,
 Dentium dolorem mitigat,
 Palpebras rectificat,

Pruri.

Pruritus tollit,
Oleum rosarum præbet.

LILIVM, folio 61.

Vsturas arcet,
Duricas stericas mollit,
Nervos induratos item:
Morsus serpent. curat,
Fungis bezoar est.
Clavos pedum sanat,
Pilos reddit,
Ventre purgat,
Et menses.
Nervis præcisus medetur,
Plagas siccatur,
Cicatrices inducit,
Rugas erugat,
Lichenas & furfur emendat,
Sudorem elicit, &
Tumorem maturat.

SATVREGIA, folio 62.

Vrinam prouocat,
Et abortiuum:
Pectus mundificat,
Tormina sedat,
Lethargum proscibit,
Prægnam

Prægnantibus obest,
 Naufeam sedat, &
 Venerem parit.

S A L V I A, folio 67.

Pellit abortiuum,
 Menses purgat,
 Contra uenena est:
 Sanguinem sistit,
 Compescit Venerem,
 Laterisq; dolorem:
 Pruritus uulvæ curat,
 Virgæq; uirilil, &
 Capillos tingit.

L I G V S T I C V M, folio 67.

Stomachi uentos sedat,
 Digestionem procurat,
 Urinas mouet,
 Menstrua purgat,
 Venen. morl. prodest,
 Et colicis.
 Pepticam confortat uirtutem,
 Oculos lædit item.

O S T R V C I V M, folio 69.

Iecori prodest,
 Ictericos iuuat,

Et sple-

Et spleneticos.
 Sclyrosim sanat,
 Lapides frangit,
 Lotium mouet,
 Tussim sedat,
 Orthopnoicis subuenit,
 Depellit abortum:
 Menstrua cit,
 Lepram emendat,
 Et quasuis pustulas, &
 Sternutare facit.

C A E R I F O L I V N, folio 70

Cancris medetur,
 Lateris dolori quoq̃:
 Pituitam soluit,
 Lumbricos necat,
 Vrinas mouet,
 Parotidas curat,
 Vomitum compescit, &
 Vertiginem fugat.

A T R I P L E X, folio 71

Aluum ducit,
 Clauis medetur,
 Scabros unguis curat,
 Sacrum extinguit ignem,

M Poda-

Podagram sanat,
Et icterum tollit.

C O R I A N D R V M, folio 73

Lumbricos expellit,
Et tineas,
Testium tumiditatem iuuat,
Ventrem cohibet,
Sacrum ignem sanat,
Calorem omnem extinguit,
Scrophas dissoluit,
Febrem arcet,
Et menstrua tardat.

N A S T V R T I V M, folio 75

Venerem coerces,
Anthracem curat,
Et furunculos:
Crines retinet,
Dentis dolorem mitigat,
Depellit abortum,
Vermes depellit,
Serpentes odore fugat.
Splenem reprimat,
Schiasi medetur,
Et lichenis,
Capitisq; pruritus,

Pectoris

E L E N C H V S.

179

Pectoris angorem tollit.
Aluum mollificat,
Et tussim sanat.

ERVCA, folio 77

Vrinam mouet,
Tussim repellit,
Maculas cutis tollit,
Et lentigines.
Ossa fracta emendat,
Pestiferos ictus quoq.
Contra uerbera est,
Venerem stimulat.

PAPAVER, folio 79

Somnum inducit,
Ventrem stringit,
Menses retinet,
Tussim compescit,
Læthargum infert,
Fauces curat,
Sacrum extinguit ignem,
Gutturis asperitatem lenit,
Rheumata siccant,
Oppium præbet,
Capitis dolorem sedat:
Aurium dolorem compescit, &

M a Poda-

Podagram mitigat.

C E P E,

folio

82

Sitim facit,
 Cholericis obest,
 Pulchrum facit colorem,
 Somnum inducit.
 Aluum trahit,
 Morsum curat canis,
 Et anguis.
 Auribus prodest,
 Linguam reparat,
 Caput purgat,
 Calles pedum soluit,
 Dentibus conuenit,
 Dyssenteriam curat,
 Capillos reddit
 Oris foetorem proscibit,
 Fastidia tollit,
 Oculos iuuat,
 Et maculas proscindit.

B V G L O S S V S,

folio

84

Choleram purgat,
 Et cardiacam,
 Et pulmonem:
 Schiasi medetur, &

Conuiuas

Conuiuas exhilarat,

SINAPI, folio 86

Humores incidit,
 Adurit cutem,
 Commouet aluum,
 Confringit lapides,
 Vrinam cit:
 Oris collutio est,
 Sternutamentum est,
 Stomachum confortat,
 Suspiria sedat,
 Morsum serpentis curat.
 Contra fungos est,
 Tussim sanat,
 Et pthysim.
 Vesicatorium est,
 Schiasis prodest,
 Iecur roborat.
 Sinapismus est,
 De sinapi uinum conficitur,
 Et oleum.
 Dentes dolorosos curat,
 Vocem reddit fonoram,
 Scrophas dispergit,
 Caducos iuuat,
 Et matricem.
 Læthargum abigit,
 Alopecix medetur,
 Et lepræ,

M ; Atq;

Atq; periodicam fugat febrem.

C A V L I S, folio 90

Vulnera sanat,
 Et caneros,
 Podagram item,
 Fistulas quoq;
 Luxata iuuat,
 Tumorem tollit,
 Caliginem abigit,
 Auget lac,
 Stomachum roborat,
 Digerit escas,
 Aluum impedit,
 Splenem reprimi,
 Febris ardorem sedat,
 Leporam nubilat,
 Crines detinet,
 Lateris dolorem lenit,
 Vermes pellit,
 Claram reddit uocem,
 Iurgat caput,
 Et ebrietatis est bezoar.

P A S T I N A C A, folio 94

Lumbos iuuat,
 Et iecur,

Asthmati-

Asthmaticos item,
 Ventremq; fluentem:
 Testium ablegat tumorem,
 Accendit Venerem,
 Dentibus prodest,
 Scorpionis medetur ictui, &
 Molæ subuenit.

O R I G A N V M, folio 96

Venenis bezoar est,
 Hydropicos curat,
 Melancholicos purgat,
 Tussim repellit,
 Pruritus & acoras tollit,
 Iuuat ictericos,
 Vuulam curat,
 Oris ulcera item.
 Aurium dolori medetur,
 Stomachi morsum sedat,
 Membris contusis utilis.
 Lumbricos prouocat,
 Dentis cruciatum lenit,
 Sudorem prouocat,
 Et coxis prodest.

S E R P I L L V M, folio 97

Capitis dolorem sedat,

Serpentes

Serpentes effugat:
 Prouocat urinas,
 Compescit tormina,
 Splenem iuuat,
 Sputum cruentum tollit,
 Iecoris sedat dolorem,
 Et menstrua ducit.

V I O L A,

folio

100

Inflammationes tollit,
 Capitis grauedinem proscindit,
 Anginæ medicatur,
 Et caducis.
 Inflammatos oculos sanat,
 Caput ulcerosum item.
 Matrici prodest,
 Ragadias ani profligat,
 Menstrua purgat,
 Podagram lenit,
 Choleram euacuat,
 Et tussim infantum.
 Caput infrigidat,
 Lumbricos necat,
 Capitis furfur tollit,
 Vocem reparat,
 Et sanguis fluxum sistit,

Aristo.

E L E N C H V S.

ARISTOLOCHIA,

folio

185
102

Pestiferos morsus curat,
Secundas trahit,
Asthmaticis prodest,
Pleuresim sanat,
Vulnera purgat,
Dentes item:
Febres fugat,
Et spasmum:
Podagram lenit,
Ac morbum caducum:
Dæmonia fugat,
Et fistulas,
Ac singultum:
Concipere mares facit,
Trita pisces necat.

MARRUBIVM,

folio

105

Phthisicos iuuat,
Pectus sanat,
Asthmaticos item,
Tussientes quoq;
Partus accelerat,
Atq; secundas.
Vulnera purgat,
Pleuresim sedat,
Visum roborat,

N

Et

Frictericos.
 Aurium dolori subuenit:
 Sed uesicæ obest,
 Et renibus.

I R I S,

folio 106

Tussim sedat,
 Soporem præbet,
 Præcordia mundificat,
 Choleram proscibit,
 Et tormina,
 Item uenena.
 Menses cit,
 Matricem mollificat,
 Schiasi prodest,
 Fistulas curat,
 Vulnera siccant,
 Epidermida inducit,
 Caliginem abigit,
 Et papulas.

E N V L A,

folio 109

Menses ducit,
 Vrinam & abortum:
 Ventrem lenit,
 Et schiasim.
 Nephreticis medetur,

Et tuf.

Et tussi,
 Spiritum item uix trahentibus,
 Et rupsis prodest.

H Y S O P V S, folio 110

Catharrum sanat,
 Et raucedinem:
 Et pulmoni prodest,
 Lumbricos necat,
 Aluum mollit.
 Vultum colorat,
 Phlegma educit,
 Tumorem splenis sanat,
 Hydropicis auxiliatur,
 Præcordia relaxat,
 Dentium dolorem mitigat,
 Aurium tinnitum soluit.

A S A R V M, folio 111

Prouocat urinam,
 Et menstrua:
 Hydropicos iuuat,
 Et schiasim.
 Icterum pellit,
 Vomitum facit.

M E N T A, folio 112
 Confortat stomachum,
 N 2 Vomitum

Vomitum compescit,
 Lumbricos expellit,
 Testibus prodest,
 Lac soluit concretum.
 Auris dolorem sedat,
 Partum accelerat,
 Canis morsum sanat,
 Hæmophthificis prodest,
 Conceptionem impedit,
 Et putredinem casei uetat.

C I P E R V S,

folio

ii6

Calculum pellit,
 Et abortum:
 Lienem extenuat,
 Corpus roborat,
 Intertriginem curat,
 Vulnera purgat,
 Oris ulcera sanat,
 Stomachum confortat,
 Et hydropicos.

P A E O N I A,

folio

ii7

Splen & iecur confortat,
 Fluxum alui impedit,
 Scothosim deponit,
 Infantis calculum eijcit,

Nephreti-

E L E N C H V S.

89

Nephreticos sanat,
Et ictericos,
Et caducos.
Menses impedit,
Et steriles purgat.

B O R A G O, folio

89

Apes fouet,
Apes retinet,
Ictibus apum ualeat,
Et araneorum.
Strumas deponit,
Dysentericos curat,
Et ciliacos,
Etiam asthmaticos
Canis morsum sedat,
Dentes curat,
Et oculos clarificat.

S E N E C I O, folio

110

Tumori ualeat testium,
Nervos & uulnera curat,
Ictericis prodest,
Et morbis uesicæ,
Et cordis uicij.
Tormina sedat,
Strumas dissoluit,

N 3 Et

Et dentibus subuenit,

CHELIDONIA, folio 122
 Oculis medicatur,
 Et ictericis,
 Dentium dolorem tollit,
 Maculasq; abstergit.

CENTAVREA, folio 124
 Plagas conglutinat,
 Schiassi subuenit,
 Et neruis.
 Menses trahit,
 Aluum ducit,
 Oculos clarificat.

COLVBRINA, folio 125
 Venena fugat,
 A serpentibus tuetur,
 Aurium dolorem lenit,
 Polypum abigit,
 Et cancrum,
 Oculorum caliginem item.
 Abortum pellit,
 Tussim sedat,
 Et catharrum.
 Sanguinem spuētib. conuenit,

Venerem

E L E N C H V S.

191

Venerem mouet,
Phagedenica mundat,
Et fistulas, &
Pernioni medetur.

I S A T I S, folio 128

Vulnera glutinat,
Sacro igni prodest,
Et tumorem sedat.

HELLEBORVS, folio 129

Pellit abortum,
Sternutatorium est,
Lumina purgat,
Mures necat,
Et muscas.
Vomitum facit,
Vertiginem pellit,
Melancholicis conducit,
Et lymphaticis,
Hydropicis item.
Lepram mundat,
Tormina sanat,
Et schiasim.
Febribus prodest,
Et tetano,

N + Helle-

E L E N C H V S.

HELLEBORVS NIGER, folio 132.

Infanis conuenit,
Et podagræ,
Hydropicis quoq;
Item paralyticis:
Phlegma proſcribit,
Et caliginem.
Fiſtulas mundat,
Et menſes:
Depellit abortum,
Auditum reddit,
Emendat lepras,
Dentium dolorem ſedat.

V E R B E N A, folio 133

Iuuat ictericos,
Morſus curat,
Oris ulcera ſanat,
Venenis nocet,
Febres curat,
Conuiuas hilarat.
An æger moriatur indicat:
Capiti prodeſt,
Et pectori, atq; pulmoni,
Pthiſi quoq;
Parotidas diſſoluit,
Calculum frangit,

Impetrare

E L E N C H V S,

193

Impetrare facit,
Amicitias conciliat.

G A M A N D R E A, folio 135

Tussi medetur,
Splen siccat,
Menstrua purgat,
Hydropicis subuenit,
Morsus sanat,
Vulnera mundat,
Caliginem pellit,
Et frigus.

I V S Q V I A M V S, folio 137

Podagram lenit,
Aurium uermes necat,
Dentis dolorem mitigat,
Compescit rheuma.
Menses impedit,
Hæmophthificis prodest,
Tumorem testium sedat,
Et mammaram,
Maniam præstat.

M A L V A, folio 139

Vesicæ medicatur,
N s Vul-

E L E N C H V S.

Vulnus sanat,
 Dentes dolorosos lenit,
 Venerem stimulat,
 Mammam curat,
 Abortum parit,
 Aegilopas pellit,
 Puncturas apum sedat,
 Acoras item,
 Et capitis furfur,
 Ac factum ignem.
 Matrici prodest,
 Et intestinis.

P A R A T E L L A, folio 140

Stomachum confortat,
 Ventrem impedit,
 Scabiem curat,
 Scrophas compescit,
 Et parotidas,
 Vuulam item,
 Et dentis dolorem.
 Dysentericos curat,
 Et coeliacos,
 Aurium etiam dolorem.
 Splenis tumorem soluit,
 Menses sistit,
 Lapides expellit,
 Et scrophas impedit.

Lolium

E L E N C H V S. 195
L O L I V M, folio 144

Cancros emundat,
Vulnera curat,
Zernas & lepras item:
Scrophas spargit,
Schiasim curat,
Partus accelerat,
Atq; podagras lenit.

C I C V T A, folio 148

Necat,
Epiphoras oculorum sanat,
Sacrum pellit ignem,
Mammas extenuat,
Venerem extinguit,
Et podagram.

P I P E R, folio 147

Digestionem confortat,
Morsus curat,
Et pectus.
Febres compescit,
Tormina sedat,
Scrophas reprimit,
Caliginem depellit,
Maculas delet,

Cancro

Cancro medetur.

PYRETRVM, folio 148

Dentes curat,
Et ranulam sub lingua,
Et uuam,
Caducos eleuat,
Paralyfi medetur,
Febris rigorem tollit,
Sudorem prouocat,
Et tetanum curat.

ZINGIBER, folio 149

Ea curat quæ piper.

CIMINVM, folio 150

Ventos carminat,
Digestionem procurat,
Venerem sedat,
Ventrem stringit,
Orthopnoicis prodest,
Morsus curat,
Testes curat,
Et menstrua.

GALANGA, folio 151

Flegmones dissoluit,

Stoma-

E L E N C H V S.

197

Stomachum roborat,
Ventos carminat,
Digestionem adiuuat,
Et colicos,
Atq; bonum oris facit odorem.

Z E D O R R I A. folio 158

Obstat uenenis,
Morsus leuat,
Confortat stomachum,
Ructus sedat,
Fastidia tollit,
Lumbricos depellit,
Allij foetorem inhibet.

G A R I O P H I L V S, folio 158

Corroborat stomachum,
Digestiuam confortat,
Inhibet aluum,
Accendit Venerem,
Et memoriam auget.

C I N A M O M V M, folio 158

Humores ficcat,
Digestionem promouet,
Curat hepar,

Menses

Menses purgat,
 Tussim & cacharrum curat,
 Tympanitem quoq;
 Renumq; dolores,
 Et morsus pestiferos.
 Oculis conuenit,
 Lentiginem tollit,
 Et impetiginem,
 Hæmorrhoides quoq;.

COSTVS, folio 74

Splen curat,
 Laterisc; dolorem:
 Menstrua purgat,
 Lumbricos pellit,
 Lentigines abigit,
 Venerem cit,
 Febres depellit,
 Et schiasim tollit.

SPICA, folio 155

Confortat iecur,
 Et stomachum,
 Renes purgat,
 Et matricem.
 Ictero obstat,
 Ventos carminat,
 Menses impedit,
 Cordis tremori subuenit,
 Nauseam tollit,
 Venerem excitat,

Palpe,

E L E N C H V S.

199

Palpebras mundat.

T H V S,

folio

157

Oculos clarificat,
Vulnera conglutinat,
Panaritium decutit,
Auribus prodest,
Mamillas tumentes iuuat,
Hæmophthificis auxiliatur.
Condylomata sedat,
Sanguinem sistit,
Memoriam roborat,
Caput expurgat,
Et adustioni prodest.

A L O E,

folio

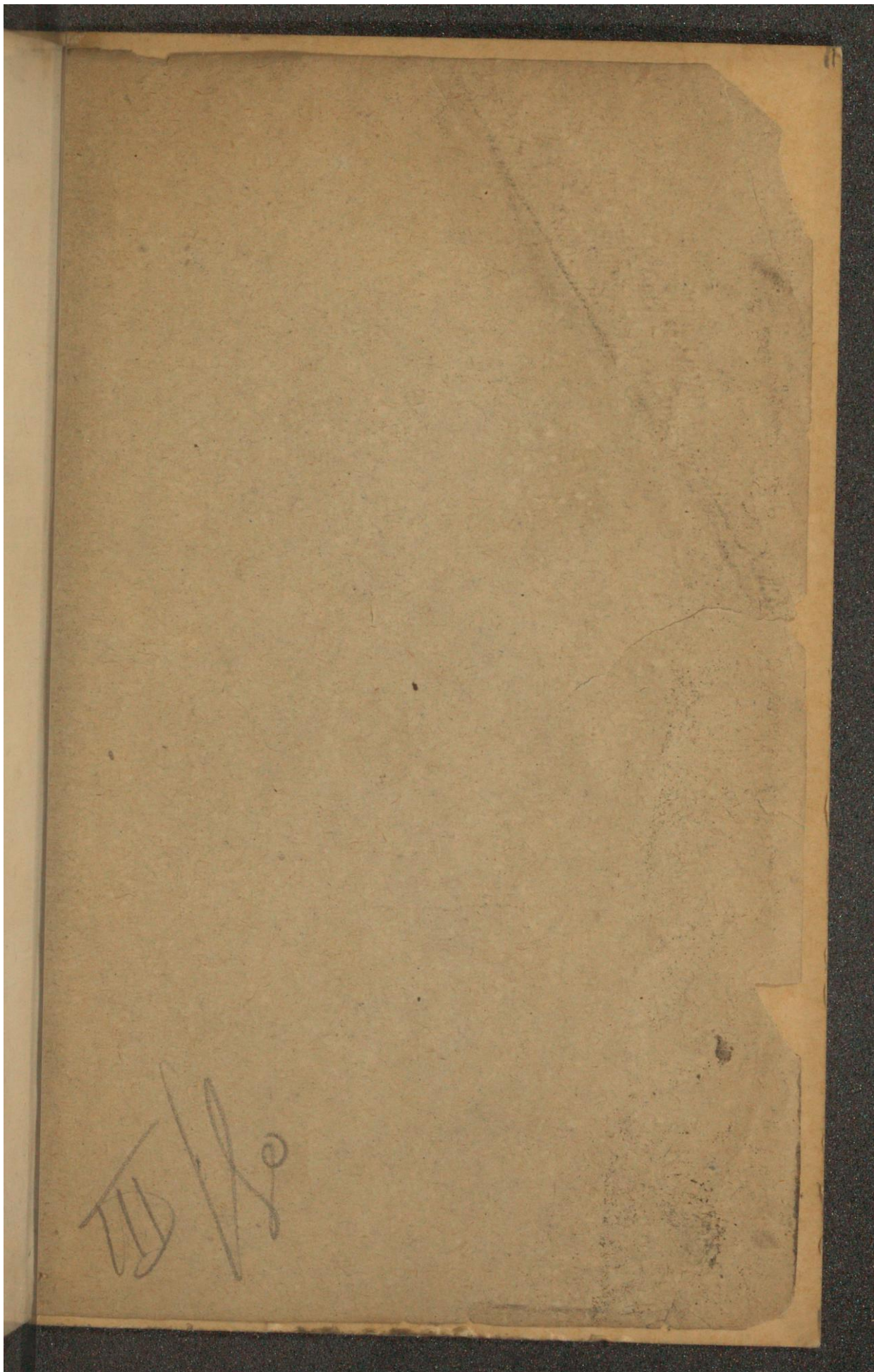
157

Phlegma expurgat,
Ictericos item,
Vulnera mundificat,
Oculis medetur,
Pilos retinet,
Linguam sanat.
Ventrem lenit,
Stomacho subuenit.

F I N I S.

IMPRESSVM BASILEAE PER
HENRICVM PETRI MEN-
SE MARTIO, ANNO
M. D. LIX.

[Faint, illegible markings]

